MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS

VIEŠOJO VALDYMO IR VERSLO FAKULTETAS

JUSTĖ PRANSKAITIENĖ

ĮMONĖS PELNO IR JĮ LEMIANČIŲ VEIKSNIŲ ANALIZĖ BEI PERSPEKTYVŲ NUMATYMAS

Magistro baigiamasis darbas

Vadovas

Prof. dr. Lukas Giriūnas

VILNIUS, 2021

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS

VIEŠOJO VALDYMO IR VERSLO FAKULTETAS

ĮMONĖS PELNO IR JĮ LEMIANČIŲ VEIKSNIŲ ANALIZĖ BEI PERSPEKTYVŲ NUMATYMAS

Verslo apskaitos magistro baigiamasis darbas

Studijų programa 6211LX065

Vadovas
Prof. dr. L. Giriūnas
2021 05

Recenzentas

2021 05

Atliko
VAPvmis19-1 gr. stud.
J. Pranskaitienė
2021 05

VILNIUS, 2021

TURINYS

ĮVADAS 7
1. PELNO IR PELNINGUMO TEORINĖ ANALIZĖ 10
1.1. Pelnas ir jo teoriniai aspektai 10
1.1.1. Pelno reikšmė 11
1.2. Vidiniai ir išoriniai veiksniai įtakojantys pelno dydį 14
1.3 Pelningumo esmė ir rodiklių klasifikavimas 17
1.4. Pagrindiniai pelno ir pelningumo analizės metodai 22
1.5. Prognozavimo samprata 25
1.6. Pelno ir pelningumo prognozavimo metodai 26
2. ĮMONĖS PELNO IR JĮ LEMIANČIŲ VEIKSNIŲ ANALIZĖS BEI PERSPEKTYVŲ NUMATYMO METODOLOGIJA 32
3. UAB „X“ PELNO IR JĮ LEMIANČIŲ VEIKSNIŲ ANALIZĖ BEI PERSPEKTYVŲ NUMATYMAS 39
3.2. UAB „X“ išorinių pelną įtakojančių veiksnių nustatymas 40
3.3. UAB „X“ vidinių pelną įtakojančių veiksnių nustatymas 42
3.3.1. UAB „X“ balanso struktūrinė ir dinaminė analizė 42
3.3.2. UAB „X“ pelno (nuostolių) struktūrinė ir dinaminė analizė 50
3.4. UAB „X“ pelningumo rodiklių analizė 55
3.5. UAB „X“ turto ir nuosavo kapitalo pelningumo piramidinė analizė 60
3.6. UAB „X“ perspektyvų numatymas 62
IŠVADOS IR SIŪLYMAI 70
LITERATŪRA 73
ANOTACIJA 79
ANNOTATION 80
SANTRAUKA 81
PRIEDAI 83

LENTELĖS

1. Lentelė. Pelno samprata mokslinėje literatūroje 10
2. Lentelė. Pardavimo pelningumui priskiriami rodikliai ir jų formulės 18
3. Lentelė Turto pelningumo rodikliai 20
4. Lentelė. Kapitalo pelningumo rodikliai 21
5. Lentelė. Mokslinėje literatūroje keliami tikslai ir uždaviniai finansinei analizei 22
6. Lentelė. Mokslinėje literatūroje randami analizės metodai 23
7. Lentelė. Mokslinėje literatūroje išskiriami prognozavimo metodai..... 30
8. Lentelė. Išorinių veiksnių įtaka UAB „X“ pardavimų pajamoms..... 41
9. Lentelė. Ilgalaikio ir trumpalaikio turto pelningumo rodiklių dinamika 58
10. Lentelė. UAB „X“ turto pelningumą lemiantys veiksniai remiantis Du Pont modeliu 60
11. Lentelė. UAB „X“ turto pelningumą lemiantys veiksniai remiantis R. Schattke ir H. Jensen modeliu 61
12. Lentelė. UAB „X“ kapitalo pelningumą lemiantys veiksniai remiantis Du Pont modeliu 62
13. Lentelė. UAB „X“ prognozuojama pelno (nuostolių) ataskaita, slenkančio vidurkio metodu 63
14. Lentelė. UAB „X“ prognozuojama pelno (nuostolių) ataskaita, eksponentinio išlyginimo metodu 64
15. Lentelė. UAB „X“ prognozuojama pelno (nuostolių) ataskaita, tiesinio trendo metodu..... 65
16. Lentelė. UAB „X“ prognozės remiantis slenkančio vidurkio, eksponentinio išlyginimo ir tiesinio trendo metodais 66
17. Lentelė. UAB „X“ turto ir nuosavo kapitalo prognozės remiantis slenkančio vidurkio, eksponentinio išlyginimo ir tiesinio trendo metodais..... 67

PAVEIKSLAI

1 pav. Pelno klasifikacija 12
2. pav. Pelno skaičiavimo eiga 13
3. pav. Vidinių veiksnių klasifikavimas 15
4 pav. Išorinių veiksnių klasifikavimas 16
5 pav. Prognozavimo metodų klasifikavimas 27
6 pav. „X“ įmonės pelno ir jį lemiančių veiksnių analizės ir perspektyvų numatymo tyrimo metodologija 33
7 pav. UAB „X“ turto struktūra 43
8 pav. UAB „X“ ilgalaikio materialiojo turto struktūros dinamika ir jo pokytis 44
9 pav. UAB „X“ trumpalaikio turto struktūros dinamika ir jo pokytis 45
10 pav. UAB „X“ nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų struktūra 46
11 pav. UAB „X“ nuosavo kapitalo struktūros dinamika ir jo pokytis 47
12 pav. UAB „X“ įsipareigojimų ir mokėtinų sumų struktūros dinamika ir jų pokytis 48
13 pav. UAB „X“ savikainos ir bendrojo pelno dalis pajamų struktūroje 50
14 pav. UAB „X“ pardavimo pajamų ir pardavimo savikainos dinamika 51
15 pav. UAB „X“ bendrojo pelno dinamika ir jo pokytis 52
16 pav. UAB „X“ bendrojo pelno ir veiklos rezultatų dinamika ir pokyčiai 52
17 pav. UAB „X“ palūkanų ir kitų panašių pajamų ir sąnaudų dinamika 53
18 pav. UAB „X“ grynojo pelno dinamika ir jo pokytis 54
19 pav. UAB „X“ ir šakos vidurkio bendrojo pelningumo dinamika 56
20 pav. UAB „X“ ir šakos vidurkio grynojo pelningumo dinamika 57
21 pav. UAB „X“ ir šakos vidurkio turto pelningumo dinamika ir jo ribos 58
22 pav. UAB „X“ ir šakos vidurkio nuosavo kapitalo pelningumo dinamika ir jo ribos 59
23 pav. UAB „X“ prognozuojami grynojo, bendrojo, turto ir nuosavo kapitalo pelningumo rodikliai 68

PRIEDAI

1 PRIEDAS. UAB „X“ 2015 – 2019 m. balanso turto dalies struktūrinė analizė 84
2 PRIEDAS. UAB „X“ 2015 – 2019 m. nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų dalies struktūrinė analizė 85
3 PRIEDAS. UAB „X“ 2015 – 2019 m. turto dalies dinaminė analizė 86
4 PRIEDAS. UAB „X“ 2015 – 2019 m. nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų dalies dinaminė analizė 87
5 PRIEDAS. UAB „X“ 2015 – 2019 m. pelno (nuostolių) ataskaitos struktūrinė analizė 88
6 PRIEDAS. UAB „X“ 2015 – 2019 m. pelno (nuostolių) ataskaitos dinaminė analizė..... 89
7 PRIEDAS. UAB „X“ ir tos pačios ūkio šakos 2015 – 2019 m. pelningumo rodikliai ir orientacinis jų vertinimas 90
8 PRIEDAS. Du Pont piramidinė analizė sudaryta pagal lietuvišką atskaitomybę 91
9 PRIEDAS. Turto piramidinė analizė sudaryta pagal R. Schattke ir H. Jensen modelį 92
10 PRIEDAS. UAB „X“ pelno (nuostolių) ataskaitos rodiklių prognozavimas taikant slankiojo vidurkio metodą 93
11 PRIEDAS. UAB „X“ pelno (nuostolių) ataskaitos rodiklių prognozavimas taikant eksponentinio išlyginimo metodą 94
12 PRIEDAS. UAB „X“ pelno (nuostolių) ataskaitos rodiklių prognozavimas taikant tiesinio trendo metodą 95
13 PRIEDAS. UAB „X“ turto ir nuosavo kapitalo rodiklių prognozavimas taikant slankiųjų vidurkių metodą 98
14 PRIEDAS. UAB „X“ turto ir nuosavo kapitalo rodiklių prognozavimas taikant eksponentinio išlyginimo metodą 99
15 PRIEDAS. UAB „X“ turto ir nuosavo kapitalo rodiklių prognozavimas taikant tiesinio trendo metodą 100

ĮVADAS

Įmonių tikslas yra geri finansiniai rezultatai. Pagrindinis sėkmingai veikiančios įmonės rodiklis yra jos uždirbamas pelnas, kuris yra įmonės pajamų ir patirtų sąnaudų skirtumas. Uždirbtas pelnas atveria įmonei plėtros galimybes, didina jos konkurencingumą rinkoje, ir pan. Kiekviena įmonė susiduria su rizikomis, kiekvieną įmonę veikia įvairūs veiksniai. Įmonės gaunamo pelno dydį lemia daug išorinių, bei vidinių veiksnių. Praktikoje matyti, kad įmonės pelno analizė dažnai atliekama paviršutiniškai, o pelno dydį įtakojantys veiksniai dažnai nė nebūna vertinami. Todėl priimti svarbūs sprendimai būna neefektyvūs, o įmonė nepasiekia norimo rezultato. Tam, kad uždirbamas pelnas būtų didesnis, būtina analizuoti pelną ir jį lemiančius veiksnius. Periodiškai atliekama analizė, gali padėti atskleisti įmonės silpnas vietas, bei stipriąsias puses į kurias reikėtų atkreipti dėmesį.

Visos pelno siekiančios įmonės nori veiklą vykdyti efektyviai ir pelningai. Norint apsaugoti įmonę nuo nuostolingos veiklos reikia įvertinti visus pelną įtakojančius veiksnius, taip pat numatyti perspektyvas. Veiksnių veikiančių įmonės pelną nustatymas įgalina numatyti artėjančius pokyčius, jų pasikeitimų priežastis.

Temos naujumas ir aktualumas. Visais laikais įmonės pagrindinis tikslas buvo ir bus uždirbamas pelnas, todėl veiksnių įtakojančių pelno generavimą klausimas aktualus kiekvienai įmonei. Nepakankamai skiriamas dėmesys šiems veiksniams, gali būti įmonės kelias į nuostolingą veiklą. Todėl didelis įmonių siekiančių pelno, dėmesys turėtų būti skiriamas pelną įtakojantiems veiksniams, bei jo pokyčių priežastims nustatyti. Ateities perspektyvų prognozavimas, leidžia įmonėms įžvelgti artėjančius pavojus bei įgalina jiems pasiruošti iš anksto, remiantis sudarytomis prognozėmis įmonės vadovų priimami sprendimai tinkamesni ir labiau pagrysti.

Mokslinėje literatūroje yra gausu informacijos apie pelną ir jo prognozavimo metodus. Pelną ir jo savybes savo darbuose analizavo L. Juozaiteinė (2007), Mackevičius (2009) ir kt. Pelningumo rodiklių svarbą ir jų skaičiavimo metodikas yra aprašę Buškevičiūtė, Kanapickienė ir Patašius (2010), C. B. Obi (1998), V. Savickas (2019), J. Mackevičius ir O. Molienė (2008), taip pat R. Aulová, L. Pánková ir L. Rumánková (2019) ir kt. Apie veiksnius tiesiogiai ar netiesiogiai veikiančius įmonės galutinį rezultatą, bei jų įtaką savo darbuose rašė J. Žaptoriaus (2017), I. Lazutkienė (2014) ir kt. Didelis autorių, nagrinėjusių šią temą savo darbuose kiekis parodo, kad pelno ir veiksnių, kurie jį įtakoja tema yra aktuali ir nuolat nagrinėjama, o kiekviena įmonė šių rodiklių skaičiavimams ir analizei turėtų sutelkti didesnį dėmesį.

Temos aktualumas pasireiškia tuo, kad pelno bei pelningumo rodiklių, ir jų veiksnių analizės teoriniai metodai turi būti taikomi konkrečiose įmonėse, o tai įgalina nustatyti įmonės realią finansinę būklę taip pat numatyti veiklos perspektyvas. Kadangi įmonėje UAB „X“ atliekamos tik metinės

finansinės ataskaitos, bet nėra atskirai analizuojami pelno ir pelningumo rodiklių dinamikos pokyčiai ilguoju periodu, o veiksniams įtakojantiems pelną apskritai nėra skiriama dėmesio, todėl yra tikslinga ir naudinga tai atlikti.

Tyrimo problema. Lietuviško kapitalo įmonės dažnai neskiria pakankamo dėmesio įmonės pelno, bei pelningumo rodiklių analizei ir juos įtakojantiems veiksniams. Atliekama finansinių rezultatų vertinimo analizė dažnu atveju būna paviršutiniška, mažas vadovų dėmesys yra skiriamas analitinei informacijai. Svarbių sprendimų priėmimas pagrįstas tik vadovų ar savininkų intuicija ar bendra informacija, gali nulemti įmonės veiklos rezultatų pablogėjimą. Tik išsami pelno ir pelningumo bei juos nulemiančių veiksnių analizė gali atverti įmonei kelią į sėkmingą veiklos tęstinumą. Veiksnių įtakojančių pelną ir pelningumą nuodugnus tyrimas įgalina numatyti neigiamus reiškinius, besiartinančias rizikas ir priimti atitinkamus sprendimus jiems suvaldyti.

Naftos produktais rinkoje prekiaujančioms įmonėms nustatyti pelną įtakojančius veiksnius yra sudėtinga. Tačiau norint gerinti galutinį įmonės veiklos rezultatą ir numatyti artėjančius pavojus, yra būtina identifikuoti išorinius veiksnius, bei kontroliuoti vidinius veiksnius lemiančius pelno dydį. Siekiant tinkamai įvertinti pasirinktos įmonės pelną ir pelningumo rodiklius yra keliama pagrindinė darbo problema, kuri formuluojama taip: kokie yra UAB „X“ įmonės pelną lemiantys veiksniai, kaip jie įtakoja galutinius veiklos rezultatus ir kokios numatomos įmonės perspektyvos?

Tyrimo objektas – UAB „X“ pelno ir pelningumo rodikliai bei juos lemiantys veiksniai.

Darbo tikslas – išanalizuoti įmonės „X“ pelną ir pelningumo rodiklius, atskleisti juos įtakojančius veiksnius bei numatyti įmonės perspektyvas.

Darbo uždaviniai:

1. Teoriškai pagrįsti pelno ir pelningumo sampratą bei juos įtakojančius veiksnius, išskiriant jų klasifikavimą, bei prognozavimo metodus
2. Nustatyti UAB „X“ pelną ir pelningumą lemiančius veiksnius
3. Atlikti UAB „X“ pelno ir pelningumo rodiklių analizę, siekiant atskleisti jų pokyčių priežastis
4. Numatyti UAB “X“ pelno ir pelningumo rodiklių perspektyvas, pateikti siūlymus pelno didinimui įmonėje

Darbo metodika. Teorinė tyrimo dalis atliekama turinio ir literatūros analizės lyginimo metodais, kurie leis atsakyti į pagrindinius uždavinius apie pelną, pelningumą ir juos įtakojančius veiksnius. Taip pat antrinių statistinių duomenų analizė. Tyrimo imties sudarymui pasirinkta netikimybinė tikslinė atranka, pasirinkus įmonę „X“ kurios pardavimo pajamos buvo vienos didžiausių per pastaruosius dvejus metus didmeninės prekybos sektoriuje. Analizuojama bendrovė, pateko į „Verslo žinių“ sudaromą „Sektorių lyderių 2017“ reitingą. Taip pat darbuotojų skaičius įmonėje pastaruosius penkis metus reikšmingai nekito.

Empirinis tyrimas analizuojamas kiekybiniu metodu, apskaičiuojant įmonių pelningumo rodiklius ir įvertinant pelną įtakojančius veiksnius. Tyrimams naudojami matematiniai metodai, kurie padės tai apskaičiuoti. Tyrime atliekamos finansinių ataskaitų dinamikos ir struktūros analizės, santykinių pelningumo rodiklių analizė, turto ir kapitalo pelningumui atlikta Du Pont piramidinė analizė. Įmonių prognostinei pelno (nuostolių) ataskaitai ir pelningumo rodiklių prognozavimui naudojami slankiųjų vidurkių, eksponentinio išlyginimo ir eilutės trendo metodai.

Darbo struktūra. Darbą sudaro trys etapai. Pirmajame etape išsamiai analizuojama Lietuvos ir užsienio autorių literatūra, tyrimai, publikacijos, kuriuose analizuojamas pelnas, pelningumas ir juos įtakojantys veiksniai.

Antrajame etape atliekamas kiekybinis tyrimas – dinamikos ir struktūros balanso ir pelno (nuostolių) ataskaitos analizės, apskaičiuojami pelningumo rodikliai, kurie leis nustatyti įmonių veiklos rezultatus, bei pelną įtakojančius veiksnius. Gauti duomenys lyginami su tos pačios veiklos šakos pagal EVRK rodikliais. Turto ir kapitalo pelningumo rodiklius įtakojantiems veiksniams nustatyti taikytas piramidinės analizės metodas.

Trečioje dalyje atlikta pagrindinių pelningumo rodiklių ir turto bei nuosavo kapitalo prognozė remiantis slankiųjų vidurkių, eksponentinio išlyginimo ir eilutės trendo metodais. Remiantis gautais duomenimis sudaroma prognostinė pelno (nuostolių) ataskaita ir apskaičiuojami prognostiniai pelningumo rodikliai.

1. PELNO IR PELNINGUMO TEORINĖ ANALIZĖ

1.1. Pelnas ir jo teoriniai aspektai

Kiekvienam subjektui vykdančiam ekonominę veiklą yra svarbus pelnas, jis atveria galimybes plėstis, gerinti veiklos kokybę, investuoti ir didina įmonės konkurencingumą rinkoje. Pelnas yra galutinis įmonės veiklos rezultatas ir tiesiogiai ar netiesiogiai susijęs su visais įmonės rodikliais. Pajamos, sąnaudos, įsipareigojimai, turtas, kapitalas visi šie ir kiti rodikliai įtakoja pelno dydį, todėl būtina nuolat stebėti pelną, jo kitimą ir analizuoti kitimo priežastis. Pelno dydis ir jo pokytis laike domina ne tik įmonės savininkus ir vadovus, tačiau ir kitus vienaip ar kitaip susijusius su įmone asmenis. Šiam teiginiui pritaria ir P. Kulkarni ir V. Pimplapure (2019), kurie teigia, kad daug suinteresuotų šalių domisi verslo pelnu, investuotojai tikisi tinkamos grąžos iš savo investicijų, taip pat įmonės uždirbtu pelnu domisi ir skolintojai. Tuo tarpu V. Savickas (2019), nurodo, kad savininkams ir investuotojams svarbiausias grynasis pelnas ir jo pagrindu apskaičiuotas grynasis pelningumas, nes parodo uždirbtų pajamų dalį liekančią įmonėje tolimesniam investavimui ar dividendams.

1. Lentelė. Pelno samprata mokslinėje literatūroje

Autorius	Apibūdinimas
24 – asis verslo apskaitos standartas (VAS)	Ataskaitinio laikotarpio pelnas (nuostolis), parodytas pelno (nuostolių) ataskaitoje, dar neatėmus pelno mokesčio sąnaudų (pridedant pelno mokesčio pajamas).
12 – asis tarptautinis verslo apskaitos standartas (TAS)	Laikotarpio grynasis ataskaitinio laikotarpio pelnas ar nuostolis neatėmus mokesčių sąnaudų.
G. Kurapkaitė ir G. Gudeliūnienė (2016)	Autoriai teigia, kad pelnas yra vienas iš svarbiausių įmonės veiklą apibūdinančių rodiklių
P. Kulkarni ir V. Pimplapure (2019)	Autoriai teigia, kad pelnas yra bendrų uždirbtų pajamų suma, atėmus visas išlaidas patirtas ataskaitiniu laikotarpiu. Autoriai pabrėžia, kad tai tik skaičius, kuris neturi reikšmės, nebent yra lyginamas su kitu susijusiu kintamuoju.
J. Mackevičius (2009)	Autorius teigia, kad pelnas parodo viso įmonės kolektyvo veiklą, ūkinių reiškinių tarpusavio ryšius: naujos technikos ir technologijos taikymo efektyvumą, darbo našumo kėlimą, produkcijos savikainos mažinimą. Todėl pelną galima vadinti įmonės darbo efektyvumo ir jos veiklos vertinimo matu.
T. Gudaitis ir U. Žagunytė (2013)	Pelnas yra statiškas, istorinis, retrospektyvinis terminas ir turi daugiau ataskaitinę nei sprendimų priėmimo funkciją.
V. Savickas (2019)	Pelnas nėra svarbiausias kintamasis, kuriuo remiantis galima palyginti įmonės veiklos efektyvumą ir finansinį veiksmingumą.
V. Bagdžiūnienė (2005)	Autorė teigia, pelnas yra įmonės veiklos rezultatų įvertinimo rodiklis, kuris apskaičiuojamas iš pajamų atėmus sąnaudas ir gali būti skaičiuojamas atskirai pagal kiekvienos veiklos rūšį ar kartu iš visų bendrų pajamų atėmus visas bendras sąnaudas.
G. T. Friedlob ir L. L. F. Schleifer (2003)	Autoriai teigia, kad pelnas yra tas pats kaip grynosios pajamos, o tai yra esminis rezultatas pelno (nuostolių) ataskaitoje.
J. Bikienė, D. Pučkienė (2012)	Teigia, kad pelnas yra vienas iš svarbiausių ūkinės veiklos rezultatus apibūdinančių rodiklių.

Šaltinis sudaryta autorės

Pelnas parodo įmonės finansinio saugumo lygį. V. Podile, N. Janardhanarao, Ch. H. Venkata ir S. Sree (2018), teigia, kad įmonės efektyvumas reiškia jos sugebėjimą uždirbti grąžą įmonės savininkams, kuri galiausiai priklauso nuo uždirbto pelno. Tuo tarpu K. Rudžionienė (2012), pelną apibrėžia labai vaizdžiai ir teigia, kad kapitalas prilyginamas medžiui, o pelnas yra kasmetinis gaunamas vaisius iš jo.

Tačiau prieštaraujančią mintį pateikė autoriai S. Anđelić ir T. Vesić (2018) anot jų, pelnas parodytas finansinėse ataskaitose nebūtinai reiškia, kad įmonė turi pakankamą pinigų sumą reikalingą padengti savo įsipareigojimus, ir atvirkščiai nuostoliai, nebūtinai reiškia, kad įmonė yra nemoki. V. Savickas (2019), taip pat pritaria pastarajai minčiai ir pabrėžia, kad mažas pelnas ne visada yra nesklandaus įmonės veikimo ženklas, o didelis pelnas ne visada rodo tinkamą įmonės efektyvumą. Minėtiems autoriams pritaria ir E. Buškevičiūtė, I. Mačerinskienė (1998) teigdamos, kad absoliuti pelno masė, neparodo kaip yra panaudojami visi ištekliai ar kapitalas. Todėl galima teigti, kad remtis vien absoliučiu pelno dydžiu nepakanka, norint visapusiškai įvertinti įmonės veiklą.

Apibendrinant, galima teigti, kad pelno samprata daugelio Lietuvos ir užsienio autorių nuomonėmis yra skirtinga. Vieni autoriai teigia, kad pelnas yra vienas svarbiausių įmonės vertinimo rodiklių, tuo tarpu kiti tokiam pelno apibūdinimui prieštarauja, sakydami, kad šis rodiklis neatspindi tikrosios įmonės finansinės būklės. Todėl galima daryti išvadą, kad nėra vienareikšmiško pelno apibrėžimo. Tačiau nepaisant to, kad nėra visuotinio sutarimo dėl jo apibūdinimo, autoriai sutaria dėl, pelno apskaičiavimo, kuris yra aiškiai apibrėžtas standartų ir įstatymų. Išanalizavus įvairių autorių nuomones apie pelno sąvoką, galima teigti, kad pelnas yra įmonės ataskaitinio laikotarpio veiklos įvertinimas, kuris atneša pridėtinę finansinę vertę įmonei.

1.1.1. Pelno reikšmė

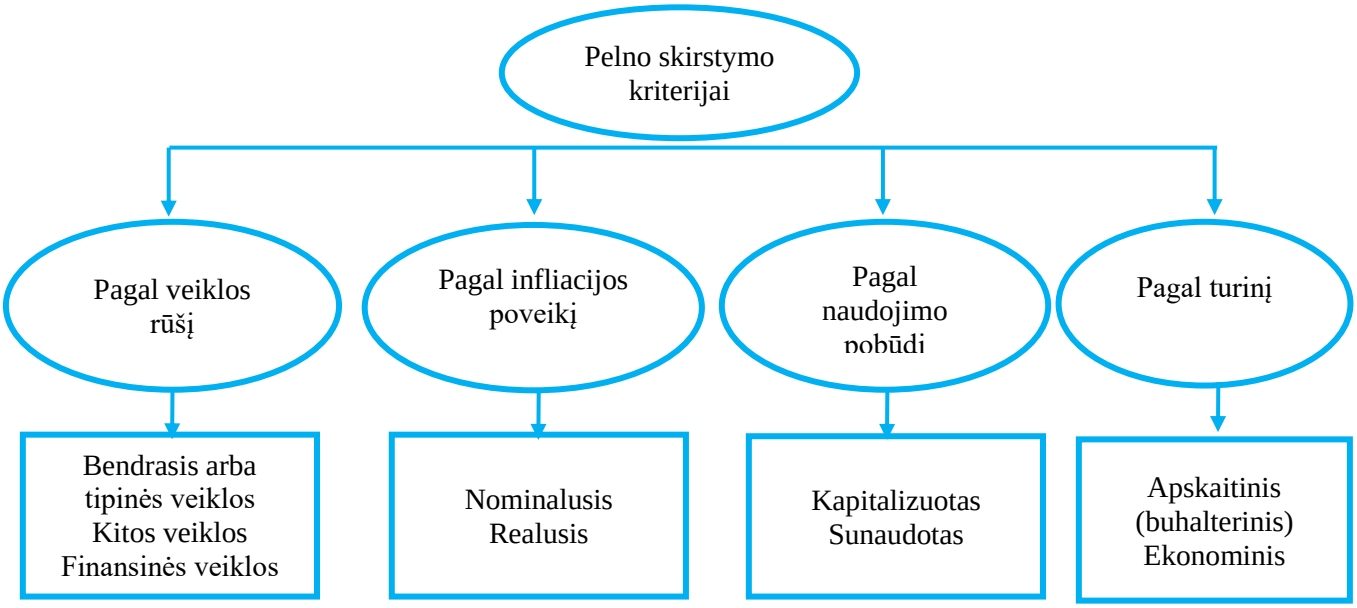
Dažnai besikeičianti ekonominė ir mokestinė situacija Lietuvoje turi didelę įtaką įmonės pelnui. Panašiai mano ir V. Bagdžiūnienė (2005), kuri teigia, kad galutinį pelną įtakoja dažni pelno mokesčio įstatymo kaitaliojimai, taip pat apskaitos standartų kitimas. Norint apsaugoti įmonę nuo nuostolingos veiklos reikia įvertinti visus pelną įtakojančius veiksnius, taip pat numatyti perspektyvas. Šiam teiginiui pritaria ir D. Šlekienė ir I. Klimavičienė (2000) teigdamos, kad ne tik absoliutus pelno dydis yra svarbus, tačiau ir jo struktūra bei jam įtaką darantys veiksniai. L. Juozaitienė (2007) teigia, kad pelnas yra svarbiausias įmonės plėtros veiksnys, nes įmonės įgyja turtą, kaip priemonę pelnui uždirbti, o pelnas yra pagrindinis turto didinimo šaltinis.

Įmonės uždirbtas ataskaitinių metų pelnas yra parodomas pelno (nuostolių) ataskaitoje. Šioje ataskaitoje parodomi duomenys apie įmonės uždirbtas pajamas ir patirtas sąnaudas uždirbant pelną. Atskirai yra parodomos pardavimo bei bendrosios sąnaudos, kitos veiklos rezultatai, investicijų pajamos

ir sąnaudos, palūkanų ir kitos panašios pajamos ir sąnaudos . Taigi pelno (nuostolių) ataskaitoje yra parodomas:

- Bendrasis pelnas;
- Pelnas prieš mokesčius;
- Grynasis pelnas.

Autoriai pelną skirsto ne tik pagal pelno nuostolių ataskaitą, tačiau pelnas dar yra skirstomas ir pagal veiklos rūšį, infliacijos poveikį, naudojimo pobūdį ir pagal turinį (žr. 1 pav.). Pelno skirstymas pagal veiklos rūšį tai iš esmės pelno (nuostolių) ataskaitos straipsnių paremtas pelno skirstymas.

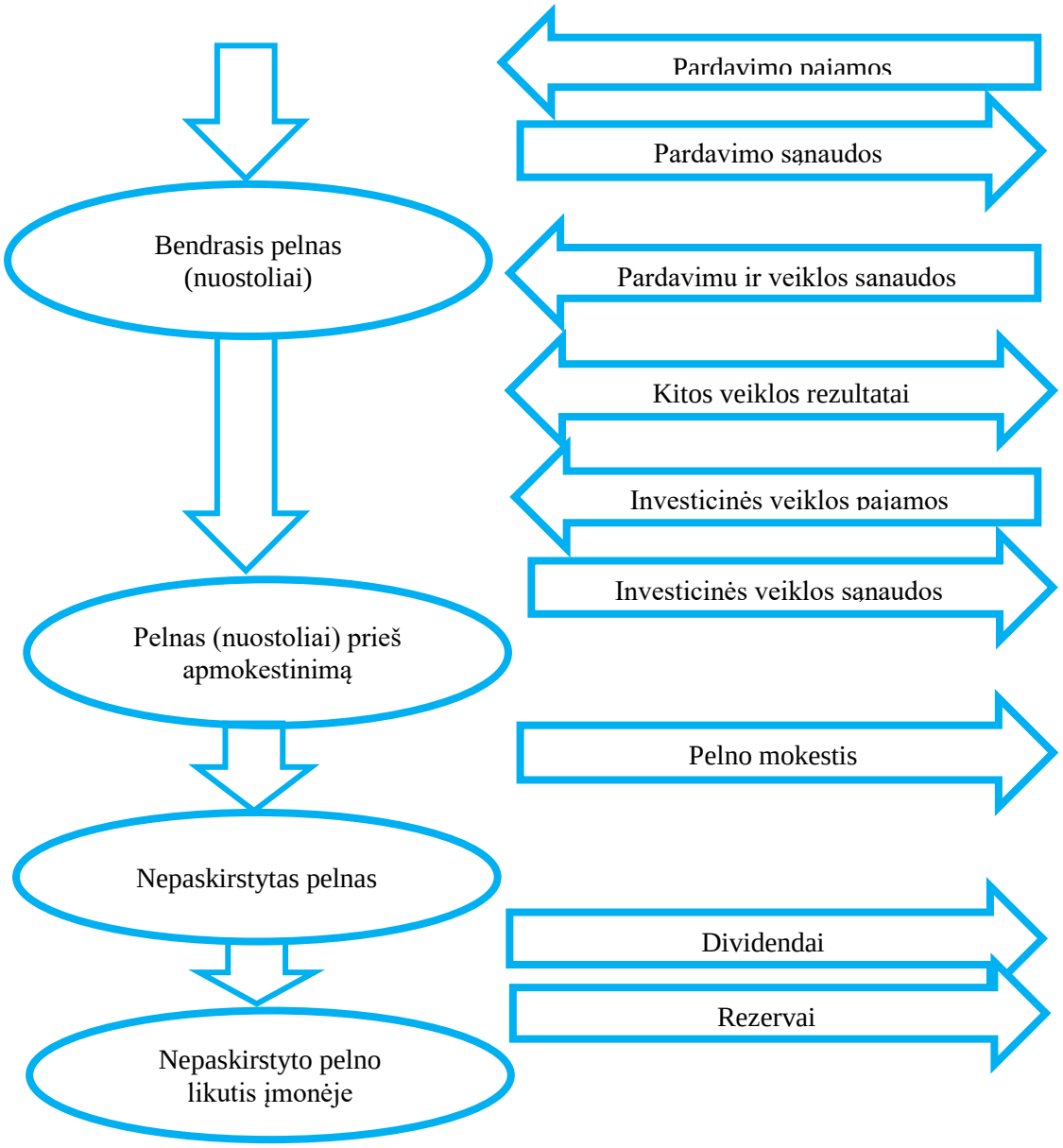

Šaltinis: sudaryta pagal Bagdžiūnienė 2006

1 pav. Pelno klasifikacija

Skirstant pelną pagal infliacijos poveikį, jis gali būti realusis, kuris yra perskaičiuojamas atsižvelgiant į infliacijos dydį ir nominalųsis, kuris nėra perskaičiuojamas. Taip pat pelnas gali būti skirstomas pagal naudojimo pobūdį, tokiu atveju kapitalizuotas pelnas tai pelnas, kuris lieka įmonėje ir nėra išmokamas įmonės savininkams dividendų pavidalu. Sunaudotas pelnas yra tas, kuris išmokamas įmonės akcininkams. Pelnas dar skirstomas ir pagal turinį į apskaitinį ir ekonominį. Apskaitinis pelnas anot J. Žvinklio ir E. Vabalo (2001), yra įmonės įplaukų ir išlaidų skirtumas, o ekonominis pelnas tai įplaukų ir ekonominių išlaidų skirtumas. Ekonominės išlaidos yra tokios, kurias apskaičiuojant yra atsižvelgiama į prarastas pajamas, jei šios būtų investuotos kitur ir kokią naudą jos būtų davusios.

Kadangi dažniausias pelno skirstymas yra pagal pelno (nuostolių) ataskaitos straipsnius, todėl būtų naudinga apžvelgti jo susidarymo eigą (žr. 2 pav.).

Šaltinis: adaptuota pagal V. Bagdžiūnienė (2013)

2. pav. Pelno skaičiavimo eiga

Iš 2 paveikslo matyti, kad tiesiogiai bendrojo pelno dydį, kuris anot J. Mackevičiaus (2009), dažniausiai naudojamas kaip pagrindinis rodiklis įmonės veiklai įvertinti, įtakojantys veiksniai yra pardavimo pajamos ir sąnaudos. Yra ir daugiau pelną įtakojančių veiksnių, kurie bus aptarti kitame poskyryje.

Visos minėtos pelno rūšys priklauso nuo ekonominės situacijos arba nuo priimamų sprendimų įmonėje. L. Juozaitienė (2007) teigia, kad ekonominis pelno reikšmės supratimas kinta priklausomai nuo skirtingų interesų grupių:

- kapitalo savininkų didžiausias siekis pelno didinimas, nes jie laukia didesnių pajamų iš investuoto kapitalo,

• valstybė yra suinteresuota įmonės pelninga veikla, nes nuo to priklauso ekonomikos augimas ir mokesčių surinkimas,

• verslo partneriams įmonės pelnas teikia saugumo jausmą ir didesnį sandorių patikimumą,

• vadybininkai didesnį pelną laiko savo nuopelnu.

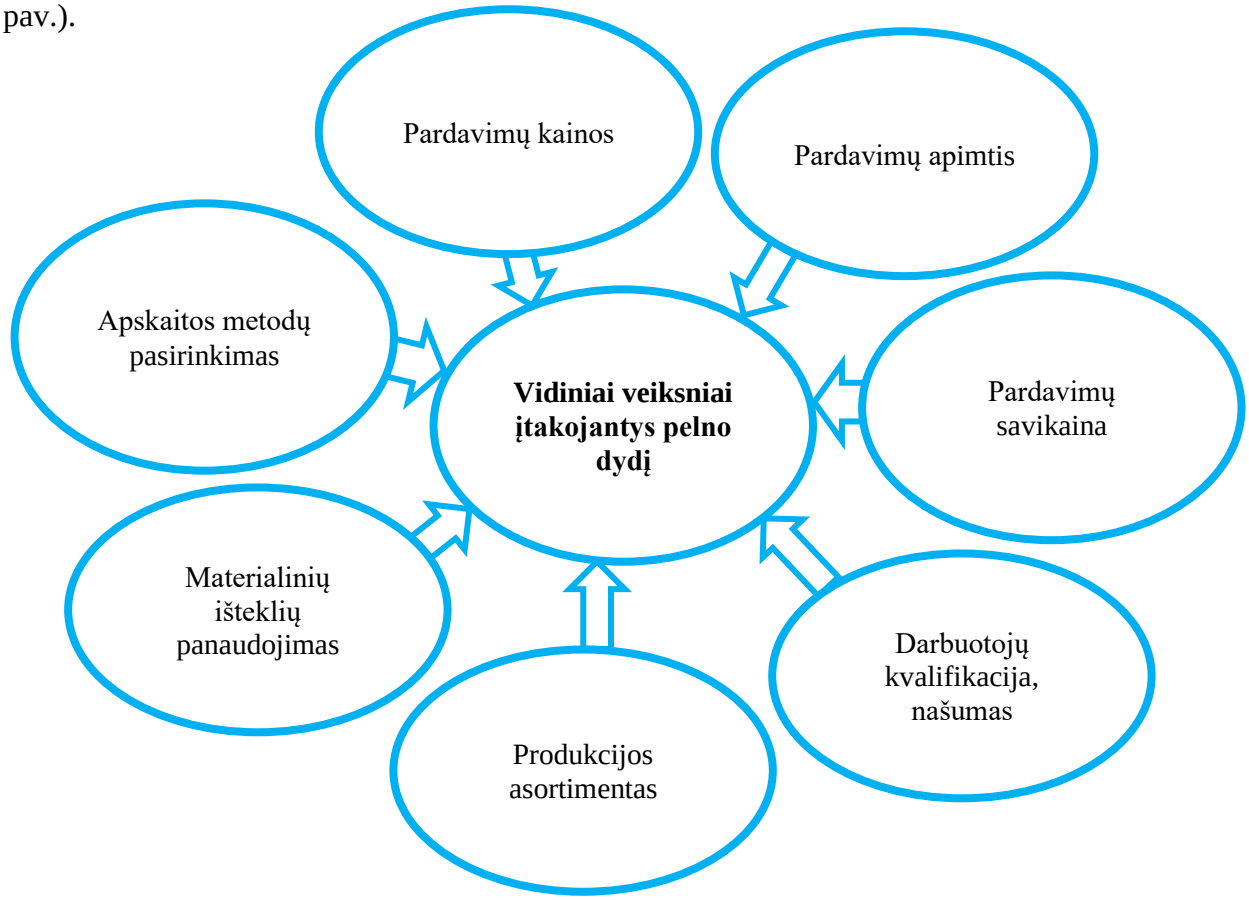
Apibendrinant galima teigti, kad pelnas įmonėje yra labai svarbus rodiklis, tačiau nemažai išanalizuotų autorių teigia, kad pasikliauti tik jo absoliučiu dydžiu ir pokyčiu būtų per maža. Pelnas yra reikšmė, gaunama pardavimo pajamas įvertinant pardavimo savikainą bei patirtas sąnaudas ir įvertinus kitos veiklos rezultatus. Dažniausiai pelno absoliutiniai dydžiai yra naudojami apskaičiuojant pelningumo rodiklius, kurie dar padidina gaunamos informacijos kokybę. Pelnas yra skirstomas į grupes pagal įvairius kriterijus. Platus pelno skirstymas pagal įvairius kriterijus, leidžia teigti, kad jis yra veikiamas daugybės skirtingų veiksnių, todėl kitame poskyryje apžvelgiami ir pateikiami išoriniai ir vidiniai veiksniai, kurie įtakoja pelną.

1.2. Vidiniai ir išoriniai veiksniai įtakojantys pelno dydį

Pelno dydžiui įtaką daro galybė veiksnių, kurie literatūroje yra skirstomi į vidinius ir išorinius veiksnius. Vidiniai veiksniai yra tiesiogiai susiję su įmone ir turi tiesioginę priklausomybę nuo sprendimų bei įmonės tikslų. Tuo tarpu išoriniai veiksniai, nėra susiję ir visiškai neturi jokios priklausomybės nuo įmonės jie priklauso nuo veiksnių, kurių įmonė kontroliuoti negali. Darbuotojų našumas, teisingas finansavimas, rizikų įvertinimas visi šie ir dar daugiau kitų vidinių veiksnių daro didelę įtaką pelno dydžiui ataskaitinių metų pabaigoje. Tačiau labai didelę įtaką pelno dydžiui daro ir išoriniai veiksniai tokie kaip rinkos paklausa, verslo aplinkos pokyčiai, nuolatinis mokestinės aplinkos kitimas konkurencija ir daug kitų.

Vidiniai veiksniai. E. Buškevičiūtė, R. Kanapickienė ir M. Patašius (2010) išskiria tris svarbiausius veiksnius įtakojančius įmonės galutinį rezultatą, tai veiklos produkto apimties, struktūros ir asortimento pokytis, veiklos produkto kainų pokytis ir veiklos produkto visos sąnaudų apimties pokytis. Tuo tarpu L. Juozaitienė (2007) pabrėžia, kad veiksniai darantys įtaką pelnui yra ir apskaitos metodų pasirinkimas, tokių kaip ilgalaikio turto nusidėvėjimo skaičiavimo būdas, turto įvertinimo būdas, atsargų apskaitos metodas, rezervų sudarymas. J. Mackevičius ir O. Molienė (2008), dar papildo ir teigia, kad veiksniai turintys įtaką bendrajam pelnui yra pardavimo fizinės apimties pokytis, pardavimo asortimento struktūros pokytis ir parduotos produkcijos kainų pokytis. Tuo tarpu V. Savickas (2019), daro prielaidą, kad pelno svyravimai priklauso nuo savikainos kalkuliavimo metodo pasirinkimo. Jam pritaria ir Žižytė ir Tamulevičienė (2018), kurios išskiria gamybos tipo, technologijos proceso išlaidų struktūros ir produkcijos asortimento veiksnius.

Dažniausiai mokslinėje literatūroje aptinkami septyni vidiniai veiksniai įtakojantys pelno dydį (žr. 3 pav.).

Šaltinis: sudaryta pagal Žižytė, Tamulevičienė (2018), E. Buškevičiūtė, R. Kanapickienė, M. Patašius (2010) J. Mackevičius, O. Molienė (2008)

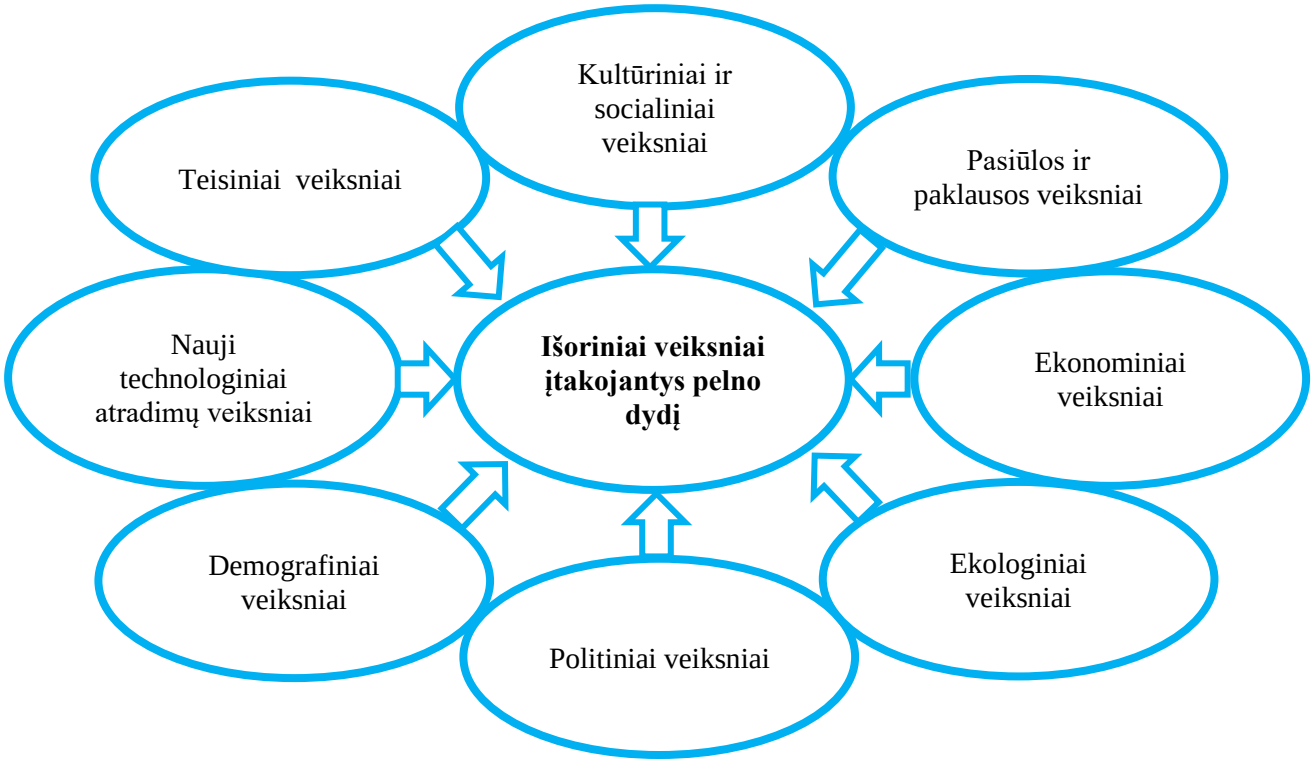
3. pav. Vidinių veiksnių klasifikavimas

Pardavimų apimtis turi tiesioginį ryšį su bendruoju pelnu. Didėjant pardavimų apimtims atitinkamai didėja ir bendrasis pelnas, jei nekinta kiti veiksniai. Lygiai tokia pat priklausomybė sieja bendrąjį pelną ir pardavimų kainą, pastarajai kintant, lygiagrečiai kinta ir bendrojo pelno dydis. Tuo tarpu savikainos ir bendrojo pelno priklausomybė yra atvirkštinė, t. y. jei savikaina didėja, tai bendrasis pelnas mažėja ir atvirkščiai. Produkcijos asortimentas įtakoja pelno dydį priklausomai nuo produkto pelningumo lyginamojo svorio, bendroje visos produkcijos apimtyje. Didėjant pelningos produkcijos lyginamajam svoriui atitinkamai didėja ir bendrasis pelnas ir atvirkščiai. Darbuotojų kvalifikacija ir našumas turi netiesioginį ryšį su pelnu, kuo aukštesnės kvalifikacijos darbuotojai ir kuo našiau jie dirba, tuo didesnė kokybiškos produkcijos ar paslaugų apyvarta, kas įtakoja pardavimų apimtis, kurios turi tiesioginę priklausomybę bendrajam pelnui.

Išoriniai veiksniai. Priimant strateginius sprendimus, labai svarbu teisingai įvertinti verslo organizacijos išorinę aplinką, kuo plačiau išnagrinėti tos aplinkos vystymosi kryptis ir nustatyti galimus pokyčius, nustatyti įmonės poziciją kitų konkurentų atžvilgiu ir įžvelgti kokie procesai ir veiksniai darys didžiausią įtaką organizacijos veiklai artimiausioje ateityje I. Lazutkienė (2014). Tuo tarpu J.

Mackevičius (2005) pabrėžia, kad makroekonominiai veiksniai daro įtaką ne tik pelno dydžiui, tačiau ir tolesnei bendrovės plėtrai ir konkurencingumui. O T. Gudaitis ir U. Žagunytė (2013) teigia, kad nors įmonė ir nėra pajėgi valdyti išorinius veiksnius, tačiau privalo atidžiai juos stebėti, analizuoti, bei tinkamai į juos reaguoti.

J. Mackevičius ir O. Molienė (2008), išorinius veiksnius skirsto į penkias pagrindinių veiksnių grupes politinės, ekonominės, socialinės, ekologinės aplinkos ir technologinės pažangos. O anot J. Žaptoriaus (2017), užtenka skirstymo į tris grupes autorius pabrėžia kad įmonė turi rinkti informaciją apie šiuos veiksnius, tai išorinė aplinkosauginė informacija, socialinė ir ekonominė įtaka įmonės veiklai. Tuo tarpu J. Mackevičius (2009), išorinius veiksnius įtakojančius pelną dar papildo ir prideda politinius, teisinius ir kultūrinius veiksnius. Mokslinėje literatūroje dažniausiai išskiriami išoriniai veiksniai veikiantys pelno dydį pateikti 4 paveiksle.

Šaltinis: sudaryta pagal Žaptorius (2017), J. Mackevičius, O. Molienė (2008), E. Buškevičiūtė, R. Kanapickienė, M. Patašius (2010)

4 pav. Išorinių veiksnių klasifikavimas

Kadangi įmonės dažnu atveju negali kontroliuoti išorinių veiksnių įtakojančių pelno dydį, todėl patartina aktyviai ir nuosekliai stebėti visus jų pokyčius, juos fiksuoti ir sekti kokas pasekmes gali turėti vienų ar kitų išorinių veiksnių kitimas įmonės finansiniam rezultatui. Tokia periodinė ir nuosekli analizė gali padėti įvertinti galimą veiklos riziką, konkurentų galimybes ir strategiją, taip pat technologines sąlygas ir pan. Išoriniai veiksniai nėra pastovūs ir yra nuolat kintantys, todėl įmonės turi prisitaikyti ir vykdyti sėkmingą veiklą nuolat kintančioje aplinkoje.

Apibendrinant išanalizuotą literatūrą šia tema, galima teigti, kad beveik visi įmonėje priimami sprendimai, įmonės veiklos specifika, turimų išteklių panaudojimas gali būti priskirti prie vidinių veiksnių grupės, tai reiškia, kad vidiniai veiksniai darantys įtaką finansiniam rezultatui yra numatomi ir įmonė turi galimybę juos kontroliuoti. Daugeliu atvejų vidiniai veiksniai turi netiesioginį poveikį pelnui ir veikia per kitus veiksnius, todėl būtinas jų stebėjimas ir nuolatinė kontrolė. Tuo tarpu visiškai nepriklausantys nuo įmonės galimybių, sprendimų, norų, tikslų ir pan. yra priskiriami išoriniams veiksniams, kurių kontroliuoti neįmanoma, tačiau stebėti ir nagrinėti jų pokyčius patartina, norint sėkmingos ir efektyvios bendrovės veiklos. Išorinių bei vidinių veiksnių stebėjimas ir aiškinimasis, kokiu stiprumu šie veiksniai įtakoja konkrečios įmonės pelną yra sudėtingas uždavinys, tačiau gauta nauda pranoksta įdėtas pastangas.

1.3 Pelningumo esmė ir rodiklių klasifikavimas

Pelningumo sąvoka mokslinėje literatūroje dažnai aptinkama. Anot J. Mackevičiaus (2005), teisingiausia pelningumą apibūdinti būtų kaip pelno ir tam tikro veiklos rodiklio santykį. Tai svarbus rodiklis vertinant įmonę, jos veiklą, finansinę būklę. Su šiuo teiginiu sutinka ir autoriai T. Gudaitis ir U. Žagunytė (2013), kurie pelningumą pripažįsta vienu iš svarbiausių įmonės veiklos vertinimo kriterijų, nes jis geriausiai parodo galutinį įmonės rezultatą. V. Boguslauskas ir G. Jagelavičius (2002), teigia, kad įmonės planuoja ir matuoja savo veiklą finansinio pelningumo rodikliais, taip yra nustatomi tikslai, o pasiekti rezultatai lyginami su planais. Tačiau V. Bagdžiūnienė (2005), svarbiausiu rodikliu laiko pelną, bet pabrėžia, kad tikslinga vertinant įmonės finansinę būklę, tirti ir pelningumo rodiklius. Autoriai V. Podile, N. Janardhanarao, Ch. H. Venkata ir S. Sree (2018), savo straipsnyje pelningumo rodiklius sieja su investicijomis, įvairiomis išlaidomis ir pelno marža. Panašus požiūris yra ir P. Kulkarni bei V. Pimplapure (2019), kurie teigia, kad pelningumo rodikliai yra naudingi nustatant verslo veiklos efektyvumą. A. Muhammad ir kiti (2020), pritaria aukščiau minėtiems teiginiams ir papildo juos teigdami, kad pelningumo rodikliai yra naudojami vertinant įmonės valdymo efektyvumo lygį ir kelią link įmonės tikslų siekimo. Tuo tarpu V. Lakis ir D. Linčauskienė (2014), pabrėžia, kad pelningumas yra svarbus rodiklis, kuris daro įtaką pelno mokesčio vengimo apsisprendimui įmonėse. J. Mackevičius (2005) teigia, kad pelningumo rodiklis yra svarbus visiems informacijos vartotojams, nes parodo ūkinės veiklos ir pardavimo proceso pelningumą. Tuo tarpu D. Labanauskaitė ir E. Bružaitė, (2015) teigia, kad pelningumas atspindi tiek įmonės vidinį pajėgumą, tiek išorinės aplinkos poveikio įmonės veiklai rezultatą. Anot D. Tamulevičienės (2016), pardavimų pelningumo analizė padeda efektyviau valdyti įmonės išteklius, priimti teisingus investicinius ir finansinius sprendimus, bei užtikrinti gerą mokumą ir pelningą veiklą.

P. Kulkarni ir V. Pimplapure (2019), išskiria galimybę pelningumo rodiklius apskaičiuoti dviem būdais ir nurodo, kad galima lyginti juos su pardavimų duomenimis arba su investicijomis. Anot J. Mackevičiaus (2005), pelningumo rodiklių klasifikavimas, įgalina informacijos vartotojus priimti teisingesnius sprendimus, taip pat padeda geriau suvokti jų apskaičiavimo metodiką. Kiekvienas informacijos vartotojas į finansinę analizę žiūri iš savo perspektyvos. S. Anđelić ir T. Vesić (2018), tam pritaria ir teigia, kad savininkams ir akcininkams labiau rūpi nuosavo kapitalo pelningumo rodikliai, vadovams labiau rūpi įmonės turto pelningumas. Autorės A. Lileikienė, Ž Grigaliūnienė (2014), antrina anksčiau išsakytoms nuomonėms ir dar prideda, kad pardavimų ir turo pelningumas yra svarbus visiems informacijos vartotojams, o tuo tarpu kapitalo pelningumas svarbiausias investuotojams, nes yra atskleidžiamas jų investicijų pelningumas, bei parodomos galimybės gaunamiems dividendams.

Dažniausiai pelningumo rodikliai mokslinėje literatūroje yra skirstomi į tris grupes:

Pardavimo pelningumo rodikliai. Šie rodikliai svarbūs įmonių vadovams, kreditoriams pirkėjams ir tiekėjams. Anot D. Tamulevičienės (2016), pardavimų pelningumo rodikliai ypač svarbūs rinkodarai, nes šie rodikliai parodo pardavimo proceso pelningumą. Šie rodikliai parodo ar pardavimai neša naudą įmonei t.y. ar pardavimų procesas yra pelningas. V. Janovič (2012) teigia, kad pelningumo rodikliai rodo, kaip efektyviai uždirbamas pelnas, kaip gerai įmonė priima investicinius ir finansavimo sprendimus.

2. Lentelė. Pardavimo pelningumui priskiriami rodikliai ir jų formulės

Rodikliai	Skaičiavimo metodika	Rodiklio turinys	Rodiklio vertinimas
Bendrasis pardavimų pelningumas	$\frac{Bendrasis\ pelnas}{Pardavimo\ pajamos}$	Parodo įmonės pelną, neatėmus administracinių ir kitų išlaidų. Padeda atlikti prekių savikainos ir kainodaros kontrolę.	> 35 proc. vertinamas kaip labai geras; > 15 proc. – geras
Veiklos pelningumas	$\frac{Veiklos\ pelnas}{Pardavimo\ pajamos}$	Parodo įmonės gebėjimą kontroliuoti veiklos sąnaudas. Šis rodiklis geriausiai apibūdina veiklos efektyvumą.	Kuo aukštesnis, tuo geriau
Grynasis pelningumas	$\frac{Grynasis\ pelnas}{Pardavimo\ pajamos}$	Rodo tikrąjį pardavimo pelningumą, atmetus visas pajamas ir išlaidas, kiek grynojo pelno uždirba vienas pardavimo pajamų euras.	> 25 proc. vertinamas kaip labai geras; > 10 proc. – geras
Veiklos pelningumas prieš palūkanas mokesčius ir nusidėvėjimą (EBITDA)	$\frac{Pelnas\ prieš\ palūkanas, mokesčius, nusidėvėjimą}{Pardavimo\ pajamos}$	Parodo įmonės veiklos pelningumą, eliminuojant palūkanas, mokesčius ir nusidėvėjimo bei amortizacijos sąnaudas.	Kuo aukštesnis, tuo geriau

Šaltinis: sudaryta pagal Vertybinių popierių birža NASDAQ OMX Vilnius (2010)

2 lentelėje matyti, kad rodiklių apskaičiavimui visi duomenys gaunami iš pelno (nuostolių) ataskaitos, skaičiavimai nėra sudėtingi, o gaunama nauda, teisingai vertinant ir interpretuojant rodiklių

duomenis, didelė. A. Lileikienė, Ž Grigaliūnienė (2014) pabrėžia, kad bendrojo pardavimų pelningumo rodiklių svyravimai neturėtų viršyti 5 proc., todėl vadovai, kurių įmonėse šis rodiklis svyruoja didesnėmis reikšmėmis, turėtų siekti šio rodiklio stabilizavimo. Pasak J. Mackevičiaus, O. Molienės, D. Poškaitės (2008), pardavimų pelningumo grupėje vienas svarbiausių rodiklių yra bendrasis pelningumas, nes jis atskleidžia rodiklį lemiančius veiksnius, bei ryšį su grynuoju pelningumu ir mokumo rodikliais. Papildant šių autorių mintis apie bendrąjį pelningumą T. Gudaitis ir U. Žagunytė (2013) teigia, kad šis rodiklis padeda pastebėti ar skirtumas tarp produktų ar paslaugų kainų ir jų išlaidų yra pakankamai didelis. O E. Daunytė (2018) dar papildo, kad šis rodiklis parodo kainodaros politikos kontroliavimą. Tačiau remiantis V. Savicko (2019) prieštaraujančia nuomone, galima teigti, kad šiuo rodikliu negalima pilnai pasikliauti, nes bendrojo pelno dydį tiesiogiai veikia savikainos apskaičiavimas, kuris kelių panašių įmonių gali būti skaičiuojamas skirtingai, todėl lyginant šį rodiklį su kitos įmonės rodikliu, į tai būtina atkreipti dėmesį. Bet kadangi savikainos skaičiavimo metodai prilyginami konfidencialiai informacijai, todėl į juos atsižvelgti, lyginant dviejų ar daugiau įmonių bendrojo pardavimo rodiklius, gali būti sudėtinga.

G. Labonaitė, R. Subačienė (2014) pabrėžia, kad grynasis pelningumas yra kertinis rodiklis, vertinant įmonės veiklos efektyvumą. Be to, E. Daunytė (2018), paaiškina, kad į šio rodiklio skaičiavimus įtraukti visi veiksniai, darantys įtaką veiklos galutiniam rezultatui, todėl jis anot autorės taip pat yra labai svarbus. V. Savickas (2019), taip pat pritaria nuomonėms dėl grynojo pelningumo ir teigia, kad jis parodo, uždirbtų pajamų dalį, liekančią įmonėje tolimesniam investavimui arba dividendų išmokėjimui. Jei grynojo pelningumo rodiklis turi mažėjimo tendenciją, tai pasak A. Lileikienės, Ž Grigaliūnienės (2014) yra įspėjimas įmonei, kuris nurodo smukusį prekių ar paslaugų konkurencingumą rinkoje.

Vadovų gebėjimą valdyti veiklos sąnaudas, parodo veiklos pelningumo rodiklis. Tačiau V. Savickas (2019) pastebi veiklos pelningumo rodiklio trūkumą ir teigia, kad finansinės investicinės veiklos rodikliai į kuriuos nėra atsižvelgiama skaičiuojant veiklos pelningumą, gali daryti įtaką tiek įprastinės veiklos pelnui, tiek apmokestinamajam pelnui.

Veiklos pelningumas prieš palūkanas, mokesčius bei nusidėvėjimą (EBITDA) nurodo bendrovės veiklos pelningumą, nepriklausantį nuo finansavimo išteklių, taikomų mokesčių ir nusidėvėjimo metodų apskaičiavimų. Šiam rodikliui apskaičiuoti neužtenka informacijos iš pelno (nuostolių) ataskaitos, jam reikia turėti papildomos informacijos apie nusidėvėjimą, amortizaciją ir sumokėtas palūkanas. L. Juozaitienė (2007) teigia, kad praktikoje šis rodiklis yra plačiai naudojamas ir lengvai suprantamas, be to vertina grynąjį rezultatą nepaisant to kokio dydžio yra mokesčiai ir kaip įmonė finansuoja savo veiklą. Tačiau V. Savickas (2019), pabrėžia, kad EBITDA rodiklis nepateikia pilno įmonės veiklos vertinimo, nes eliminuojamos ne tik pelno mokesčio sąnaudos, bet ir palūkanų įtaka.

Turto pelningumo rodikliai. Įmonės turtas ir jo panaudojimas veikloje yra svarbus veiksnys siekiant geresnio finansinio rezultato. V. Savickas (2019) teigia, kad turto pelningumo rodikliai esamiems ir būsimiems savininkams padeda įvertinti turto naudojimo racionalumą. Turto pelningumo rodiklių skaičiavimai ir vertinimai pateikiami 3 lentelėje.

3. Lentelė Turto pelningumo rodikliai

Rodikliai	Skaičiavimo metodika	Rodiklio turinys	Rodiklio vertinimas
Turto pelningumas (ROA)	$\frac{Grynasis\ pelnas}{Visas\ turtas}$	Parodo kiek eurų grynojo pelno tenka vienam turto eurui. Nusako įmonės turto panaudojimo efektyvumą.	>20 proc. - labai gerai >15 proc. – gerai < 8 proc. - nepatenkinamai
Ilgalaikio turto pelningumas	$\frac{Grynasis\ pelnas}{Ilgalaikis\ turtas}$	Parodo, kiek grynojo pelno tenka vienam ilgalaikio turto eurui. Ilgalaikio turto panaudojimo efektyvumą atspindintis rodiklis.	Kuo aukštesnis, tuo geriau
Trumpalaikio turto pelningumas	$\frac{Grynasis\ pelnas}{trumpalaikis\ turtas}$	Parodo, kokia grynojo pelno dalis tenka vienam trumpalaikio turto eurui. Atspindi trumpalaikio turto panaudojimo efektyvumą.	Kuo aukštesnis, tuo geriau
Turto apyvartumas	$\frac{Pardavimų\ pajamos}{Visas\ turtas}$	Parodo, kaip efektyviai įmonė naudoja turtą pardavimo procesui. Nurodo vieno turto euro sukuriamų pajamų dalį.	Kuo aukštesnis, tuo geriau

Šaltinis: sudaryta pagal Vertybinių popierių birža NASDAQ OMX Vilnius (2010)

G. Labonaitė, R. Subačienė (2014), įvertinus turto pelningumą, apyvartumą galima priimti sprendimus, kurie įtakotų ir grynojo pelningumo rodiklį. V. Janovič (2012) teigia, kad šie rodikliai parodo kaip efektyviai įmonė naudoja turimą turtą ir vykdo pardavimus. Tačiau autoriai J. Martinavičius ir R. Blažaitytė (2011), pabrėžia turto pelningumo rodiklio trūkumą, nes jo skaitiklyje dominuoja grynasis pelnas, kurio pasikeitimą gali stipriai įtakoti apskaitos politikos pokyčiai. Be šito trūkumo autoriai dar įvardina, kad šio rodiklio vardiklis, taip pat yra priklausomas nuo pasirinktų apskaitos metodų taikymo, todėl turto pelningumo rodiklio patikimumą laiko neaukštu. Tuo tarpu J. Mackevičius, R. Valkauskas (2010), siūlo turto pelningumo rodiklį lyginti su kapitalo rinkoje nusistovėjusiomis palūkanų normomis ir siekti, kad jis būtų bent 2−3 proc. už jas didesnis.

Kapitalo pelningumo rodikliai. V. Savickas (2019) teigia, kad kapitalo pelningumo rodikliai investuotojams padeda spręsti apie esamų ir būsimų investicijų pelningumą ir jų alternatyvas. Kapitalo pelningumo rodiklių formulės, jų apibūdinimai bei vertinimai pateikiami 4 lentelėje.

4. Lentelė. Kapitalo pelningumo rodikliai

Rodikliai	Skaičiavimo metodika	Rodiklio turinys	Rodiklio vertinimas
Nuosavo kapitalo pelningumas (ROE)	$\frac{Grynasis\ pelnas}{Nuosavas\ kapitalas}$	Parodo, kiek eurų grynojo pelno tenka vienam nuosavo kapitalo eurui, dar apibūdinamas kaip akcininkų investuotų lėšų į įmonę panaudojimo efektyvumo matas.	30 proc. – labai gerai >20 proc. gerai < 10 proc. nepatenkinamai
Investuoto kapitalo pelningumas (ROCI)	$\frac{Grynasis\ pelnas}{Investuotas\ kapitalas}$	Parodo investicijų grąžą, kiek eurų grynojo pelno tenka vienam į įmonės grynąjį turtą investuoto kapitalo eurui	

Šaltinis: sudaryta pagal Vertybinių popierių birža NASDAQ OMX Vilnius (2010).

ROE rodiklio reikšmė labai svarbi akcininkams, nes parodo praeito laikotarpio investicijų į įmonę grąžą. Šiam teiginiui antrina ir A. Lileikienė, Ž Grigaliūnienė (2014) teigdamos, kad šis rodiklis labai svarbus investuotojams, nes parodo kapitalo sukurtą pelną ir leidžia jiems spręsti ar nuosavybės uždirbtas pelnas yra pakankamas ar investicijas reikėtų nukreipti kita linkme. J. Mackevičius, R. Valkauskas (2010), nurodo, kad nuosavo kapitalo pelningumas rodo nuosavo kapitalo sukurtą pelną ir tam tikra dalim – įmonės vadovybės darbo efektyvumą naudojant investuotą kapitalą. Anot autorių G. Labonaitės, R. Subačienės (2014), netikslingai naudojamas nuosavas kapitalas mažina pelningumą, didina sąnaudas ir tokiu atveju mažina grynąjį pelningumą. V. Savickas (2019), pastebi, kad interpretuojant šį rodiklį turėtų būti analizuojami ne tik nuosavo kapitalo pelningumo pokyčiai, bet ir paties nuosavo kapitalo dydžio pokyčiai.

Apibendrinant galima teigti, kad pelningumas apskaičiuojamas kaip įmonės pelno ir kurio nors iš veiklos rodiklio santykis. Pelningumo rodikliai literatūroje yra grupuojami į atskiras grupes, pardavimų, turto ir kapitalo pelningumus. Toks skirstymas naudojamas, kad informacijos vartotojai prireikus atsirinktų tik sau reikalingą informaciją, nes ne visus vartotojus domina visi pelningumo rodikliai. Išanalizavus įvairių autorių nuomones, galima prieiti prie išvados, kad pelningumas geriausiai atspindi įmonės galutinį rezultatą, finansinę būklę, patrauklumą investitoriams, tačiau nereikia pamiršti, kad visi rodikliai glaudžiai susiję tarpusavyje, todėl interpretuojant gautus rezultatus reikia įvertinti visus galimus veiksnius. Taip pat pabrėžtina, kad pelningumo rodikliai būtų ne tik paskaičiuoti, o ir tinkamai įvertinti būtina juos su kažkuo lyginti. Rodiklius galima lyginti su praėjusių laikotarpių rodikliais, galimas jų lyginimas su ūkio šakos vidurkio rodikliais skelbiamas statistikos departamente, jei turima reikalingų duomenų rodiklių lyginimas atneš didelės naudos juos lyginant su konkurentų rodikliais, toks jų palyginimas parodys įmonės būklę lyginant su kitais objektais.

1.4. Pagrindiniai pelno ir pelningumo analizės metodai

Norint įmonę valdyti efektyviai, gerinti jos plėtros galimybes, užtikrinti finansinį stabilumą būtina periodinė finansinių duomenų analizė, kuri turi būti atliekama nuosekliai ir tiksliai. Ši analizė padeda vadovams priimti racionalius sprendimus atitinkamu laikotarpiu. Atliekant finansinių rezultatų analizę periodiškai ir lyginant gautus rezultatus su ankstesniais rezultatais, užtikrinamas neigiamų veiksnių nustatymas ir galimybė juos suvaldyti. L. Juozaitienė (2007) teigia, kad nuo įmonės finansų būklės priklauso jos veiklos sėkmė. Tuo tarpu J. Žaptorius (2017), teigia, kad įmonės ūkinės veiklos įvertinimas yra būtinybė, nes įmonė neturėdama duomenų apie savo pajamas ir išlaidas, nežinodama veiksnių, kurie leidžia pasiekti didesnį pajamų lygį ir pelną, nėra pajėgi vystyti sėkmingos veiklos.

Atliekant finansinę analizę jai keliama daug tikslų. Vienas pagrindinių tikslų yra užtikrinti ir laiku pastebėti neigiamus rodiklių pokyčius ir nustatyti jų kitimo priežastis. Skirtingi Lietuvos ir užsienio autoriai išskiria skirtingus tikslus finansinei analizei (žr. 5 lent.).

5. Lentelė. Mokslinėje literatūroje keliami tikslai ir uždaviniai finansinei analizei

Autorius	**Tikslas/uždavinys**	**Tikslas/uždavinys**	**Tikslas/uždavinys**
Buškevičiūtė, Kanapickienė ir Patašius (2010)	Įvertinti finansinę būklę ir jos pakitimus	Išsiaiškinti svarbiausius veiksnius, darančius įtaką rodiklių pakitimams	Išskirti neigiamus veiksnius sąlygojančius finansinius rezultatus
L. Juozaitienė (2007)	Įvertinti įmonės veiklos rezultatus per tam tikrą laikotarpį	Įvertinti finansinį stabilumą, išteklių naudojimo efektyvumą ir išsiaiškinti neigiamų pokyčių pagrindines priežastis	Tirti vidaus ir aplinkos veiksnių įtaką veiklos rezultatams, taip pat veiklos gerinimo galimybes
I. Lazutkienė (2014)	Nustatyti įmonės veiklos finansinius aspektus	Įvertinti esamą padėtį	Įvertinti ateities perspektyvas
Slavica Anđelić ir Tamara Vesić (2018)	Įvertinti verslo rezultatus ir padėti priimti sprendimus	Sklandžios informacijos pateikimas valdymo organams (6psl)	Nustatyti įžvalgas įmonės ateičiai ir veiklos efektyvumo didinimui (7psl)
T. D. Dowdell, B. K. Klamm, M. L. Andersen, (2020)	Galimybė nustatyti įmonės vertę ir įvertinti įmonės perspektyvas	Nustatyti ar tinkamai valdomi turimi įmonės resursai	Nustatyti ar buvo priimti efektyvūs sprendimai praeityje (6psl)

Šaltinis sudaryta autorės

Apibendrinant 5 lentelėje pateiktas nagrinėtų autorių nuomones dėl pagrindinių keliamų tikslų finansų analizei, pastebėta, kad Lietuvos nagrinėti autoriai ganėtinai vieningai sutaria dėl keliamų tikslų apibūdinimų ir tik papildo vienas kitą naujomis įžvalgomis. Autorių manymu pagrindiniai finansinės analizės tiksliai yra įvertinti finansinę būklę, tirti neigiamus pokyčius išsiaiškinant juos įtakojančius veiksnius. Tačiau užsienio autoriai kelia šiek tiek kitokius tikslus, kurie daugiau orientuoti į ateitį ir

sprendimų priėmimus. Nagrinėti autoriai pabrėžia, kad pagrindinis tikslas yra pateikti naudingą informaciją, kuri padės priimti racionalius sprendimus. Taip pat užsienio autoriai, kaip ir Lietuvos autoriai kaip vieną iš pagrindinių finansinės analizės tikslų išskiria ir įmonės vertės nustatymą.

Graikų kalboje žodis „analizė“ reiškia vieningą sistematinį tyrimą, kai analizuojamas reiškinys yra suskaidomas į atskiras dalis, o šios dar yra surūšiuojamos, tvarkomos ir tiriamos. Svarbu, kad atliekant analizę būtų rasti susiję ryšiai tarp gautų duomenų pokyčio, kurie gali padėti nustatyti jų dinamikos priežastis ir veiksnius. Išsiaiškinus kitimo priežastis ir veiksnius lengviau priimami sprendimai, kurie gali nulemti sėkmingą įmonės veiklos tęstinumą ateityje. Šiam teiginiui pritaria ir Buškevičiūtė, Kanapickienė ir Patašius (2010), kurie teigia, kad atliekant pelno analizę naujai gauti duomenys tampa kokybiškesni ir padeda įvertinti tendencijas, pokyčius, bei pasikeitimų priežastis. Anot V. Bagdžiūnienės (2005), pelningumo rodiklių pokyčiai turėtų būti analizuojami tarpusavyje, siekiant nustatyti jų kitimo tempus ir tendencijas. 6 lentelėje pateikiami mokslinėje literatūroje aptinkami analizės metodai ir jų aprašymai.

6. Lentelė. Mokslinėje literatūroje randami analizės metodai

Autorius	**Analizės metodas**	**Aprašymas**
V. Savickas (2019) N Stončiuvienė ir D. Zinkevičienė (2014) J. Mackevičius, D. Poškaitė, L. Vilis (2011)	Lyginamoji analizė	Gali būti kasmetinio pokyčio ir laiko eilutės tendencijų analizė, kuri apima praėjusių kelių laikotarpių einančių iš eilės pasikeitimų peržiūrą.
J. Mackevičius, O. Molienė ir D. Poškaitė (2008)	Kompleksinė analizė	Padeda atskleisti rodiklių pokyčius laike, juos lemiančius veiksnius ir ryšį su kitais rodikliais.
A. A. Almazari (2012) L. Juozaitienė (2007) C. P. Obi (1999) R. Aulová, L. Pánková, L. Rumánková (2019) T. Gudaitis, U. Žagunytė (2013)	DuPonto piramidinė analizė	Turto ir kapitalo grąžą lemiantys veiksniai analizuojami nuosekliai, vertinant veiksnių įtaką ir tarpusavio priklausomybę.
T. D. Dowdell, B. K. Klamm, M. L. Andersen, (2020) A.Pabedinskaitė (2008)	Regresinė analizė	Naudojamos tiriant veiksnių poveikį tam tikriems kintamiesiems ROE,RNOA ir kt.
Slavica Anđelić ir Tamara Vesić (2018) L. Juozaitienė (2007) T. Gudaitis, U. Žagunytė (2013)	Horizontali analizė	Pelno (nuostolių) ataskaitos straipsnių palyginimas einamaisiais ir ankstesniais metais, lyginamoji pokyčių analizė
Slavica Anđelić ir Tamara Vesić (2018) L. Juozaitienė (2007) T. Gudaitis, U. Žagunytė (2013)	Vertikali analizė	Pelno (nuostolių) ataskaitos tam tikri straipsniai yra išreiškiami 100proc, tada kiti straipsniai išreiškiami tos baziniais procentais. Struktūrinė analizė, nagrinėja ryšius.
L. Juozaitienė (2007) J. Mackevičius, O. Molienė ir D. Poškaitė (2008)	Pelno segmentinė analizė	Įgalina nuspręsti, kurie produktai įmonei pelningi, o kurie nuostolingi.
L. Juozaitienė (2007) V. Bogulauksas ir G. Jagelavičius (2002)	Ekonominio pelno ir EBITDA skaičiavimai	Lėšos likusios iš bendrųjų pajamų atskaičius kaštus.

Šaltinis sudaryta autorės

6 lentelėje matyti, kad analizei atlikti galimi taikyti įvairūs metodai, o jų pasirinkimas priklauso nuo keliamų tikslų analizei, bei nuo analizės objekto ir turimos informacijos.

D. Tamulevičienė (2016) pateiktame straipsnyje rekomenduojama kompleksinės pelno ir pelningumo analizės metodika skirstoma į penkis etapus:

- analizės tikslų nustatymą;
- analizės šaltinių ir techninių metodų pasirinkimas;
- pardavimų pelningumo (bendrojo ir grynasis), turto (viso turto, ilgalaikio ir trumpalaikio turto) pelningumas, nuosavo kapitalo pelningumas (įstatinis kapitalas, nuosavas kapitalas ir panaudotas kapitalas);
- veiksnių, turinčių įtakos pelningumui, nustatymas;
- naudojimas analizės metu surinkta informacija vidaus ir išorės vartotojams.

Tuo tarpu J. Mackevičius ir R. Valkauskas (2010) savo metodikoje apie racionalų informacijos naudojimo užtikrinimą, taikant integruotą įmonės finansinės būklės ir veiklos rezultatų analizės vertinimą, nustato tris etapus:

- absoliučiųjų finansinių rodiklių pokyčių tyrimas;
- santykinių finansinių rodiklių skaičiavimas ir vertinimas;
- rodiklių standartizavimas ir analizė.

Anot autorių šioje metodikoje svarbiausias ir naujausias punktas yra rodiklių standartizavimas bei šių rodiklių gautų reikšmių analizė. Skaičiuojamos rodiklių reikšmės ir tos reikšmės įvertinamos balu, kuris rodo „normalią būseną“. Taip pat apskaičiuojami rodiklių nuokrypių „faktinės būsenos“ balo ir „normalios būsenos“ nuokrypių vertinimai.

Apibendrinant galima daryti išvadą, kad periodiškai analizuojant bei tiriant pelno kitimą galima pastebėti įvairių dėsningumų ir rodiklių tendencijų. kuriuos išaiškinus, galima nustatyti jų kitimo priežastis, bei veiksnius, o tai įtakoja vadovų priimamus sprendimus susijusius su įmonės veikla, plėtros galimybes. Išanalizavus lietuvišką bei užsienio literatūrą, galima daryti išvadą, kad daugiausiai naudojami yra kompleksiniai kiekybiniai analizės metodai. Svarbu pabrėžti, kad geriausiam rezultatui gauti, turi būti naudojama kompleksinė analizė, kurioje naudojamas ne vienas, o keli ar daugiau metodai. Analizuojamoje literatūroje finansinei analizei keliamas tikslas yra įmonės vertės nustatymas, kurį parodo pelno ir pelningumo analizė. Pelno ir pelningumo analizei atlikti dažniausiai taikomi dinaminė, struktūrinė, santykinių rodiklių ir Du Pont piramidinė analizė. Atliekant nuoseklią ir pastovią pelno ir pelningumo kelių skirtingų metodų, kompleksinę analizę, įmonė įgalinta pastebėti pelną įtakojančius veiksnius, bei jų pokyčius, o tai didina įmonės galimybes veiklą plėtoti pelningesnėse srityse, vadovus priimti savalaikius ir teisingus sprendimus, bei užkirsti kelią artėjančioms rizikoms.

1.5. Prognozavimo samprata

Visos įmonės nori pasiekti savo užsibrėžtus tikslus, kurie dažniausiai yra kuo didesnis pelno generavimas ir sėkminga įmonės veikla. Šiems tikslams pasiekti bendrovėje turi būti numatytos ir įvertintos ateities rizikos ir jei jos galimai kels reikšmingą įtaką įmonės veiklai, turi būti numatomas jų valdymas ir priemonės, kokiais būdais įmonėje bus sprendžiamos šios rizikos. Tam, kad būtų įmanoma nuspėti ir įvertinti galimus ateities veiksnius, būtinas periodinis prognozavimas, kuris padės numatyti sprendimus ateities rizikoms valdyti einamuoju metu.

Sėkmingos įmonės veikloje, labai svarbus yra žvilgsnis į ateitį, tam, kad įmonė galėtų ir toliau generuoti kuo didesnį pelną, bei tęsti sėkmingą veiklą. Remiantis praėjusių laikotarpių pelno bei pelningumo duomenimis įmonė gali prognozuoti ateities generuojamą pelną, o tai įgalina bendrovės vadovus priimti atitinkamus sprendimus, kurie įtakos sėkmingai dirbančios įmonės generuojamą pelną, bei veiklos tęstinumą, ateityje. E. Daunytė (2018) teigia, jog bendrovėje naudinga prognozuoti ateities veiklos rezultatus, norint nustatyti tikėtinas būsimųjų laikotarpių perspektyvas, kurios padėtų apsisaugot nuo neigiamų finansinių rezultatų. Tuo tarpu E. Tirūnaitė, R. Latoža ir J. Jonuškevičienė (2019) teigia, kad nustatant bendrovės finansinius aspektus, vertinant dabartinę padėtį ir ateities perspektyvas, prognozavimas yra vienas iš objektyviausių būdų tinkamai įvertinti informaciją. Autoriams pritaria ir Rugenytė, D., Menciūnienė, V., Dagilienė, L. (2010), kurios pabrėžia prognozavimo svarbą įmonėms ir teigia, kad tai padeda laiku pastebėti pirminius neigiamus požymius, bei leidžia užtikrinti prevencines priemones.

Prognozavimo svarbą pabrėžia ir S. Skunčikienė, R. Jurgaitytė, A. Rakickas (2006), kurie teigia, kad prognozavimas yra lemiamas modeliavimo įrankis, taikomas šalia tikslaus valdymo inventoriaus. Pasak L. Garšvienės ir A. Lileikienės (2007), įmonių vadovai, kurie nagrinėja ir prognozuoja pelno ir pelningumo rodiklius, gali įsikišti į rodiklių dinamiką ir nukreipti ją pelningesne linkme. Šiems teiginiams pritaria ir J. Butkutė ir I. Valainytė (2000), kurios nori pabrėžti, kad vadovai patys turi suprasti prognozavimo svarbą ir būtinumą, nes jei nėra suvokiama veiksmo esmė yra prarandama prasmė ir jis yra atmetamas kaip nereikalingas. Joms antrina J. Mackevičius, V. Savickas (2010) prie svarbiausių įmonės valdymo proceso dalių pridėdami ir planavimo funkciją. O Autoriai J. Martinavičius ir R. Blažaitytė (2011), išskiria įmonės veiklos prognozių duomenų vartotojus, kuriems prognozės yra ypatingai svarbios tai įmonės akcininkai, kuriems prognozės suteikia informacijos apie ateities pelną ir dividendų dydį, taip pat įvardina ir potencialius investuotojus, bei kreditorius.

Tačiau mokslinėje literatūroje randama autorių, kurie nesutinka su anksčiau minėtomis nuomonėmis ir prieštaraudami joms atskleidžia įmonės ateities prognozių trūkumus. T. Gudaitis ir U. Žagūnytė (2013), atskleidžia didžiausią prognozavimo trūkumą, kuris yra labai didelis neapibrėžtumas skaičiuojamiems rodikliams ir jų dinamikai. Šį trūkumą įžvelgia ir autorės L. Kaleininkaitė, I. Trumpaitė

(2007) teigdamos, kad būtent dėl verslo neapibrėžtumo, prognozuojami rezultatai gali būti netikslūs, o vadovų priimti sprendimai rizikingi. O V. Janovič (2012), neapibrėžtumus skirsto į dvi grupes: neapibrėžtumai, kuriuos lemia rinkos mechanizmas ir neapibrėžtumai, kurie slypi už rinkos mechanizmo. Neapibrėžtumai, kuriuos lemia rinkos mechanizmas yra rinkos dalyvių pasirinkimų, sprendimų alternatyvos, rinkos svyravimai bei rinkos dinamika ir greitai senstanti informacija ir kt., o neapibrėžtumai slypintys už rinkos mechanizmo yra gamtos stichijos, perversmai, revoliucijos, nelaimingi atsitikimai, streikai ir kt. Autorė D. Burkšaitienė (2001) dar pagilina ankstesnių autorių minėtus trūkumus ir teigia, kad finansinės prognozės yra tik spėliojimas ir yra beveik neįmanoma tiksliai atspindėti įmonės rezultatus ateityje vienintele prognoze. Tuo tarpu J. Mackevičius (2010), pabrėžia prognozavimo sudėtingumo lygį, teigdamas, kad reikia labai objektyviai vertinti įmonės operacijas ir ūkinius įvykius, taip pat veiksnius darančius įtaką įmonės finansinei būklei ir rezultatams. Tačiau autorės L. Kaleininkaitė, I. Trumpaitė (2007) yra linkusios sumažinti riziką ir neapibrėžtumą prognozuojant įmonės pelną ir imant rodiklius ne kaip tiksliai apibrėžtus skaičius, bet kaip tikimybinius skirsnius teigdamos, kad skirsniais yra įvertinama rizika, taip pat jie įgalina apžvelgti pelno pasiskirstymo spektrą ir išanalizuoti visas galimas reikšmes.

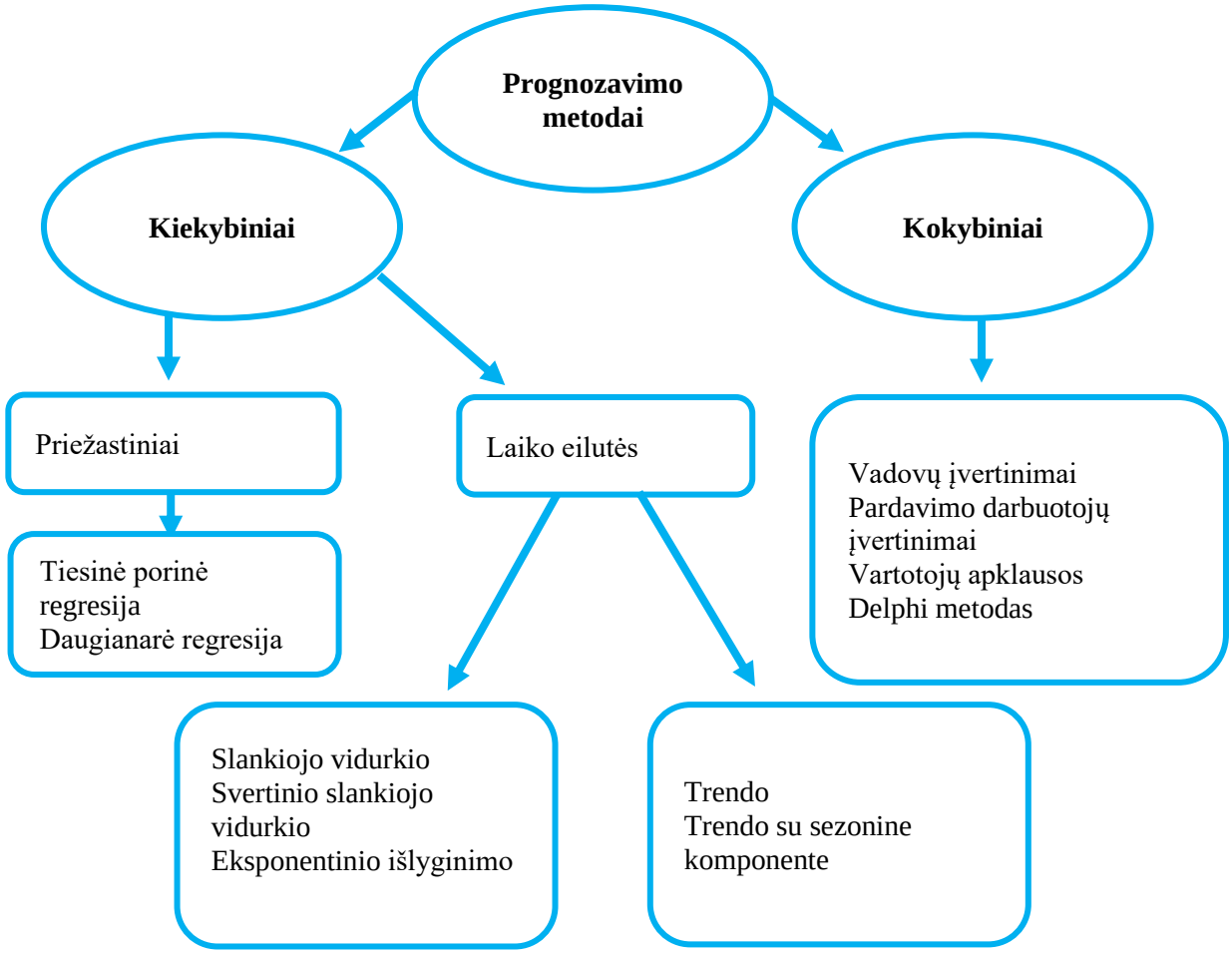
Apibendrinant įvairių autorių nuomones, prognozavimą galime apibrėžti kaip sėkmingai veiklą vykdančios įmonės ir siekiančios užsibrėžtų tikslų būtinąjį veiksmą, kuris įgalina pastebėti sprendimų pasekmes. Dauguma autorių pabrėžia, kad prognozavimas leidžia numatyti ateityje laukiančias rizikas ir įgalina joms pasiruošti. Todėl prognozavimą galime vadinti įmonės valdymo sudedamąja dalimi, nes gauti duomenys naudojami verslo sprendimams priimti, bei plėtoti įmonės veiklą tinkama linkme. Prognozės gali padėti įžvelgti įmonės potencialą ateityje, kas yra labai svarbu investuotojams, akcininkams bei kreditoriams. Taip pat autoriai savo darbuose atskleidžia ir prognozavimo trūkumus. Vieni autoriai įvardina didelį neapibrėžtumą, o kiti prognozes vadina tik ateities spėlionėmis, dėl kurių gali būti priimti netinkami sprendimai. Todėl labai svarbu prognozes sudarinėti kruopščiai, atsižvelgiant į galimas vidines bei išorines rizikas galinčias įtakoti įmonės veiklą. Taip pat svarbus veiksnys yra prognozavimo metodų pasirinkimas ir pritaikymas konkrečiam objektui, todėl sekančiame poskyryje apžvelgiami mokslinėje literatūroje išskiriami prognozavimo metodai.

1.6. Pelno ir pelningumo prognozavimo metodai

Prognozuojant įmonės pelno ir pelningumo rodiklius atskleidžiamas įmonės potencialas, bei numatomos pelno didinimo galimybės. Atliekant pelno bei pelningumo prognozes, galima nustatyti ateities pelną arba nuostolius, siekiant sumažinti visas reikšmingai susijusias rizikas. Prognozėms sudaryti yra analizuojama esama verslo situacija, dabartiniai ir praėję duomenys leidžia formuluoti ateities prielaidas įmonės rezultatams. D. Burkšaitienė (2001) teigia, kad istorinių rezultatų analizė, yra

pagrindas ateities prognozėms ir verslo vertinimui. O A. V. Rutkauskas, L. Šečkutė, A. Pabedinskaitė (2002) teigia, kad finansų prognozavimas tai finansinę įmonės būklę nusakančių rodiklių sistemos nusakymas, atsižvelgiant į finansinės aplinkos kaitą.

Pelno bei pelningumo prognozavimui atlikti taikomi įvairūs metodai. Dažniausiai prognozavimo metodai skirstomi į kiekybinius ir kokybinius (žr. 5 pav.). Kiekybiniai prognozavimo metodai remiasi sisteminiu prognozavimu, o tuo tarpu kokybiniai ekspertų, vadovų ar vartotojų nuomonėmis.

Šaltinis: sudaryta pagal A. Pabedinskaitė (2008)

5 pav. Prognozavimo metodų klasifikavimas

Kaip matyti 5 pav. prognoziniai metodai skirstomi į kokybinius ir kiekybinius, o šie dar skirstomi į priežastinius ir laiko eilutes, kurios dar skirstomos į dvi rūšis pagal laiko charakteristiką ir pagal eilutės lygį.

Kokybiniai metodai:

Pasak A. V. Rutkausko, A. Pabedinskaitės, L. Šečkutės (2003), kokybiniai metodai taikomi, kai problemos neįmanoma išreikšti kiekybiniais metodais arba kai norima tiesiog papildyti kiekybinių metodų gautas prognozes. O A. Budrevičius (2007), kokybinius prognozavimo metodus dar vadina

technologiniais metodais, nes pasak autoriaus šie metodai dažniausiai naudojami ilgalaikėms technologijų prognozėms.

Vadovų įvertinimai. Vadovai remiasi turima informacija, sukaupta patirtimi, tačiau gali nubrėžti tik kryptis. Kyla pavojus, kad gauta netiksli informacija nutolins prognozes nuo tikrovės. Autoriai T. Gudaitis ir U. Žagūnytė (2013), pabrėžia šio modelio pranašumą laiko atžvilgiu bei skirtingų požiūrių įvertinimu.

Pardavimo darbuotojų vertinimai. Pardavimo darbuotojai yra glaudžiai susiję su rinka, todėl galimas realus rinkos prognozių įvertinimas, taip pat vertinami trumpalaikiai pokyčiai.

Vartotojų apklausos prognozės. Dažnai taikomas prognozavimo metodas, jis remiasi vartotojų nuomonės išsiaiškinimu prognozuojamam laikui. Tačiau šio metodo trūkumas yra nemažos išlaidos šioms apklausoms atlikti. T. Gudaitis ir U. Žagūnytė (2013), pastebi, kad išlaidoms mažinti įmonės pasirenka atsitiktinės potencialių vartotojų atrankos metodą.

Delphi metodas. Šis ekspertinių vertinimų metodas remiasi principu, kad yra formuojamos prognozių grupės, kurių grupių dalyviai nesusitinka, nebendrauja. Šis metodas grupės dalyviams leidžia reikšti savo nuomonę, kuriai neturi įtakos daugumos nuomonė, taip pat galutinės prognozės bus įvertintos iš visų pusių.

Kiekybiniai metodai:

Kiekybiniai metodai yra taikomi, kai yra užtektinai informacijos apie prognozuojamus duomenis. Šie metodai yra objektyvesni, labiau struktūrizuoti nei kokybiniai metodai. A Budrevičius (2007) pastebi, kad šie metodai daugiausia naudojami finansų, vadybos ir verslo srityse. Naudojant kokybinius prognozavimo metodus lavinama vadovų intuicija, taip pat vadovai įgauna daugiau žinių apie valdomą subjektą. T. Gudaitis ir U. Žagūnytė (2013) teigia, kad kiekybinė analizė pranašesnė už kokybinę, nes ją atliekant gali būti nagrinėjami analogiškų įmonių pagrindiniai rodikliai iš statistinių leidinių ir lyginami su galimais įmonės rodikliais.

Kiekybiniai priežastiniai metodai. Regresinė analizė parodo kaip vieni rodikliai veikia kitus, t.y. nurodo ryšio stiprumą tarp kintamųjų. Tokia analizė įgalina nustatyti ryšius tarp veiksnių išreikštų kiekybiniais rodikliais ir nagrinėjamųjų rodiklių, kitaip tariant veiksnių priklausomybę. Pasak A. Pabedinskaitės (2008), šis metodas dažniausiai naudojamas sudėtingiems ekonominiams ir fiziniams reiškiniams tirti.

Tiesinė porinė regresija. Šio metodo esmė, kad nagrinėjami yra keli veiksniai, prognozuojamasis dydis ir kintamasis. Šios analizės tikslas pasak G. Kasnauskienės (2010), yra nustatyti ryšio tarp šių veiksnių egzistavimą, išmatuoti jų ryšį ir numatyti prognozuojamo dydžio reikšmes. Duomenys dažniausiai yra išdėstomi tiesėje. Dažniausiai porinės tiesinės regresijos skaičiavimas atliekamas taikant mažiausių kvadratų metodą.

Kiekybiniai laiko eilučių metodai. A. Pabedinskaitė (2008) laiko eilutes apibūdina kaip sutvarkytus praeities duomenis, o dar tikslesnis apibūdinimas, kad tai yra stebėjimų seka, kurie eina tam tikrą laiką vienas po kito. O E. Bagdonas (2004), laiko eilutes apibūdina kaip statistinius duomenis, kuriais apibūdinami socialinių ir ekonominių reiškinių pokyčiai laiko atžvilgiu. O E. Daunytė (2018), pastebi kad laiko eilutės metodai yra labiau paplitę ir dažniau taikomi praktikoje.

Slankiojo vidurkio. Remiamasi praėjusių laikotarpių duomenimis, prognozuojant ateities duomenis. Autoriai T. Gudaitis ir U. Žagūnytė (2013) pabrėžia, kad šis metodas dažniausiai taikomas, kai nėra nei ryškaus trendo, nei ciklinės ar sezoninės komponentės. Šiuo metodu yra apskaičiuojamas buvusių rodiklio reikšmių vidurkis, jis skaičiuojamas periodiškai ir naujo periodo duomenys yra pridedami prie vidurkio, o seniausio periodo duomenys pašalinami iš vidurkio, todėl ir yra vadinamas slankiuoju.

Svertinio slankiojo vidurkio. Šis metodas pranašesnis už paprastą slankiojo vidurkio metodą, nes kiekvieno nario reikšmė turi skirtingą svorį. Dažniausiai didesnį svorį turi paskutiniųjų stebėjimų reikšmės, tuo tarpu mažinant ankstesnių reikšmių svorį.

Eksponentinio išlyginimo. Šis metodas pasak G. Kasnauskienės (2010), tinkamas trumpalaikėms prognozėms. O autoriai T. Gudaitis ir U. Žagūnytė (2013) pabrėžia šio metodo privalumus, teigdami, kad šiam metodui taikoma paprasta procedūra ir nedidelis praeities duomenų skaičius, būtinas skaičiavimams. A. Pabedinskaitė (2008) teigia, kad eksponentinis išlyginimas yra toks prognozavimo metodas, kuriam taikyti naudojamas svertinis visų laiko eilutės reikšmių vidurkis. O S. A. Martišius ir V. Kėdaitis (2010) pabrėžia, kad pagrindinė šio metodo idėja yra senesnio laikotarpio duomenims suteikti pastoviai mažėjantį svorį.

Trendo. Šiam metodui taikyti reikalingos ilgalaikio trendo reikšmės. Pasak G. Kasnauskienės (2010), trendo lygties sudarymas leidžia tiksliausiai nustatyti reiškinio raidos kryptį. T. Gudaitis ir U. Žagūnytė (2013) teigia, kad eilutės trendo prognozavimas atskleidžia ilgalaikes rodiklių kitimo tendencijas ir dėsningumus. Paprasčiausia yra tiesinė trendo funkcija.

Taikant skirtingus kiekybinius prognozavimo metodus, gaunami skirtingi duomenys. Todėl yra skaičiuojami prognozavimo paklaidų rodikliai, kurie nustato kurį metodą taikant, gauta prognozė yra tikslesnė. Pasak S. A. Martišiaus ir V. Kėdaičio (2010), prognozavimo metodo efektyvumas nustatomas gautų prognozių tikslumu. Pasak minėtų autorių dažniausiai naudojami šie prognozavimo paklaidų rodikliai:

Vidutinė absoliutinė paklaida (Mean Absolute Deviation) MAD: metodas yra pagrįstas likučių absoliutinių dydžių sumavimu. Šį rodiklį tinka naudoti, kai paklaidą norima išmatuoti tais vienetais, kuriais buvo išreikšti dinamikos eilutės lygiai.

Vidutinė kvadratinė paklaida (Mean Sąuared Error) MSE: šis rodiklis anot S. A. Martišiaus ir V. Kėdaičio, naudingas atliekant prognozavimo metodų lyginamąją analizę. MSE išryškina didelius nuokrypius.

Vidutinė absoliutinė procentinė paklaida (Mean Absolute Percentage Error) MAPE: dažniausiai MAPE naudojama lyginant skirtingų objektų prognozių tikslumą. Šio rodiklio reikšmė nusako santykinį prognozavimo tikslumą.

Vidutinė procentinė paklaida vidurkis (Mean Percentage Error) MPE: šis rodiklis naudojamas, jei prognozavimo rezultatai turi poslinkį (sisteminę paklaidą, yra padidinti arba sumažinti).

Žemiau esančioje 7 lentelėje pateikti įvairių nagrinėtų autorių nuomone dažniausiai taikomi prognozių metodai. Iš jos matyti, kad daugiausiai literatūroje nagrinėjami kiekybiniai metodai ir jiems suteikiama didesnė prognozinių skaičiavimų vertė, dėl objektyvių praėjusių laikotarpių duomenų vertinimo, nes kokybiniai metodai grindžiami intuicija ir gali būti vertinami įvairiai.

7. Lentelė. Mokslinėje literatūroje išskiriami prognozavimo metodai

	A. V. Rutkauskas, A. Pabedinskaitė, L. Šečkutė (2003)	E. Tirūnaitė, R. Latoža, J. Jonuševičienė (2019)	E. Daunytė (2018)	S. Martišius (2000)	J.Mackevičius, R. Valkauskas, d. Bachtijeva (2020)	T. Gudaitis ir U. Žagūnytė (2013	A. Pabedinskaitė (2008)	A. Budrevičius (2007)
Regresija	X	X		X			X	X
Slankiojo vidurkio	X		X	X	X	X	X	X
Eksponentinio išlyginimo	X		X	X	X	X	X	X
Trendo	X		X	X	X	X	X	X
Vadovų įvertinimai	X			X		X	X	
Delphi metodas	X			X		X	X	X
Pardavimo darbuotojų vertinimas	X			X		X	X	
Vartotojų apklausos	X			X		X	X	

Šaltinis: sudaryta autorės

Tačiau nereikia pamiršti, kad geriausios prognozės bus nustatytos jeigu abu metodai ir kiekybiniai, ir kokybiniai bus naudojami kartu - kompleksiškai. Taikant abu minėtus metodus galima gauti tikslesnę prognozę vertinant ne tik praėjusių laikotarpių duomenis, tačiau pridedant ir intuityviuosius metodus. Toks įvairiapusis vertinimas labai svarbus prognostiniams skaičiavimams ir suteikia galimybę į prognozę pažvelgti įvairiapusiškiau.

Apibendrinant aptartus prognozavimo metodus galima teigti, kad literatūroje dažniausiai prognozavimo metodai skirstomi į kiekybinius ir kokybinius, o pastarieji dar skirstomi į priežastinius ir laiko eilučių metodus. Kiekybiniai metodai remiasi istorine informacija, o kokybiniai intuicija ir ekspertų vertinimais. Mokslinėje literatūroje labiau vertinami kiekybiniai metodai, nes jie remiasi istoriniais duomenimis, o kokybiniai tik ekspertų intuicija, pastaroji mažiau vertinama, nes skirtingi ekspertai tuos pačius duomenis gali interpretuoti skirtingai. Išanalizavus informaciją, galima prieiti prie išvados, kad dažniausiai taikomi kiekybiniai prognozavimo metodai, tačiau geresnei prognozei numatyti patartina taikyti ir intuityvius metodus, sujungus šiuos abu metodus kartu atsiveria galimybė platesnėms ateities įžvalgoms, o prognozės tampa vertingesnės. Remiantis kiekybiniais metodais prognozių skaičiavimų sudėtingumas priklauso nuo pasirinktų metodų, naudojamų duomenų kiekio ir analitiko sugebėjimų.

2. ĮMONĖS PELNO IR JĮ LEMIANČIŲ VEIKSNIŲ ANALIZĖS BEI PERSPEKTYVŲ NUMATYMO METODOLOGIJA

Įmonių pelnas ir pelningumas yra pagrindiniai rodikliai, kurie atsiduria dėmesio centre, norint įvertinti įmonę. Įmonės turėtų siekti kuo aukštesnių šių rodiklių reikšmių, o kad tai būtų įmanoma padaryti, reikia nuolat atlikti finansinių ataskaitų analizę, skaičiuoti pelningumo rodiklius, stebėti jų dinamikas ir aiškintis pokyčių priežastis. Kad sumažinti ateityje laukiančias rizikas, reikia numatyti ateities perspektyvas. Kaip jau minėta įmonė „X“ neatlieka pastovios finansinės analizės, todėl jos atlikimas padės įmonei priimti geresnius sprendimus, įžvelgti galimas grėsmes ir trūkumus.

Magistro darbo **tyrimo tikslas** išanalizuoti įmonės „X“ pelną, pelningumo rodiklius, atskleisti juos įtakojančius veiksnius ir numatyti įmonės veiklos perspektyvas. Šiam tikslui pasiekti iškelti **tyrimo uždaviniai:**

1. Susipažinti su pasirinkta įmone ir atskleisti jos veiklos ypatumus;
2. Atskleisti išorinius veiksnius veikiančius UAB „X“ įmonės pelną ir patvirtinti juos pritaikius koreliacinę analizę;
3. Atlikti pasirinktos įmonės dinaminę ir struktūrinę balanso bei pelno (nuostolių) ataskaitos analizę;
4. Atlikti įmonės „X“ santykinę pelningumo rodiklių analizę, vertinant gautus rezultatus lyginimo metodu, remiantis tos pačios ūkio šakos rodikliais ir orientaciniu įmonių vertinimu;
5. Išskirti pagrindinius veiksnius veikiančius turto bei kapitalo pelningumo rodiklius, atliekant jų analizę Du Pont metodu;
6. Sudaryti prognostinę pelno (nuostolių) ataskaitą 2020 – 2021 m., remiantis slenkančio vidurkio, eksponentinio išlyginimo ir tiesinio trendo metodais;
7. Remiantis atliktos analizės rezultatais, pateikti išvadas ir siūlymus.

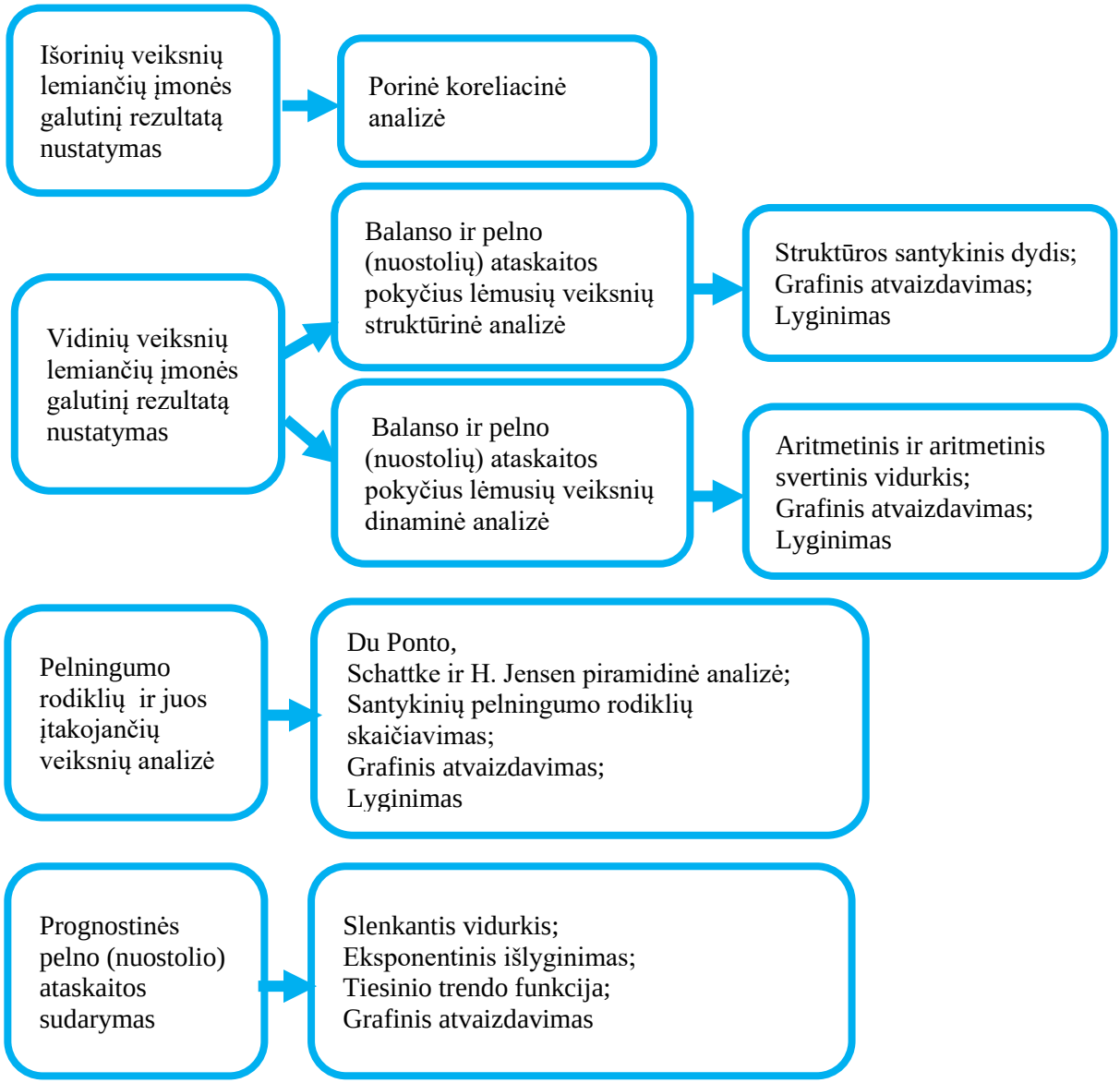
Magistro darbo tyrimo problema istorinių finansinių duomenų analizės nebuvimas įmonėse, kurį taikant periodiškai atskleidžiamos stipriosios ir silpnosios įmonės veiklos pusės. Darbe iškelta **pagrindinė problema**: kokie yra UAB „X“ įmonės pelną lemiantys veiksniai, kaip jie įtakoja galutinius veiklos rezultatus ir kokios numatomos perspektyvos?

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros analizė, taikant sisteminimo, lyginimo ir apibendrinimo metodus. Tiriamoji dalis atlikta remiantis kiekybiniais metodais, kurie leis apdoroti įmonės finansinių ataskaitų ir statistinius duomenis, susijusius su pelnu ir jį lemiančiais veiksniais, bei pateikti įmonei prognostinius pelno (nuostolių) ataskaitos duomenis. Atliekant įmonės „X“ finansinių ataskaitų analizę taikyti duomenų lyginimo, grafinio duomenų atvaizdavimo, apibendrinimo metodai. Atlikta dinaminė ir

struktūrinė balanso bei pelno (nuostolių) ataskaitos analizė, koreliacinė analizė, Du Ponto analizė, slenkančio vidurkio, eksponentinio išlyginimo ir tiesinio trendo prognozavimo metodai.

Magistro baigiamajame darbe analizė atlikta remiantis įmonės „X“ 2015 – 2019 m. audituotomis finansinėmis ataskaitomis, šiai analizei atlikti naudojama Microsoft Office Excel programa. Tyrime nagrinėjamas 5 metų laikotarpis, siekiant kuo tiksliau įvertinti įmonės pelną bei jį lemiančius veiksnius ir tam, kad numatomos ateities veiklos perspektyvos būtų artimos realiai situacijai.

Išanalizavus mokslinę literatūrą, sudaryta ir pateikiama įmonės „X“ pelno bei jį lemiančių veiksnių analizės ir perspektyvų numatymo tyrimo metodologija (žr. 6 pav.).

Šaltinis: sudaryta autorės

6 pav. „X“ įmonės pelno ir jį lemiančių veiksnių analizės ir perspektyvų numatymo tyrimo metodologija

Pradinėje šio tyrimo dalyje atlikta porinė koreliacinė analizė, kuri atskleidžia išorinius veiksnius įtakojančius įmonės rezultatą. Kadangi išanalizavus literatūrą išorinių veiksnių įtakojančių pelną tema

išsiaiškinta, kad tokių veiksnių nustatymas yra sudėtingas procesas, todėl darbe aptarti pagrindiniai išoriniai veiksniai įtakojantys įmonės „X“ pelno dydį, o jų ryšiui patikrinti ir įrodyti naudota porinė koreliacinė analizė. Porinė koreliacinė analizė padeda nustatyti ar egzistuoja ryšys tarp pasirinkto kintamojo ir skirtingų veiksnių, bei nusako to ryšio stiprumą. G. Kasnauskienė (2010) teigia, kad *koreliacijos koeficientas*, nusako vieno kintamojo priklausomybės nuo kito kintamojo stiprumo laipsnį. Šio koeficiento reikšmė tarsi papildo analizę. Žemiau pateikiama koreliacijos koeficiento formulė:

$$r = \frac{n\sum xy - \sum x \sum y}{\sqrt{n\sum x^2 - (\sum x)^2}\sqrt{n\sum y^2 - (\sum y)^2}} \qquad (2.1.)$$

čia: r – koreliacijos koeficientas;
n – duomenų skaičius;
x – veiksnio x reikšmė;
y – veiksnio y reikšmė

Koreliacijos koeficientas gali įgyti reikšmes tarp -1 iki +1. Jei koeficiento reikšmė >1, greičiausiai skaičiavimuose yra padaryta klaida.

Jei r = 0, tokiu atveju tarp kintamųjų x ir y tiesioginio ryšio ir priklausomybės nėra.

Jei r = 1, tai kintamųjų ryšys tiesioginis ir tikslus. Didėjant vienam kintamajam didėja ir kitas, ir atvirkščiai.

Jei r = -1, tada kintamųjų ryšys yra tikslus ir atvirkštinis. Tai reiškia vienam kintamajam didėjant, kitas mažėja ir atvirkščiai.

Pasak E. Bagdono (2004), tikslumui ir tinkamumui įvertinti yra taikomas *determinacijos koeficientas*. Šis koeficientas rodo, kokia dalis priklausomo kintamojo kaitos paaiškinama nepriklausomojo kintamojo kaita. Toliau pateikiama determinacijos koeficiento formulė:

$$r^2 = \frac{(n\sum xy - (\sum x)(\sum y))^2}{\left(n\sum x^2 - (\sum x)^2\right)\cdot(n\sum y^2 - (\sum y)^2)} \qquad (2.2.)$$

čia: r^2 – determinacijos koeficientas;
n – duomenų skaičius;
x – veiksnio x reikšmė;
y – veiksnio y reikšmė

Determinacijos koeficiento reikšmė negali būti neigiama, nes jis yra proporcija. Jo reikšmės gali būti tarp 0 ir 1. G. Kasnauskienė (2010), pastebi, kad jo reikšmę patogiau aiškinti, kai šis koeficientas yra išreikštas procentais. Kuo determinacijos koeficiento reikšmė arčiau vieneto, tuo daugiau regresijos lygtis paaiškina y reikšmių išsibarstymo apie vidurkį $\bar{y}$. Jei determinacijos koeficientas arčiau nulio, tai reiškia, kad pasirinkta tiesė yra neteisinga ir neatspindi duomenų sekos.

Reikia pabrėžti, kad tarp determinacijos koeficiento ir koreliacijos koeficiento egzistuoja ryšys. Koreliacijos koeficientas pakeltas kvadratu yra determinacijos koeficientas.

Antrajame tyrimo etape atlikta dinaminė ir struktūrinė balanso analizė, kurioje analizuojami 2015 – 2019 m. duomenys, o gauta bendra informacija darbe susisteminama ir atvaizduojama grafiškai. Dinaminė analizė atliekama lyginant praėjusių laikotarpių duomenis, o jų pokyčiai išreiškiami absoliučiais skaičiais ir procentais. Tuo tarpu struktūrinė analizė atliekama norint išsiaiškinti rodiklio struktūrą, rodikliai lyginami su baziniu rodikliu, o rezultatai išreiškiami procentais. Tokie analizės metodai parinkti, norint išsamiau atskleisti vidinius veiksnius, kurie įtakoja įmonės pelno dydį. Pasirinkta analizė atskleidžia įmonės balanso rodiklių pokyčius laike, bei struktūroje, todėl yra laikoma efektyviu įmonės valdymo įrankiu. Analizuojamos įmonės turto ir nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų dinamika bei struktūra, taip pat jų pokyčiai įgalina pastebėti vidinius veiksnius, kuriems reikalinga didesnė įmonės vadovų kontrolė bei dėmesys. Atlikta dinaminė bei struktūrinė balanso straipsnių analizė atskleidžia neigiamų pokyčių gilumines priežastis. Atliktos analizės duomenys darbe pateikti procentine ir absoliučia išraiška.

Darbe atlikta dinaminė ir struktūrinė pelno (nuostolių) analizė, kurioje analizuojama 2015 – 2019 m. informacija, o gauti duomenys atvaizduojami grafiškai. Toks pelno (nuostolių) ataskaitos analizės metodas pasirinktas nuodugniau susipažinti su nagrinėjamos įmonės pelnu, jo dinamika ir pokyčiais analizuojamu laikotarpiu. Darbe vertinami pardavimo pajamų, pardavimo savikainos, bendrojo pelno, veiklos sąnaudų ir grynojo pelno (nuostolių) kitimo tempai, dinamikos ir jų tendencijos. Tokia analizė leidžia pastebėti, kokie veiksniai įtakoja rodiklių pokyčius. Anot E. Daunytės (2018), ši analizė neapima tik pelno ir kitų apskaičiuojamų elementų kitimo tendencijų, tačiau yra gaunami duomenys ir prognozėms sudaryti. Ši analizė padės atskleisti įmonės pelno (nuostolių) ataskaitos struktūros pokyčius, rodiklių tarpusavio ryšius ir jų priežastinius pasikeitimus. Atliktos analizės duomenys darbe pateikiami absoliutine ir procentine išraiška.

Trečiame praktinės dalies etape, norint detaliau išsiaiškinti įmonės veiklos rezultatus atlikta santykinių rodiklių analizė. Santykinis dydis, kuris gaunamas lyginant skaičius, suteikia naudingos informacijos apie įmonės būklę. Pelningumo rodiklių analizė atliekama lyginant tam tikro rodiklio reikšmes arba su grynuoju pelnu arba su pardavimo pajamomis. Darbe paskaičiuoti pagrindiniai rodikliai: bendrasis pardavimų pelningumas, kuris skaičiuojamas bendrąjį pelną padalijus iš pardavimo pajamų, grynasis pelningumas, kuris yra grynojo pelno ir pardavimo pajamų santykis, turto pelningumas, kuriam gauti reikia grynąjį pelną padalinti iš viso turto, turto apyvartumas, kuris yra pardavimų pajamų ir viso turto santykis, bei nuosavo kapitalo pelningumas, kuris gaunamas grynąjį pelną padalijus iš nuosavo kapitalo. Taikant santykinių pelningumo rodiklių metodą naudojami ne tik pelno (nuostolių) ataskaitos duomenys, tačiau ir kai kurie balanso straipsniai, atliekant skaičiavimus nustatytas turto naudojimo efektyvumas ir jį lemiančių veiksnių įtaka, bei nuosavo kapitalo sukuriamas pelnas. Gauti analizės duomenys norint objektyvesnio jų vertinimo duomenys lyginami su ūkio šakos, kurioje veikia analizuojama įmonė, rodikliais, kurie pateikiami LR statistikos departamento duomenų

bazėse ir atvaizduojami grafiškai. Taip pat rodiklių vertinimui naudojamas orientacinis įmonės finansinės būklės rodiklių vertinimo lygis.

Siekiant atskleisti turto ir kapitalo pelningumą įtakojančius veiksnius šiame etape atlikta Du Ponto modifikuota pagal lietuviškąją atskaitomybę piramidinė analizė ir R. Schattke ir H. Jensen modelio analizė. Šie modeliai išskaido rodiklius ir padeda geriausiai atskleisti vidinius veiksnius lemiančius pelningumo didėjimą arba mažėjimą. Kadangi modelių skaičiavimo metodika yra skirtinga, todėl atliekant skaičiavimus atsiskleidžia labiausiai pelną įtakojantys veiksniai ir jų poveikis, todėl įmonė gali koreguoti savo elgseną. R. Schattke ir H. Jensen modelyje siūloma turto pelningumą lyginti su bendruoju pelnu ir yra atsižvelgiama į pardavimų pajamas ir sąnaudas, o Du Ponto modelyje turtas lyginamas su grynuoju pelnu ir atsižvelgiama į visas bendrovės pajamas ir išlaidas.

Turto pelningumas (TP) apskaičiuojamas pagal formulę:

$$\text{TP} = \frac{GP}{T} = \frac{GP}{T} * \frac{PA}{PA} = \frac{GP}{PA} * \frac{PA}{T} = \text{PP} * \text{TA} \qquad (2.3.)$$

čia: TP – turto pelningumas
GP – grynasis pelnas
T – turtas
PA – pardavimų apimtys
PP – pardavimų pelningumas
TA – turto apyvartumas

Anot V. Gronsko (2005), toks turto pelningumo formulės išskaidymas parodo naujus jo veiksnius, o šie dar skaidomi į elementus ir yra pateikiama turto pelningumo piramidinė analizė.

Nuosavo kapitalo pelningumas (NKP) apskaičiuojamas taikant tokią formulę:

$$\text{NKP} = \frac{GP}{PA} * \frac{PA}{T} * \frac{T}{NK} = \frac{GP}{NK} \qquad (2.4.)$$

čia: NKP – turto pelningumas
GP – grynasis pelnas
T – turtas
PA – pardavimų apimtys
NK – nuosavas kapitalas

Nuosavo kapitalo pelningumo formulės išskaidymas parodo, kad jo kitimą labiausiai įtakoja grynasis pelnas, pardavimų apimtys ir turto dydžiai.

Galutiniame šio darbo etape pateikiamos įmonės ateities veiklos perspektyvos, kur atliekant slenkančio vidurkio, eksponentinio išlyginimo ir trendo funkcijos metodų skaičiavimus pateikiami prognostiniai 2020 – 2021 m. pelno (nuostolių) ataskaitos duomenys bei prognozuojami pelningumo rodiklių duomenys.

Slankiojo vidurkio metodas remiamasi praėjusių laikotarpių duomenimis, prognozuojant ateities duomenis. Taikant šį metodą rezultatas priklauso nuo pasirinktų narių skaičiaus, dažniausiai yra pasirankami trys, penki arba septyni nariai. Prognozuojamas dydis SV_n, įvertinant Y praeities reikšmių *n* laikotarpį gaunamas pagal formulę:

$$SV_n = \frac{Y_{n1}+Y_{n2}+Y_{n3}}{n} \quad (2.5.)$$

$$SV_n = \frac{Y_{n2}+Y_{n3}+Y_{n4}}{n} \quad (2.6.)$$

čia: SV_n – slankusis vidurkis n laikotarpio pabaigoje
n – visų laikotarpių skaičius
Y_{n1} – pirmojo laikotarpio reikšmė
Y_{n2} – antrojo laikotarpio reikšmė
Y_{n3} – trečiojo laikotarpio reikšmė
Y_{n4} – ketvirtojo laikotarpio reikšmė

Tyrime taikant slenkančio vidurkio metodą, skaičiavimai atlikti su dviem skirtingais dviejų ir trijų laiko eilutės periodų vidurkių skaičiavimais. Toks kelių skirtingų vidurkių taikymas įgalina parinkti geriausiai tinkančius duomenis ateities prognozėms.

Eksponentinio išlyginimo metodas. Šis metodas ganėtinai lengvai prtaikomas ir nereikalaujantis didelio kiekio duomenų prognozėms sudaryti. S. A. Martišius ir V. Kėdaitis (2010) pabrėžia, kad pagrindinė šio metodo idėja yra senesnio laikotarpio duomenims suteikti pastoviai mažėjantį svorį.

$$F_{t+1} = \alpha Y_t + (1-\alpha)F_t \quad (2.7.)$$

čia: F_{t+1} - laiko eilutės prognozė laikotarpiui t +1;
Y_t– aktuali eilutės reikšmė laikotarpyje t
F_t– laiko eilutės reikšmė laikotarpyje t
α – išlyginimo konstanta (0<α<1)

Magistro baigiamajame darbe taikant eksponentinio išlyginimo metodą, duomenys taip pat skaičiuoti su skirtingomis koeficientų reikšmėmis α = 0,8 ir α = 0,9. Prognostinei pelno (nuostolių) ataskaitai sudaryti pasirinkti labiausiai tinkantys ir mažiausią paklaidą turintys rezultatai.

Tiesinio trendo metodas. Šiam metodui taikyti reikalingos ilgalaikio trendo reikšmės, jei reikšmės bus netolygiai svyruojančios šį metodą pritaikyti bus sunku. Pasak G. Kasnauskienės (2010), trendo lygties sudarymas leidžia tiksliausiai nustatyti reiškinio raidos kryptį. Paprasčiausia yra tiesinė trendo funkcija:

$$\tilde{y} = a + bt \quad (2.8.)$$

Šioje funkcijoje a ir b yra koeficientai, kurie apskaičiuojami taip:

$$b = \frac{n\sum t\cdot y_t - \sum t\cdot\sum y_t}{n\sum t^2 - (\sum t)^2} \quad (2.9.)$$

$$a = \frac{1}{n}(\sum y_t - b\sum t) \quad (2.10.)$$

čia: ỹ - ieškomas kintamasis
a ir b – lygties koeficientai
n – duomenų skaičius
t – kintamasis

y_t – dinamikos eilutės faktinis dydis
e_t – skirtumas tarp dinamikos eilutės faktinio dydžio ir išlyginto dinamikos eilutės dydžio

Atliktame tyrime taikant tiesinio trendo funkciją gauti rezultatai vertinami taikant vidutinės procentinės ir vidutinės procentinės absoliutinės paklaidų dydžiais, kurie nurodo prognostinių dydžių tikslumą.

Vidutinė absoliutinė procentinė paklaida (Mean Absolute Percentage Error) MAPE:

$$MAPE = \frac{\sum_{i=1}^{n} \frac{y_t - \tilde{y}_t}{y_t}}{n} = \frac{\sum \left|\frac{e_t}{y_t}\right|}{n} \qquad (2.11)$$

Dažniausiai MAPE naudojama lyginant skirtingų objektų prognozių tikslumą. Šio rodiklio reikšmė nusako santykinį prognozavimo tikslumą. Prognozavimo tikslumo reikšmių vertinimas toks:

< 10% - labai tikslus,

10-20% - tikslus,

20-50% - pakankamas tikslumas,

> 50% - nepakankamas tikslumas.

Vidutinė procentinė paklaida (Mean Percentage Error) MPE:

$$MPE = \frac{\frac{\sum(y_t - \tilde{y}_t)}{y_t}}{n} = \frac{\frac{\sum e_t}{y_t}}{n} \qquad (2.12)$$

MPE naudojama, jei prognozavimo rezultatai turi poslinkį (sisteminę paklaidą, yra padidinti arba sumažinti). Anot S. A. Martišiaus ir V. Kėdaičio (2010), jei šio rodiklio reikšmė artima nuliui, tai poslinkio nėra. Jeigu reikšmė neigiama, tai prognozių dydžiai yra didesni, o jeigu reikšmė teigiama, tokiu atveju prognozių dydžiai yra sumažinti.

Paskutiniame tyrimo etape prognostiniams pelningumo rodikliams apskaičiuoti naudoti duomenys iš sudarytos prognostinės pelno (nuostolių) ataskaitos, o reikalingi papildomi turto ir kapitalo prognozuojami rezultatai apskaičiuoti analogiškais metodais kaip ir sudarant prognostinę pelno (nuostolių) ataskaitą. Pateikti prognostinės pelno (nuostolių) ataskaitos ir pagrindinių pelningumo rodiklių duomenys leis įmonės vadovybei pagerinti ir interpretuoti, bei rasti sprendimus, kurie įtakos pelno gerinimo galimybes.

Taigi, išanalizavus mokslinius šaltinius ir atsižvelgus į įmonės „X“ finansinių ataskaitų analizavimo nebuvimą, sudaryta ir pateikta analizuojamos įmonės pelno bei jį lemiančių veiksnių analizės ir veiklos perspektyvų numatymo metodologija, bei jos detalus eigos aprašymas. Pateiktos toliau darbe naudojamų rodiklių formulės ir apskaičiavimo metodikos, taip pat jų rezultatų vertinimai.

3. UAB „X“ PELNO IR JĮ LEMIANČIŲ VEIKSNIŲ ANALIZĖ BEI PERSPEKTYVŲ NUMATYMAS

3.1. UAB „X“ charakteristika

UAB „X“ užsiima didmenine prekyba naftos produktais ir kuro atsargų tiekimu laivams, šią veiklą sėkmingai vykdo nuo 1995 m. Be pagrindinės veiklos įmonė klientams siūlo degalų pilstymo paslaugas bei vykdo mažmeninę prekybą degalais laivams Klaipėdos valstybinio jūrų uosto teritorijoje.

Įmonė rinkoje prekiauja šiais naftos produktais:

- 95, 98 markės benzinu;
- Vasariniu ir žieminiu automobiliniu dyzelinu;
- Dyzelinu žemės ūkiui;
- Dyzeliniu krosnių kuru;
- Dyzeliniu kuru laivams – Gasoil (MGO, DMA);
- Visų rūšių tepalais.

Įmonės pajamoms daugiausiai įtakos turi užsakymų skaičius, valiutos kursų pokyčiai, pasaulinės naftos rinkos kainos. Įmonė turi vieną pagrindinį tiekėją Lietuvoje, AB „Orlen Lietuva“, nuo kurio yra priklausoma, o priklausymas tik nuo vieno tiekėjo yra silpnoji šios įmonės pusė. Prie rizikos dėl vieno tiekėjo, prisideda ir rizika dėl produkcijos tiekimo sutrikimų, nes nuo 2015 m. naftos gavyba Lietuvoje sparčiai mažėja dėl išžvalgytų teritorijų. Tačiau šią riziką įmonė valdo ir prireikus gali pradėti bendradarbiavimą su Rusijos ir Latvijos tiekėjais, su kuriais nuolat palaiko ryšį. Pardavus produkciją atsiskaitymai su įmone dažniausiai vykdomi doleriais, todėl svyruojantys valiutų kursai taip pat įtakoja įmonės pajamas.

Įmonė be savo pagrindinės veiklos atplaukiančių laivų į Lietuvos jūrų uosto teritoriją užpildymo kuru, taip pat dalyvauja viešųjų pirkimų konkursuose, dėl automobilinio ir ūkinio kuro tiekimo sutarčių sudarymo. Įmonės laimėti viešųjų pirkimų konkursai analizuojamu laikotarpiu:

- 2015 m. sudaryta sutarčių: 7. Sutarčių vertė: 815 818,59 Eur;
- 2016 m. sudaryta sutarčių: 3. Sutarčių vertė: 726 000 Eur;
- 2017 m. sudaryta sutarčių: 4. Sutarčių vertė: 2 436 085,86 Eur;
- 2018 m. sudaryta sutarčių: 10. Sutarčių vertė: 1 184 115,57 Eur;
- 2019 m. sudaryta sutarčių: 6. Sutarčių vertė: 857 875,37 Eur.

Bendrovės strategija – plėsti didmeninės prekybos naftos produktais ir kuro atsargų tiekimo laivams rinkos dalį, išlaikyti aukštą įmonės veiklos efektyvumą, jos konkurencingumą ir veiklos tęstinumą.

Vidutinis sąrašinis įmonės darbuotojų skaičius 42 darbuotojai. Įmonė disponuoja naftos produktų terminalu, cisternų autoparku bei trimis tanklaiviais, kurie skirti aptarnauti laivus atplaukiančius į Klaipėdos jūrų uostą. Įmonė dukterinių ir asocijuotų įmonių neturi, filialų ir atstovybių įmonė taip pat neturi.

3.2. UAB „X“ išorinių pelną įtakojančių veiksnių nustatymas

Išnagrinėjus teorinę medžiagą vidinių bei išorinių veiksnių įtakojančių įmonių pelną tema, buvo išskirti pagrindiniai ekonominiai, teisiniai, pasiūlos ir paklausos, politiniai ir naujų technologinių atradimų išoriniai veiksniai. Taip pat didžiulę įtaką įmonės pelnui daro ir pardavimų apimties pokyčiai, kuriuos didžiąja dalimi įtakoja infliacija, nedarbo lygis, todėl galime tai susieti su pasiūlos ir paklausos išoriniais veiksniais.

Politiniai veiksniai. Nagrinėjamos įmonės pelną didžiąja dalimi įtakoja politinės situacijos pasaulyje veiksnys, kadangi naftos rinka reaguodama į artėjančias grėsmes arba atvirkščiai jaučiant stabilumą politinėje pasaulinėje situacijoje, atitinkamai kinta ir įmonės pagrindinių žaliavų kainos rinkoje. Politinė šalies padėtis paveikia ir atplaukiančių laivų į Lietuvos jūrų uostą kiekį, kas įtakoja įmonės pardavimų apimtis. Rusijos grasinimai dėl didelės dalies savo krovinių gabenimo, ne per Lietuvos, o per kitų šalių uostus gali labai stipriai paveikti nagrinėjamą įmonę, kadangi daugiausia pajamų įmonė uždirba ne iš automobilių dyzelino ar benzino pardavimų, bet iš dyzelinio kuro pardavimų atvykusiems laivams į Lietuvos uostą.

Ekonominiai veiksniai. Šalies ir pasaulio ekonominė padėtis taip pat įtakoja nagrinėjamos įmonės galutinį rezultatą, dėl įvairių priežasčių. Naftos kaina tarptautinėse rinkose stipriai įtakoja infliaciją. Lietuvos banko duomenimis 2015 m. infliacija buvo neigiama, dėl beveik per pus mažesnės naftos kainos, o tokį naftos kainos nuosmukį lėmė euro su JAV doleriu kurso silpnėjimas. Tuo tarpu 2016 m. Lietuvos bankas išskiria svarbiausią veiksnį, turėjusį įtakos infliacijos Lietuvoje padidėjimui, sulėtėjusį degalų kainų mažėjimą dėl JAV naftos gavybos mažėjimo. 2017 m. naftos kaina pradėjo vėl kilti, dėl šalių susitarimo laikytis naftos gavybos kvotų, neramumų Artimuosiuose Rytuose ir JAV gavybos mažėjimo. 2018 m. naftos kaina tarptautinėse rinkose kilo nebe taip sparčiai, o Lietuvos banko duomenimis tai nulėmė geopolitiniai veiksniai. Įtampa tarp JAV ir Irano, sumažėjusi jos gavyba ir kelių pagrindinių Libijos naftos eksportavimo uostų uždarymas. Nuo 2018 m. antrosios pusės naftos kaina pradėjo kilti lėčiau, dėl Rusijos ir Saudo Arabijos pranešimų, kad jos gali sparčiai didinti naftos gavybą, savo šalyse. Tačiau 2019 m. atsiradus abejonėms dėl lėtėjančio pasaulio ekonomikos augimo susijusio su Kinijoje aptiktu nauju virusu covid-19, naftos kaina vėl krito.

Geografinė padėtis ir konkurencija. Nagrinėjant šio veiksnio įtaką įmonei „X“ pastebima, kad geografiškai įmonė, kuri daugiausia aptarnauja atplaukiančius laivus į Lietuvos jūrų uosto teritoriją, yra

patogioje vietoje. Lietuvos uostas yra geras susiekimo taškas tarp daugelio valstybių. Taip pat įmonės veikiančios Lietuvos jūrų uosto teritorijoje stiprybė yra ir ta, kad uostas neužšąla žiemą, kas nesumažina pardavimo apimčių šaltuoju metų laiku. Nagrinėjamos bendrovės konkurentai yra kelių rūšių. Kadangi bendrovė aptarnauja ne tik laivus, tačiau tiekia kurą ir ūkininkams, bei dalyvauja valstybės viešuosiuose pirkimuose siūlydama automobilinį benziną ir dyzeliną, todėl konkurentai yra kelių rūšių. Pagrindiniais įmonės konkurentais tiekiant ūkinį ir automobilinį kurą, bei dalyvaujant viešuosiuose pirkimuose laikomos įmonės yra UAB "Baltic Petroleum“, UAB „Emsi“, UAB „Alauša“. Tačiau šios įmonės pagrindinė veikla, kur ji stiprių konkurentų neturi yra laivų aptarnavimas ir užpildymas kuru. Analizuojama įmonė yra tvirtai užėmusi didelę rinkos dalį. Laivų aptarnavimo ir užpildymo kuru sferoje, konkurencingesnės įmonės yra tos, kurios gali pasiūlyti žemesnę kainą bei tos, kurios turi daugiau tanklaivių, kadangi aptarnavimo greitis taip pat yra svarbus renkantis paslaugos tiekėją. Kadangi įmonė 2019 m. nusipirko trečią tanklaivį, taip dar labiau praplėsdama savo pardavimų kiekines galimybes, todėl galima teigti, kad jos konkurencinis pranašumas dar labiau padidėjo.

Tam, kad nustatyti kokio stiprumo ryšys egzistuoja tarp išorinių veiksnių ir analizuojamos įmonės pajamų atliekama porinė koreliacinė analizė. Šios analizės rezultatai atskleis pagrindinius išorinius veiksnius, kurie daro didžiausią įtaką UAB „X“ pajamoms. Atliktos analizės rezultatai pateikiami 8 lentelėje.

8. Lentelė. Išorinių veiksnių įtaka UAB „X“ pardavimų pajamoms

Rodikliai	Naftos kaina	Infliacija	Atplaukiančių laivų į LT uostą skaičius	Dolerio kursas	BVP
	X1	X2	X3	X4	X5
Koreliacijos koeficientas (r)	0,8827	0,3546	-0,0273	0,4939	0,9368
Determinacijos koeficientas (r^2)	78%	13%	0%	24%	88%
Statistika (t)	3,2539	0,6569	0,0474	0,984	4,6367
Kritinė statistikos reikšmė ($t^{krit.}$)	3,1824	3,1824	3,1824	3,1824	3,1824
Reikšmingumas	reikšmingas	nereikšmingas	nereikšmingas	nereikšmingas	reikšmingas

Šaltinis: sudaryta autorės

Atlikus analizę nustatyta, kad tarp analizuojamos įmonės pardavimo pajamų (Y) ir naftos kainos (X1), bei BVP (X5) egzistuoja stiprus ryšys, ką parodo aukšti koreliacijos koeficientai (r). Esant 0,05 reikšmingumo lygmeniui ir 3 laisvės laipsniams (5-2), gauname, kad statistika (t), šiais atvejais yra didesnė už kritinę statistikos reikšmę, kas parodo, kad tai statistiškai reikšmingi ryšiai. Determinacijos koeficientas (r^2) paaiškina 78 proc. pardavimo pajamų variacijos. Taigi nustatyta, kad likusių trijų nepriklausomų veiksnių ryšys nėra reikšmingas, nes statistikos reikšmė yra mažesnė už kritinę statistikos reikšmę, o determinacijos koeficientas yra labai mažas.

Apibendrinant galima teigti, kad įmonės pagrindinė priklausomybė nuo išorinių veiksnių, kurių ji negali kontroliuoti yra naftos kainos tarptautinėse rinkose, kurios kainos pokyčiai turi stiprų ryšį su

politine ir ekonomine situacija pasaulyje. Stiprių pagrindinės veiklos konkurentų, kurie galėtų kelti riziką ateityje įmonė neturi. Atlikus koreliacinę analizę nustatyta, kad labiausiai analizuojamos įmonės pardavimų pajamas įtakoja naftos kainos ir BVP rodikliai, tarp pardavimo pajamų ir šių rodiklių egzistuoja stiprus ir statistiškai reikšmingas ryšys.

3.3. UAB „X“ vidinių pelną įtakojančių veiksnių nustatymas

Vidinių veiksnių įtakos pelnui stebėjimas, analizavimas ir kontrolė turėtų tapti prioritetu įmonės vadovybei, nes galimybė kontroliuoti veiksnius vykstančius įmonės viduje, kurie įtakoja galutinio rezultato dydį, gali atskleisti kuriems veiksniams reikia skirti didesnę kontrolę, o galbūt ir keisti valdymo strategiją.

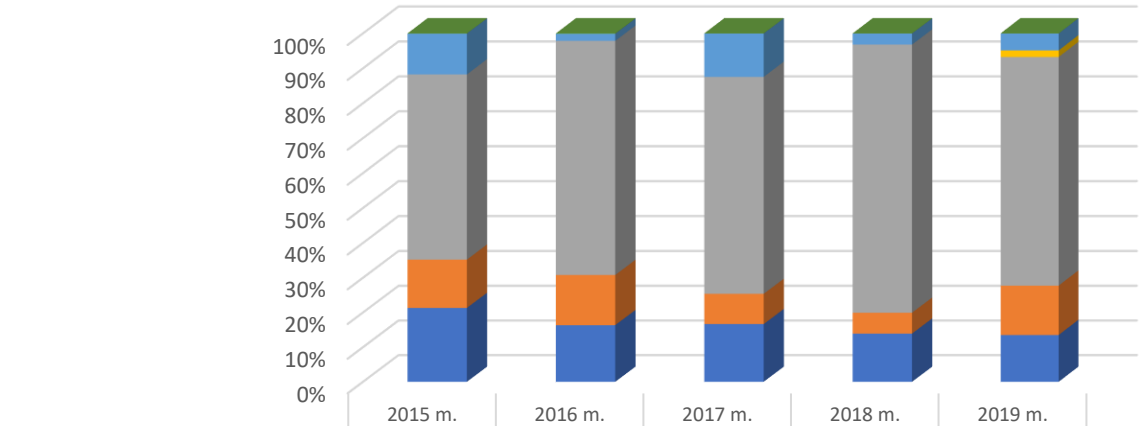
Įmonės vidinių veiksnių, darančių įtaką pelnui atskleidimui naudojama finansinė analizė, kurioje analizuojami įmonės finansinių ataskaitų duomenys. Analizė yra geriausias būdas atskleisti sukauptus apskaitos duomenis ir efektyvus įmonės valdymo įrankis. Todėl vidinių veiksnių nustatymui, darbe bus naudojama balanso ir pelno (nuostolių) struktūrinė bei dinaminė analizės. Šios analizės atskleis įmonės rodiklių struktūrinius ir dinaminius pokyčius, padės įvertinti kokie veiksniai šiuos pokyčius lėmė ir dėl kokių priežasčių. Atliktos analizės duomenys darbe pateikti absoliučia ir procentine išraiška.

Analizuojant, stebint ir atliekant pastovią vidinių veiksnių, kurie įtakoja pelną kontrolę, atsiveria platesnės galimybės pelno, konkurencingumo didinimui, teisingų strateginių sprendimų priėmimui ir galimų grėsmių ankstesniam nustatymui.

3.3.1. UAB „X“ balanso struktūrinė ir dinaminė analizė

Atliekant struktūrinę (žr. 1 ir 2 priedą) ir dinaminę (žr. 3 ir 4 priedą) įmonės „X“ balanso straipsnių analizę naudotasi audituotomis 2015 m. – 2019 m. įmonės finansinėmis ataskaitomis, pateikti atliktų analizių skaičiavimai ir rezultatai prieduose.

7 paveiksle matome „X“ įmonės viso turto struktūrą analizuojamu laikotarpiu. Matyti, kad ilgalaikio turto grupėje įmonė turi tik materialųjį turtą, kuris vidutiniškai analizuojamaisiais metais užima daugiau nei 16 proc. nuo viso įmonės turimo turto.

	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.
Ateinančių laikotarpių sąnaudos ir sukauptos pajamos	0,07%	0,11%	0,05%	0,06%	0,06%
Pinigai ir pinigų ekvivalentai	11,70%	2,05%	12,41%	3,15%	4,84%
Trumpalaikės investicijos				0,00%	1,89%
Per vienerius metus gautinos sumos	53,01%	67,03%	62,17%	76,87%	65,48%
Atsargos, išankstiniai apmokėjimai ir nebaigtos vykdyti sutartys	13,92%	14,49%	8,72%	6,02%	14,24%
Materialusis turtas	21,30%	16,33%	16,65%	13,90%	13,50%

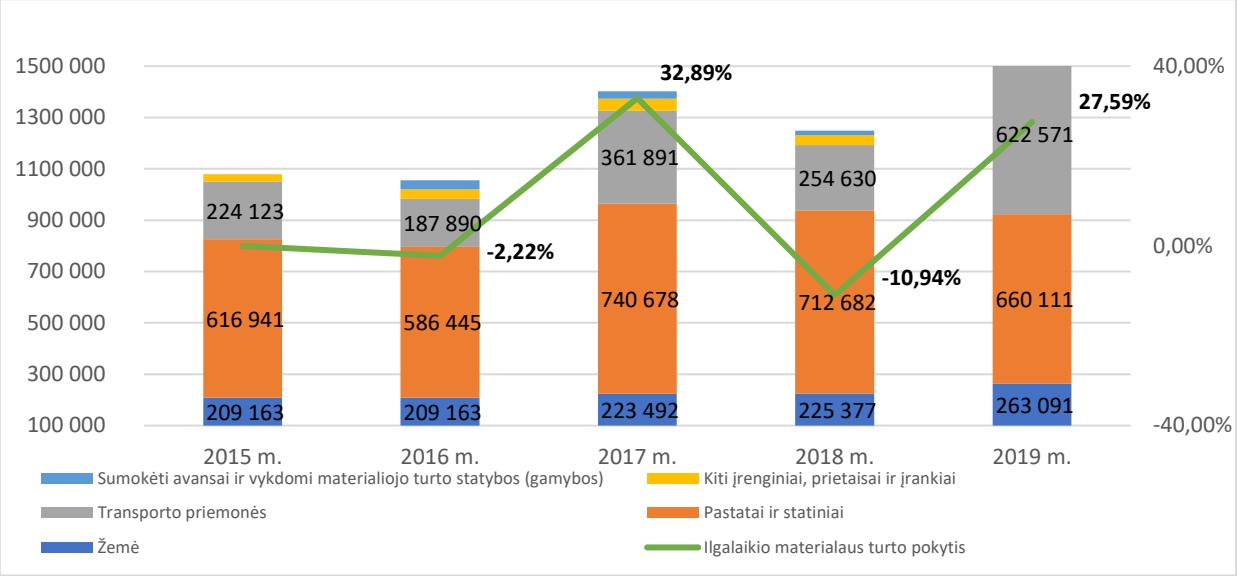
Šaltinis: sudaryta autorės remiantis 2015 – 2019 m. UAB „X“ audituotomis finansinėmis ataskaitomis

7 pav. UAB „X“ turto struktūra

Didžiausią dalį visame turte užima trumpalaikis turtas, kuris atitinkamai siekia net 84 proc. nuo viso turto. Visais analizuojamais metais didžiausią dalį įmonės turte užima per vienerius metus gautinos sumos, kurios vidutiniškai sudarė 67 proc. nuo viso turto. Apie 11 proc. bendrovės turimo turto sudaro atsargos ir išankstiniai apmokėjimai. Pinigai analizuojamu laikotarpiu įmonėje siekė beveik 7 proc. nuo viso turto. Taip pat paveiksle matyti, kad nuo 2018 m. įmonės turte atsirado trumpalaikės investicijos, kurių ankstesniuose perioduose nebuvo, tačiau šis straipsnis vidutiniškai siekė tik apie 2 proc. nuo viso įmonės turto. Ateinančių laikotarpių sąnaudos įmonėje analizuojamais metais sudarė labai nedidelę 0,07 proc. vidutinę dalį nuo viso turto.

Apžvelgus įmonės turto struktūrą, tikslinga būtų išsiaiškinti ir jo grupių (ilgalaikio ir trumpalaikio turto) dinamiką bei jų pokyčius laike, (žr. 8, 9 pav.).

Analizuojamu laikotarpiu įmonės materialusis turtas kito netolygiai, atkreipiant dėmesį į svarbiausius šio straipsnio šuolius, pastebima, kad 2017 m. materialusis turtas įmonėje padidėjo beveik 33 proc., lyginant su 2016 m.. Taip pat žymus padidėjimas matomas 2019 m., kai materialiojo turto vertė buvo didžiausia per visą analizuojamą laikotarpį ir siekė daugiau negu 1.5 mln. Eurų, tuomet lyginant su ankstesniais metais jis padidėjo 27 proc., tokiam augimui įtakos turėjo trečiojo tanklaivio įsigijimas.

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis 2015 – 2019 m. UAB „X“ audituotomis finansinėmis ataskaitomis

8 pav. UAB „X“ ilgalaikio materialiojo turto struktūros dinamika ir jo pokytis

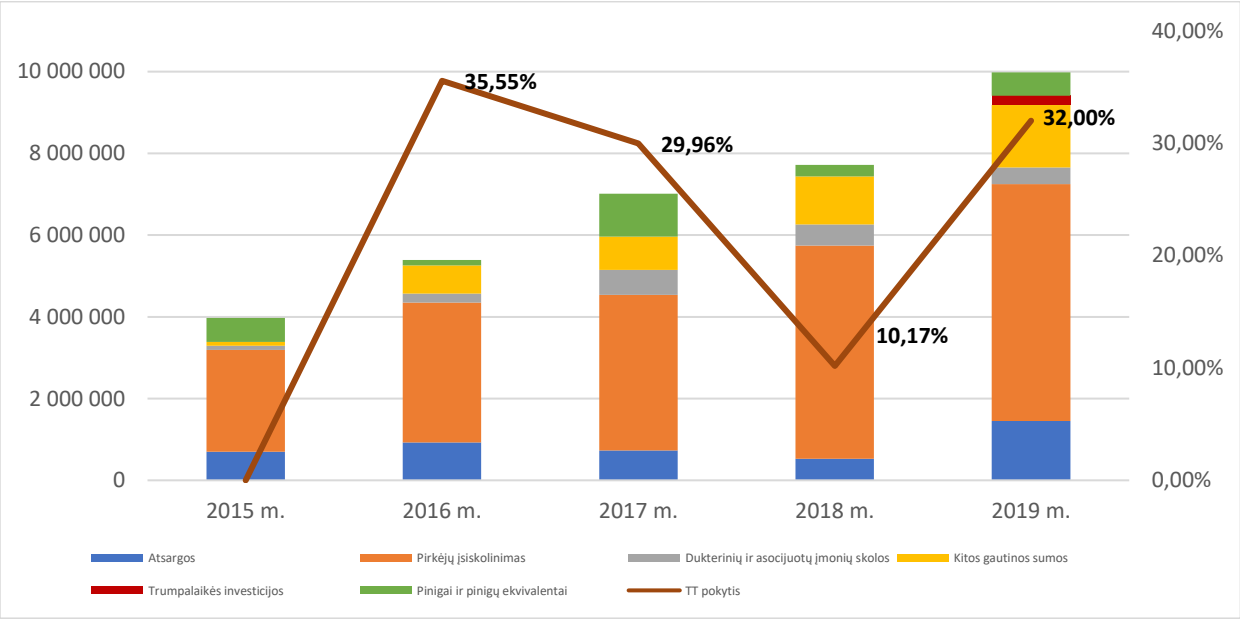
Materialiajame turte įmonėje didžiausią dalį, analizuojamais metais, sudarė pastatai, kurie vidutiniškai siekė daugiau nei puse bendrovės materialaus turto. Lyginant 2016 m. su 2015 m, sumažėjo pastatų ir statinių vertė beveik 5 proc., o tokį mažėjimą nulėmė parduotas turtas, kurio vertė siekė daugiau nei 30 tūkst. eurų. Didžiausia pastatų ir statinių vertė buvo 2017 m., kai šio straipsnio vertė siekė net 740 tūkst. eurų, lyginant su 2016 m. pastatai ir statiniai įmonėje padidėjo, net 26 proc., tokį augimą nulėmė įsigyti už daugiau nei 200 tūkst. pastatai. Vėlesniais metais įmonės pastatų vertė turėjo mažėjimo tendenciją, kuria lėmė nusidėvėjimas.

Kadangi įmonė turi ir savo benzovežių autoūkį ir tanklaivius, kuriuos apskaito transporto priemonių straipsnyje, todėl vidutinė transporto priemonių vertė materialiajame turte siekia beveik 25 proc., tačiau analizuojamu laikotarpiu šio straipsnio vertė kito netolygiai. 2016 m. transporto priemonių vertė sumažėjo 16 proc. lyginant ją su 2015 m. , taip nutiko dėl perleistos benzovežio priekabos, kurios vertė siekė 36 tūkst. eurų. Tuo tarpu 2017 m. lyginant su ankstesniais 2016 m. pastebimas transporto priemonių vertės padidėjimas net 170 tūkst., tokį augimą įtakojo įsigytos naujos benzovežių priekabos, skirtos vežti produkcijai. O 2019 m., kai šio straipsnio vertė pakilo daugiau nei du kart, lyginant su 2018 m., įmonė įsigijo trečiąjį tanklaivį, kuris ir įtakojo tokį transporto priemonių vertės augimą. Toks pokytis įtakojo materialiojo turto struktūrą, todėl 2019 m. transporto priemonės įmonėje siekė 39 proc. dalį materialiajame turte.

Įmonė be pastatų ir statinių taip pat turi ir žemės, kurios vertė nuo 2017 m. turėjo augimo tendenciją. Įmonė nuolat investuoja į žemę pasitaikius palankiems sandoriams, tokia įmonės vadovo investicijų strategija. 2019 m. analizuojamos bendrovės turimos žemės vertė siekė net 263 tūkst. eurų, kas lyginant su ankstesniais metais nulėmė beveik 17 proc. augimą.

Kiti įrenginiai ir sumokėti avansai įmonės materialaus turto struktūroje vidutiniškai užima nedidelę dalį apie 2.5 proc., 2015 m. ir 2019 m. įmonė išvis nebuvo sumokėjusi avansų, o kitų įrenginių ir prietaisų vertė kasmet mažėjo dėl nusidėvėjimo.

Kaip matyti iš 9 paveikslo, kuriame yra grafiškai pavaizduota trumpalaikio turto struktūra, jo dinamika ir pokytis analizuojamu laikotarpiu, ši turto grupė visais analizuojamais metais turėjo augimo tendenciją. Nors augimas ne visus metus buvo tolygus, tačiau augimas buvo spartus. Lyginant 2016 m. su 2015 m. trumpalaikio turto vertė pakilo beveik 36 proc., tai buvo didžiausias trumpalaikio turto šuolis analizuojamu laikotarpiu. Tuo tarpu 2019 m. šios turto grupės vertė buvo didžiausia analizuojamu laikotarpiu, kuri siekė net 10 mln. eurų, o jos augimas siekė 32 proc. lyginant su 2018 m.

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis 2015 – 2019 m. UAB „X“ audituotomis finansinėmis ataskaitomis

9 pav. UAB „X“ trumpalaikio turto struktūros dinamika ir jo pokytis

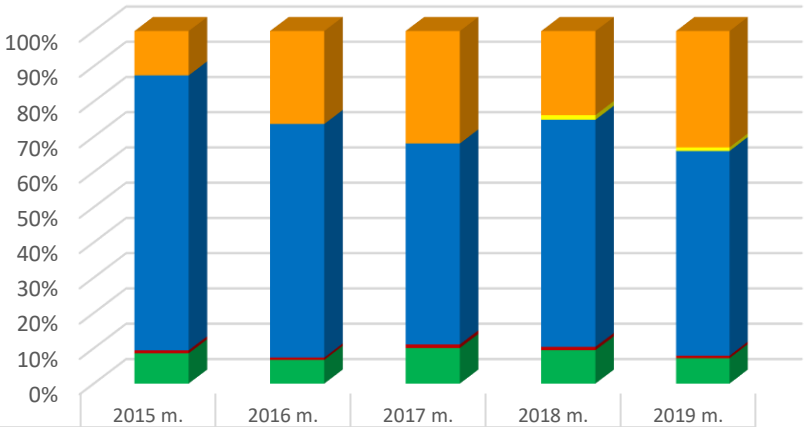
Trumpalaikiame turte visu analizuojamu laikotarpiu didžiausią dalį jo struktūroje sudarė pirkėjų įsiskolinimai, kuri vidutiniškai siekė net 60 proc. nuo viso trumpalaikio turto. Šis trumpalaikio turto straipsnis visu analizuojamu laikotarpiu turėjo augimo tendenciją, o lyginant 2015 m. su 2019 m. jo vertė išaugo daugiau nei 3 mln. eurų. Toks pirkėjų įsiskolinimų sumų vertės augimas įtakotas dėl didėjančių pardavimo apimčių.

Kitose gautinose sumose įmonė apskaito gražintiną PVM iš biudžeto ir iki 2019 m. apskaitė suteiktas paskolas susijusioms įmonėms, šis rodiklis taip pat turėjo augimo tendenciją analizuojamu laikotarpiu, kaip ir visa trumpalaikio turto grupė. Šios turto grupės struktūroje kitos gautinos sumos vidutiniškai užėmė apie 11 proc. trumpalaikio turto dalies kasmet. Didžiausias rodiklio pokytis buvo 2018 m. lyginant su 2017 m., kai šio rodiklio vertė padidėjo 44 proc. Sekančiame periode ši trumpalaikio turto grupė vėl turėjo augimo tendenciją ir lyginant su 2018 m. padidėjo beveik 30 proc.

Trumpalaikio turto struktūroje dukterinių ir asocijuotų įmonių skolos analizuojamu laikotarpiu vidutiniškai užima 5 proc. dalį, o didžiausia asocijuotų įmonių skolų vertė buvo 2018 m., ir siekė daugiau nei 600 tūkst. eurų. Vėlesniais metais mažėjo sandoriai su susijusiomis įmonėmis apie 100 tūkst. eurų kasmet.

Trumpalaikių investicijų straipsnyje įmonė apskaito paskolas, suteiktas susijusių asmenų įmonėms, šis balanso straipsnis atsirado tik nuo 2019 m., nes iki tol įmonė tokius paskolų sandorius apskaitė kitose gautinose sumose, tačiau nuo 2019 m. šias sumas pradėjo traktuoti kaip trumpalaikes investicijas.

Pinigai ir pinigų ekvivalentai analizuojamu laikotarpiu vidutiniškai užėmė apie 8 proc. trumpalaikio turto dalies. Jų kitimas šiuo periodu buvo nestabilus ir neturėjo pastebimos tendencijos. Didžiausia šio straipsnio vertė buvo 2017 m., kai siekė kiek daugiau nei 1 mln. eurų, o mažiausia rodiklio vertė analizuojamu laikotarpiu buvo 2016 m., kai jų vertė buvo 132 tūkst. eurų. Įmonės politikoje numatyta išlaikyti didesnį pinigų ir jų ekvivalentų srautą dėl likvidumo rizikos suvaldymo.

	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.
Per vienerius metus mokėt. sumos ir trump. įsipareigojimai	12,58%	26,38%	31,91%	23,86%	33,05%
Po vienerių metų mokėtinos sumos				1,31%	1,00%
Nepaskirstytasis pelnas (nuostoliai)	77,99%	66,23%	56,99%	64,42%	58,04%
Rezervai	0,86%	0,67%	1,01%	0,95%	0,72%
Kapitalas	8,57%	6,72%	10,09%	9,46%	7,20%

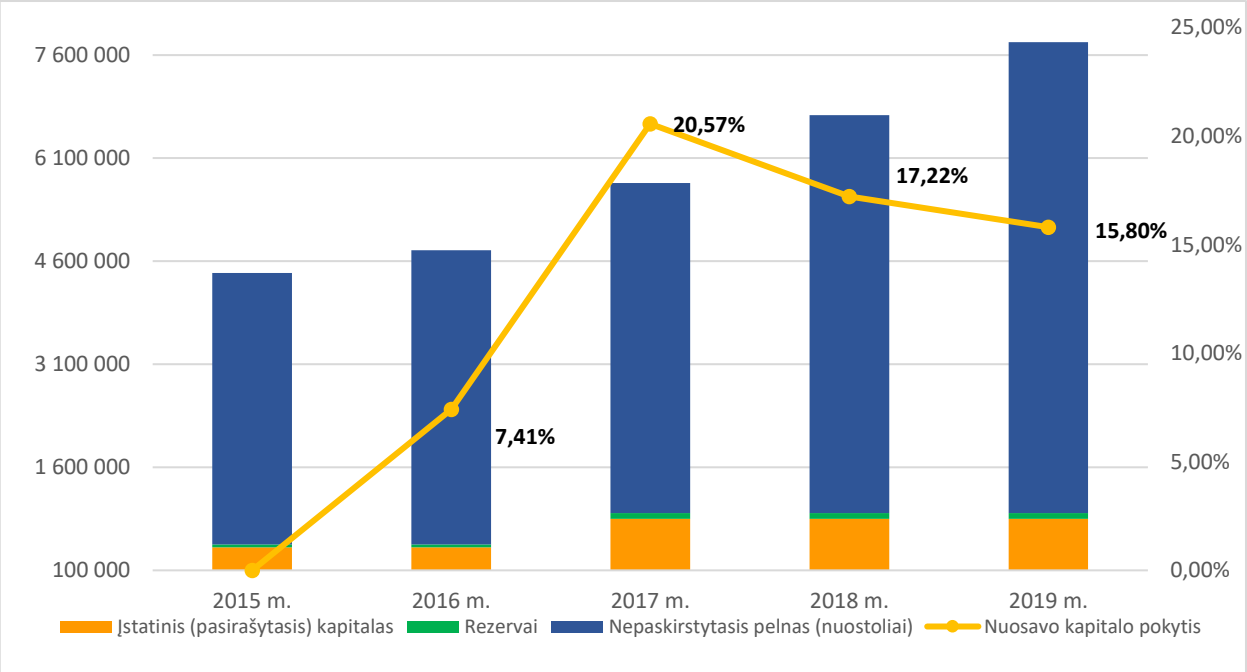
Šaltinis: sudaryta autorės remiantis 2015 – 2019 m. UAB „X“ audituotomis finansinėmis ataskaitomis

10 pav. UAB „X“ nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų struktūra

Išanalizavus vieną balanso pusę ilgalaikį ir trumpalaikį turtą, galima pradėti kitos balanso pusės dinaminę bei struktūrinę analizes. 10 pav. pateikti analizuojamos įmonės nuosavo kapitalo bei įsipareigojimų struktūros duomenys. Kaip matyti iš paveikslo, didžiausią struktūros dalį šioje balanso pusėje užima nepaskirstytas pelnas, kuris analizuojamu laikotarpiu vidutiniškai siekė beveik 65 proc. nuosavo kapitalo, įsipareigojimų dalies. Beveik 26 proc. dalį nuosavo kapitalo bei įsipareigojimų pusėje užima trumpalaikiai įsipareigojimai ir mokėtinos sumos. Įstatinis įmonės kapitalas analizuojamu

laikotarpiu bendrovėje vidutiniškai užėmė šiek tiek daugiau nei 8 proc. dalį. Analizuojama bendrovė kitų rezervų apart privalomojo nekaupia, taigi jo dalis užima kiek mažiau nei 1 proc. nuosavo kapitalo, įsipareigojimų. Ilgalaikės mokėtinos sumos įmonėje atsirado tik nuo 2018 m., tačiau jos sudarė nedidelę dalį nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų struktūroje ir siekė tik apie 1 proc. jo dalies.

Aptarus įmonės nuosavo kapitalo bei įsipareigojimų struktūrą analizuojamu laikotarpiu, pravartu būtų detaliau apžvelgti dinaminės bei struktūrinės analizės duomenis atskirose grupėse, todėl 11 paveiksle pateikti nuosavo kapitalo struktūros ir jo dinamikos bei pokyčio analizuojamu laikotarpiu duomenys.

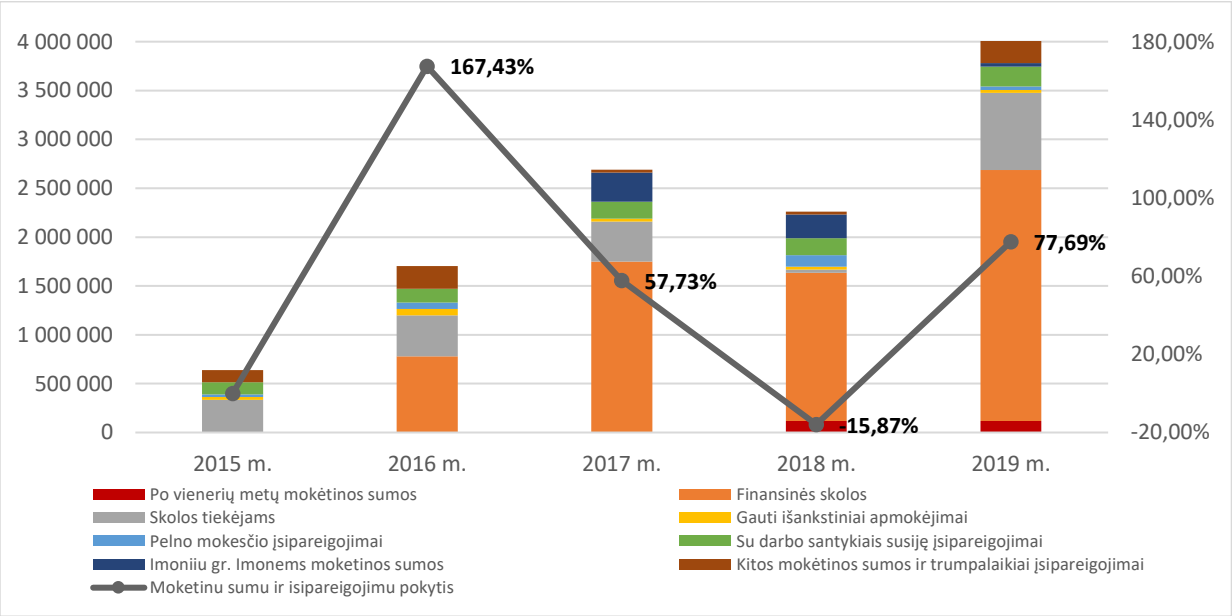
Šaltinis: sudaryta autorės remiantis 2015 – 2019 m. UAB „X“ audituotomis finansinėmis ataskaitomis

11 pav. UAB „X“ nuosavo kapitalo struktūros dinamika ir jo pokytis

Nuosavas kapitalas įmonėje analizuojamu periodu turėjo ryškią augimo tendenciją, vidutiniškai jis didėjo po 15 proc. kasmet. Didžiausias šio rodiklio pokytis pastebimas 2017 m., kai lyginant jį su 2016 m. jis padidėjo 20 proc., tokį jo padidėjimą lėmė pelno didėjimas ir įstatinio kapitalo didinimas.

Nuosavame kapitale didžiausią dalį visais analizuojamais metais sudarė nepaskirstytas pelnas, kuris siekė net 87 proc. nuo visos nuosavo kapitalo dalies. Nepaskirstytas pelnas įmonėje turėjo ryškią augimo tendenciją ir kasmet vidutiniškai didėjo apie 15 proc. Didžiausias nepaskirstyto pelno pokytis buvo 2018 m., kai lyginant su 2017 m. įmonės pelnas padidėjo 20 proc., o jo vertė buvo didesnė nei 5,5 mln. eurų, tačiau didžiausia nepaskirstyto pelno vertė analizuojamais metais buvo 2019 m., kai jis siekė net 6,8 mln. eurų. Pelnas analizuojamoje bendrovėje skirstomas kasmet dividendams ir privalomojo rezervo didinimui. Įstatinis kapitalas vidutiniškai sudaro 11 proc. nuosavo kapitalo dalies struktūros. Jo padidėjimas matomas tik 2017 m., kai bendrovė padvigubino jo vertę, vėlesniais metais jis nekito.

Įmonės įsipareigojimų ir mokėtinų sumų struktūros dinamika ir šių sumų pokytis, analizuojamu laikotarpiu, grafiškai pavaizduotas 12 paveiksle. Kaip matyti iš paveikslo visu analizuojamu laikotarpiu įmonės įsipareigojimai nors ir netolygiai, tačiau turėjo augimo tendenciją ir tik 2018 m. jie sumažėjo beveik 16 proc. lyginant juos su 2017 m., bet 2019 m. jų vertė vėl šoktelėjo į viršų ir padidėjo 77 proc. lyginant su 2018 m. Didžiausias įsipareigojimų ir mokėtinų sumų pokytis buvo 2016 m, lyginant su 2015 m., kai jų vertė padidėjo daugiau nei du kart. Tokį įmonės įsipareigojimų pokytį lėmė atsiradusi skola kredito įstaigoms, kuri siekė 780 tūkst. eurų, nuo 2016 m. įmonė pradėjo naudotis banko teikiama kredito linijos paslauga. Taip pat įsipareigojimų padidėjimą įtakojo išaugusios skolos tiekėjams ir kitos mokėtinos sumos bei trumpalaikiai įsipareigojimai.

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis 2015 – 2019 m. UAB „X“ audituotomis finansinėmis ataskaitomis

12 pav. UAB „X“ įsipareigojimų ir mokėtinų sumų struktūros dinamika ir jų pokytis

Mokėtinose sumose ir įsipareigojimuose didžiausią dalį visais analizuojamais metais užėmė trumpalaikiai įsipareigojimai, ilgalaikių įsipareigojimų iki 2018 m. įmonė neturėjo, o nuo 2018 m. atsiradus ilgalaikiams įsipareigojimams jie užėmė tik apie 4 proc. visų įmonės įsipareigojimų dalies. Ilgalaikių įsipareigojimų atsiradimą įmonėje įtakojo gauta paskola iš susijusios įmonės, kurios vertė siekė 117 tūkst. eurų.

Analizuojamos bendrovės trumpalaikių įsipareigojimų struktūroje didžiausią dalį nuo 2016 m. užėmė finansinės skolos, kurios vidutiniškai siekė 60 proc. visos įsipareigojimų dalies, kaip jau minėta įmonė naudojasi banko suteiktu kredito limitu ir kasmet panaudoja vis daugiau jo lėšų. Didžiausias šio straipsnio pokytis buvo 2019 m., kai įmonės finansinės skolos padidėjo 1 mln. eurų, lyginant ją su 2018 m. suma.

Tuo tarpu skolos tiekėjams analizuojamu laikotarpiu kito netolygiai ir neturėjo ryškios tendencijos. 2015 m. skolos tiekėjams užėmė daugiau nei pusę įsipareigojimų struktūros dalies, vėlesniais periodais kasmet jų užimama dalis mažėjo, tačiau 2019 m. šios skolos tiekėjams vėl padidėjo ir užėmė beveik 20 proc. įmonės įsipareigojimų dalies. Didžiausias pokytis tiekėjų skolose pastebėtas 2019 m., kai lyginant jas su 2018 m. jos padidėjo 792 tūkst. eurų. Tokį didelį tiekėjų skolų išaugimą lėmė įmonės strateginis sprendimas, 2019 m. paskutiniaisiais mėnesiais užsipirkti didelius kiekius atsargų, dėl sumažėjusios kainos ir prasidėjusio nestabilumo rinkoje. O didžiausias sumažėjimas buvo 2018 m., kai tiekėjų skolų vertė lyginant su 2017 m. sumažėjo net 92 proc. ir jų vertė siekė kiek daugiau nei 32 tūkst. eurų.

Gauti išankstiniai apmokėjimai turėjo ryškią mažėjimo tendenciją struktūroje ir kiekviename periode užėmė vis mažesnę dalį įmonės įsipareigojimų. 2015 m. užėmę 4,5 proc. dalies įsipareigojimų struktūroje, 2019 m. jie nebeužėmė nei 1 proc. įmonės įsipareigojimų dalies. Visu analizuojamu laikotarpiu jų vertė stipriai nekito ir siekė apie 30 tūkst. eurų, išsiskiria tik 2016 m., kai gauti išankstiniai apmokėjimai buvo padidėję du kart ir siekė 67 tūkst. eurų.

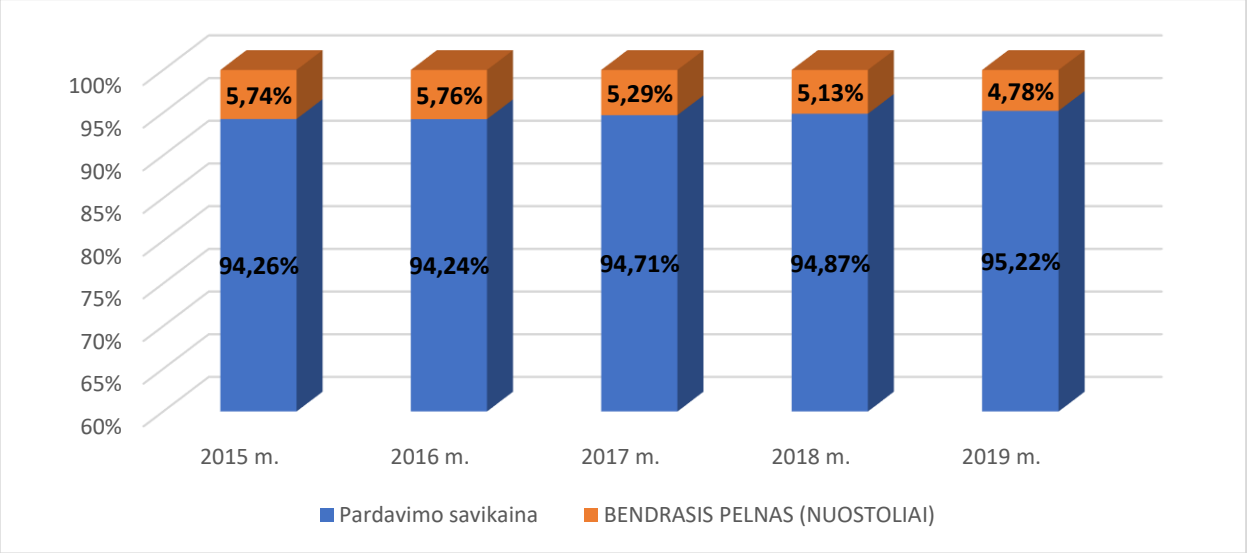
Kitos mokėtinos sumos bei trumpalaikiai įsipareigojimai įmonės įsipareigojimų struktūroje vidutiniškai užėmė 8 proc. dalį, o jų dinamika analizuojamu laikotarpiu neturėjo jokios ryškios tendencijos ir kito netolygiai. Didžiausia šio straipsnio vertė buvo 2019 m., kai jų vertė siekė 240 tūkst. eurų.

Tuo tarpu su darbo santykiais susiję įsipareigojimai įmonėje buvo gana pastovūs, o jų vertė vidutiniškai siekė 160 tūkst. eurų kasmet. Tačiau įsipareigojimų struktūroje jų dalis kiekviename laikotarpyje nuosekliai mažėjo ir nuo 2015 m., kai jie užėmė beveik 20 proc. įmonės įsipareigojimų struktūros, su darbo santykiais susijusių įsipareigojimų dalis 2019 m. sumažėjo iki 5 proc. dalies įsipareigojimų struktūroje.

Atlikus balanso straipsnių dinaminę bei struktūrinę analizę pastebėta, kad įmonės turtas ir nuosavas kapitalas bei įsipareigojimai, visu analizuojamu laikotarpiu, turėjo augimo tendenciją, kas parodo įmonės efektyvią veiklą. Analizuojamos bendrovės turto struktūroje daug didesnę dalį užima trumpalaikis turtas, nei ilgalaikis, o tai yra teigiamas rodiklis, nes taip didėja įmonės likvidumas. Nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų struktūroje visu analizuojamu periodu daugiau nei pusę jų dalies užėmė nuosavas kapitalas. O nuosavo kapitalo augimo tendenciją, visais analizuojamais metais, įtakojo pelno didėjimas. Įsipareigojimai įmonėje taip pat turėjo augimo tendenciją, tačiau jų rodiklis, analizuojamu periodu nebuvo pasiekęs didesnės nei 34 proc. ribos nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų struktūroje. Ilgalaikiai įsipareigojimai įmonėje atsirado tik 2018 m., iki tol mokėtinų sumų ir įsipareigojimų struktūroje buvo tik trumpalaikiai įsipareigojimai.

3.3.2. UAB „X“ pelno (nuostolių) struktūrinė ir dinaminė analizė

Atlikus balanso straipsnių dinaminę bei struktūrinę analizes, galima pereiti prie pelno (nuostolių) ataskaitos analizės. Struktūrinė arba vertikalioji analizė, tai vertinimas, kokią dalį atskiri pelno (nuostolių) ataskaitos straipsniai sudaro nuo tam tikro šios ataskaitos rodiklio. Struktūrinės pelno (nuostolių) ataskaitos analizės skaičiavimai ir gauti rezultatai pateikti 5 priede. Struktūrinė pelno (nuostolių) ataskaita atlikta remiantis 2015 – 2019 m. UAB „X“ įmonės audituotomis metinėmis finansinėmis ataskaitomis.

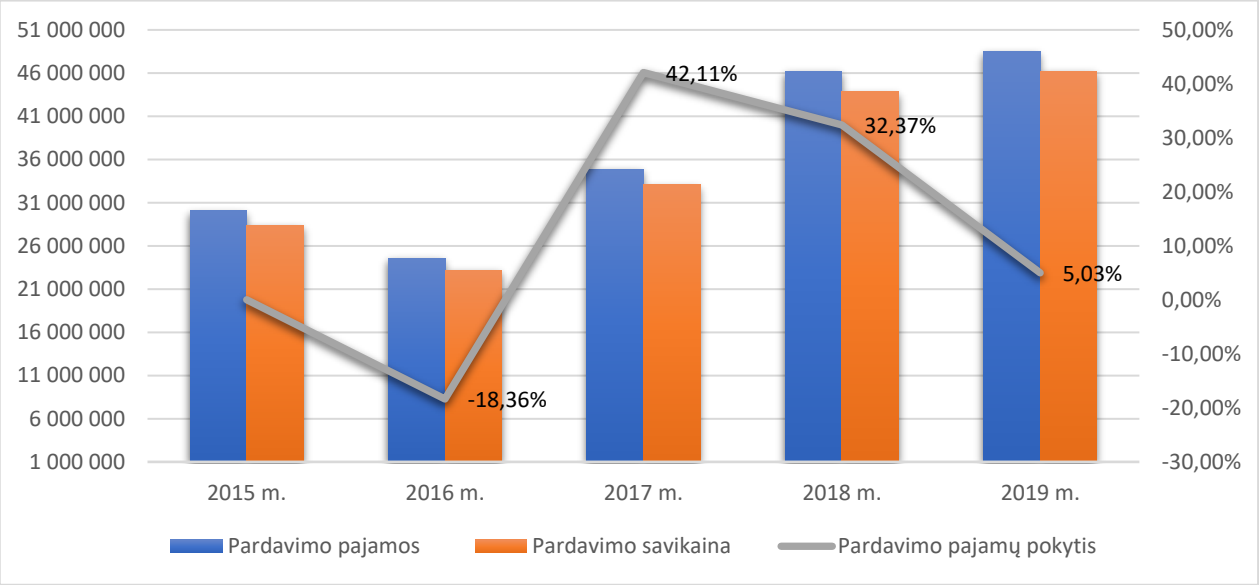
Šaltinis: sudaryta autorės remiantis 2015 – 2019 m. UAB „X“ audituotomis finansinėmis ataskaitomis

13 pav. UAB „X“ savikainos ir bendrojo pelno dalis pajamų struktūroje

13 paveiksle grafiškai atvaizduota pajamų struktūra, išskiriant pardavimo savikainą ir bendrąjį pelną analizuojamu laikotarpiu. Vizualizacija parodo, kad įmonės bendrasis pelnas sudaro tik apie 5 proc. nuo pardavimo pajamų kasmet. Taip yra, nes pardavimo pajamų ir pardavimo savikainos skirtumas nėra labai didelis. Pastebima, kad nežymiai, tačiau tolygiai bendrojo pelno dalis, pardavimo pajamose kasmet mažėjo ir atvirkščiai pardavimo savikainos dalis tolygiai augo, o 2019 m. pasiekė ir 95 proc. ribą, nuo visų pardavimo pajamų.

Atliekant horizontalią arba dinamikos analizę galima ne tik išsiaiškinti pelno ir jo apskaičiuojamųjų elementų kitimo tendencijas, tačiau gali suteikti ir reikiamų duomenų tolesniam tyrimui. Dinaminė pelno (nuostolių) ataskaita atlikta remiantis 2015 – 2019 m. UAB „X“ įmonės audituotomis metinėmis finansinėmis ataskaitomis. Šios analizės skaičiavimai pateikti 6 priede. Atliekant šią analizę duomenys buvo lyginami su praėjusių finansinių metų duomenimis, o jų pokyčiai išreikšti absoliučiais ir santykiniais dydžiais.

14 paveiksle pateikta įmonės pardavimo pajamų bei pardavimo savikainos dinamika analizuojamu laikotarpiu. Paveiksle galima matyti, kad lyginant 2016 m. su 2015 m. pardavimo pajamos sumažėjo 18 proc., tokiam sumažėjimui turėjo įtakos 2015 m. JAV pasiektas naftos gavybos pikas, todėl pasaulinėje rinkoje kainos smarkiai krito, o dėl didelės pasiūlos ir lėtai augančios paklausos krito ir įmonės pardavimo pajamos, bei pardavimo savikaina.

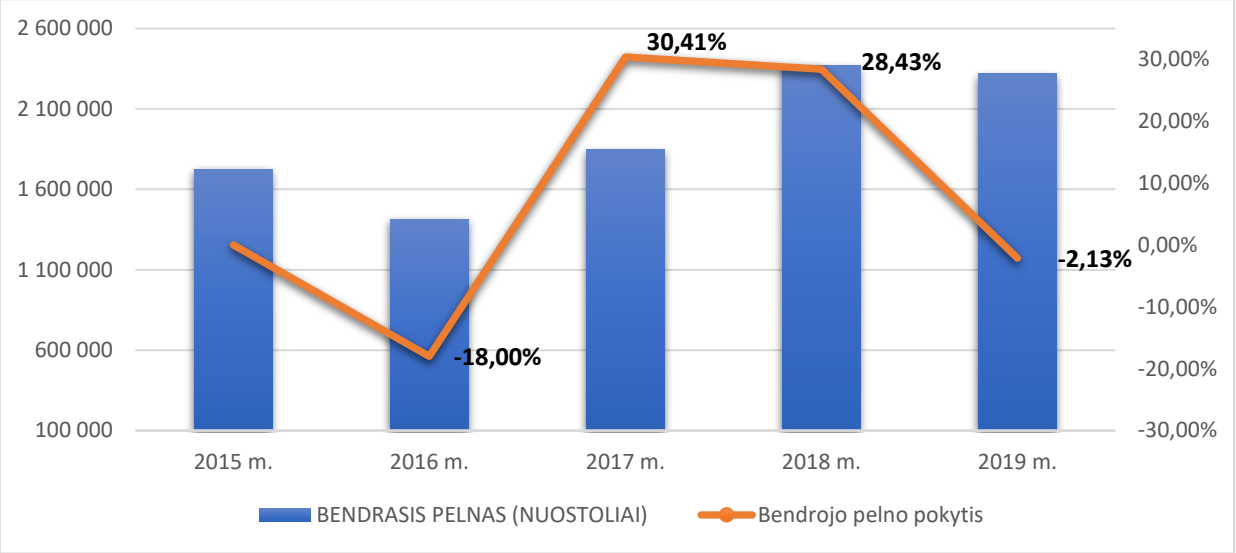

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis 2015 – 2019 m. UAB „X“ audituotomis finansinėmis ataskaitomis

14 pav. UAB „X“ pardavimo pajamų ir pardavimo savikainos dinamika

Tačiau nuo 2016 m. antrojo pusmečio pasaulyje naftos kainos nebemažėjo ir iš lėto pradėjo augti, todėl ir įmonės „X“ pardavimo pajamos nuo 2016 m. tolygiai augo, vidutiniškai apie 26 proc. kasmet, o kartu su pardavimo pajamomis tolygiai augo ir pardavimo savikaina. Tokį augimo tempą lėmė ne tik naftos kainų didėjimas, tačiau ir pardavimų apimties didėjimas.

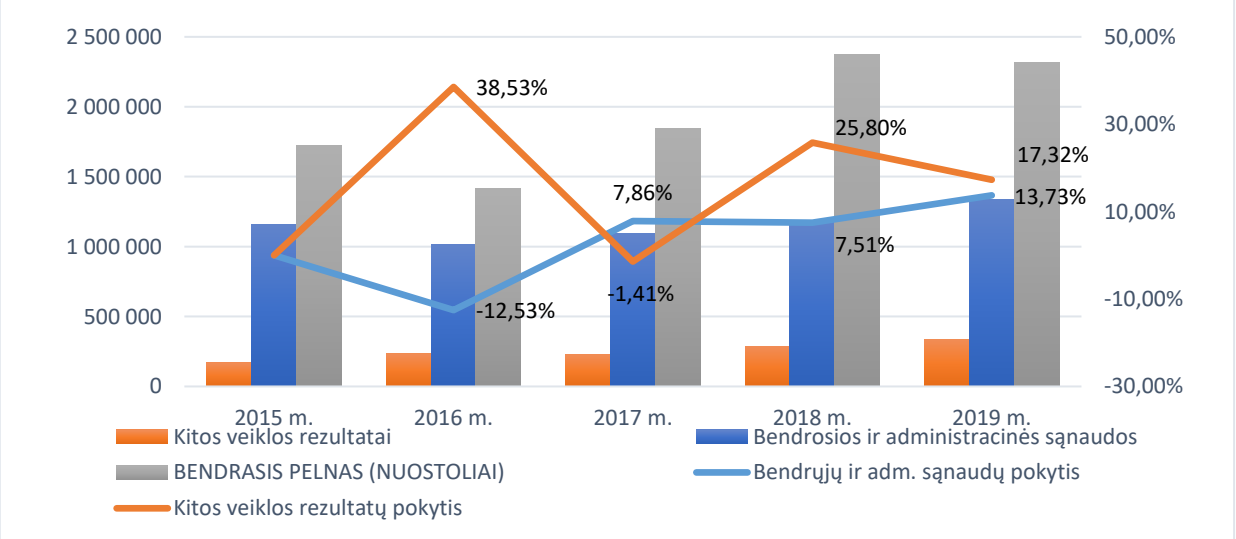
Pardavimo savikaina augo šiek tiek sparčiau, nei pardavimo pajamos ir vidutiniškai didėjo po 27 proc. kasmet. Greitesniam savikainos didėjimui įtakos turėjo greičiau augančios pasaulinės naftos kainos, nei įmonės spėjimas brangiau parduoti produkciją ir konkurentų veiksmai, kurie taip pat turėjo įtakos dėl pardavimo pajamų ir pardavimo savikainos skirtumo mažėjimo.

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis 2015 – 2019 m. UAB „X“ audituotomis finansinėmis ataskaitomis

15 pav. UAB „X“ bendrojo pelno dinamika ir jo pokytis

16 pav. matyti, kad bendrasis pelnas analizuojamu laikotarpiu kito netolygiai. Nuo 2016 m. bendrojo pelno dydis augo tolygiai kaip ir pardavimo pajamos, tačiau 2019 m. bendrasis pelnas sumažėjo 2 proc. punktais. Kaip jau buvo minėta aukščiau, tai nutiko dėl per greito savikainos didėjimo ir per menko pardavimo pajamų augimo. Taip pat bendrojo pelno kritimui įtakos galėjo padaryti ir 2019 m. paskutiniais mėnesiais atsiradęs covid-19 virusas Kinijoje, kuris vėliau kaip žinoma sukėlė pandemiją visame pasaulyje ir ekonominę krizę, kurios pasekmes pajautė ir analizuojama įmonė. Didžiausias pastebimas šuolis tiek pardavimo pajamoms, tiek ir savikainai buvo 2017 m., kai rodikliai lyginant su 2016 m. išaugo net 42 proc. Tokį stiprų augimo šuolį galėjo nulemti ir padidėjusi paklausa ir taip pat pasaulinė situacija naftos rinkoje, kai nuo 2016 m. naftos kaina pasaulyje pradėjo augti.

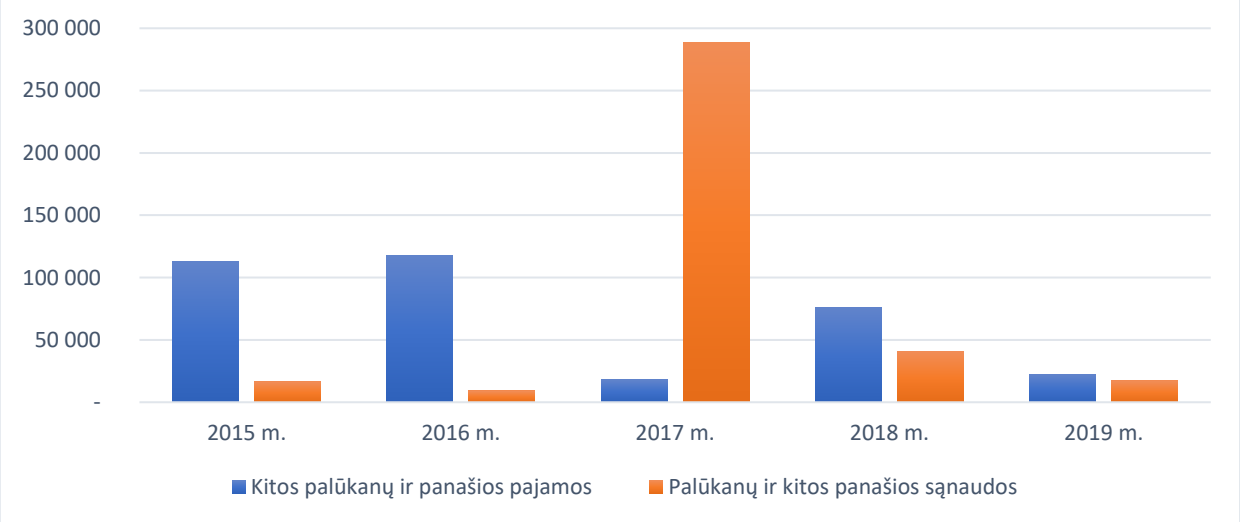

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis 2015 – 2019 m. UAB „X“ audituotomis finansinėmis ataskaitomis

16 pav. UAB „X“ bendrojo pelno ir veiklos rezultatų dinamika ir pokyčiai

Kaip matyti didžiausia bendrojo pelno dalis tenka bendrosioms ir administracinėms sąnaudoms, kurios nuo 2016 m. turėjo augimo tendenciją ir vidutiniškai didėjo po 10 proc. kasmet. Tokiam bendrųjų sąnaudų padidėjimui turėjo įtakos visais analizuojamaisiais metais tolygiai augančios darbo užmokesčio sąnaudos, o 2019 m. darbo užmokesčio sąnaudos padidėjo beveik 100 tūkst. eurų dėl nupirkto naujo tanklaivio, kuriam aptarnauti reikėjo samdyti naują įgulą. Taip pat visais analizuojamais metais augo ir jau turimų dviejų tanklaivių sąnaudos. O bendrųjų ir administracinių sąnaudų 2019 m. padidėjimą nulėmė kaip jau minėta smarkiai išaugusios darbo užmokesčio sąnaudos ir atsiradusios naujojo tanklaivio sąnaudos.

Tuo tarpu kitos veiklos rezultatai kito netolygiai ir 2016 m. pastebimas greitas, beveik 39 proc., augimas lyginant su 2015 m., o 2017 m. sumažėjimas beveik 1,5 proc. lyginant su 2016 m. Kitos veiklos rezultatų straipsnyje įmonė apskaito nuomos pajamas ir konsultavimo paslaugas, ilgalaikio turto perleidimo rezultatą. 2016 m. kitos veiklos rezultatų šuolį beveik 39 proc. įtakojo perleistas ilgalaikis turtas, kurio rezultatas ir padidino šio straipsnio sumą beveik 69 tūkst. eurų ir atsiradusios konsultavimo paslaugos, kurių įmonė neteikė 2015 m. O 2017 m. kritimą įtakojo sumažėjusios nuomos pajamos ir ilgalaikio turto perleidimo nebuvimas. Tuo tarpu 2018 m. beveik 60 tūkst. eurų padidėjusios nuomos pajamos, turėjo įtakos bendram kitų veiklos rezultatų padidėjimui.

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis 2015 – 2019 m. UAB „X“ audituotomis finansinėmis ataskaitomis

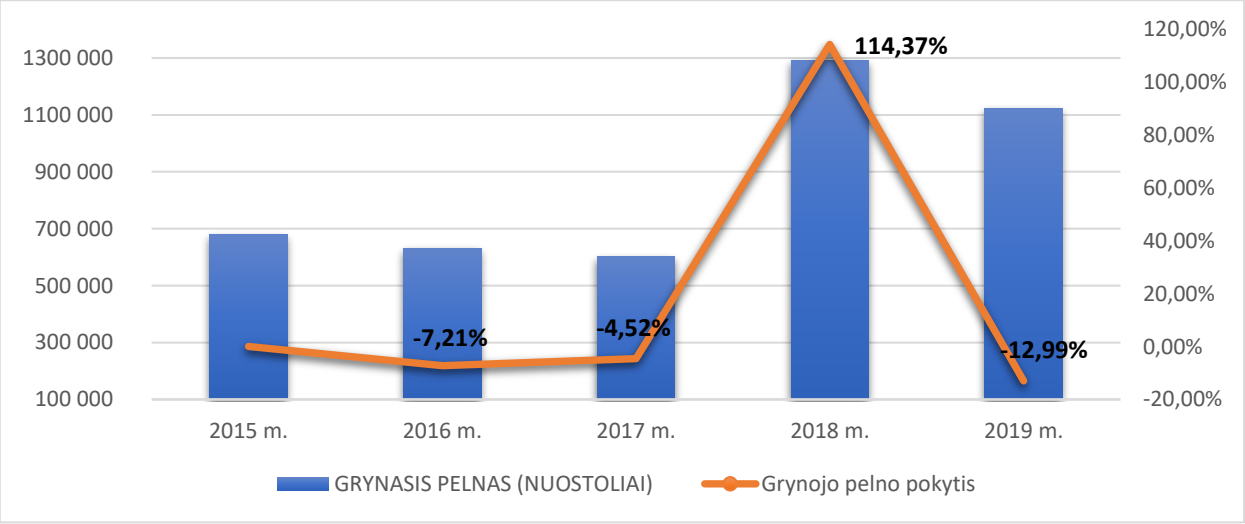
17 pav. UAB „X“ palūkanų ir kitų panašių pajamų ir sąnaudų dinamika

17 pav. matome įmonės palūkanų ir kitų panašių pajamų bei sąnaudų dinamiką analizuojamaisiais metais. Šiame straipsnyje taip pat yra apskaitoma ir teigiama ar neigiama valiutų kursų įtaka, baudų ir delspinigių sąnaudos. Paveiksle matyti, kad visais metais apart 2017 m. kitos palūkanų ir panašios pajamos viršijo išlaidas. Didžiausias pokytis buvo 2017 m., kai valiutos konvertavimo sąnaudos siekė net 264 tūkst. eurų. Taip pat nuo 2017 m. išaugo ir įmonės mokamų kreditų palūkanos, kurios

vidutiniškai siekia apie 15 tūkst. eurų kasmet, o 2018 m. prie šių sąnaudų dar prisidėjo ir gauta 11 tūkst. eurų bauda.

Palūkanų ir kitos panašios pajamos turėjo mažėjimo tendenciją, kurią didžiąja dalim įtakojo valiutų kursų įtaka. 2015 m. ir 2016 m. šiame straipsnyje apskaitoma teigiama valiutų kursų pasikeitimo įtaka atitinkamai siekė 74 tūkst. eurų ir beveik 90 tūkst. eurų, šios sumos ir nulėmė tokį didelį atotrūkį nuo sąnaudų. Tačiau 2017 m. teigiamos valiutų kursų pasikeitimo įtakos išviso nebuvo, o buvo tik valiutų konvertavimo sąnaudos ir šio straipsnio suma siekė tik 18 tūkst. eurų iš kitų finansinės ir investicinės veiklos pajamų. 2018 m. valiutų teigiamos įtakos reikšmė vėl pakilo ir siekė beveik 25 tūkst. eurų, o valiutos konvertavimo pajamos net 48 tūkst. eurų.

Išsiaiškinus beveik visų pelno (nuostolių) ataskaitos straipsnių dinamiką, galima prieiti ir prie daugiausiai dėmesio sulaukiančio straipsnio, grynojo pelno dinamikos ir pokyčių analizuojamu laikotarpiu (žr. 18 pav.). Grynasis pelnas įmonėje visais analizuojamais metais kito netolygiai iki 2017 m. jis turėjo neryškią mažėjimo tendenciją, vidutiniškai kasmet mažėjo po 40 tūkst. eurų, tačiau 2018 m. padidėjo beveik dvigubai, o vėlesniais 2019 m. jis vėl sumažėjo beveik 13 proc. lyginant su 2018 m. Kaip jau minėta, nuo 2015 m. mažėjančios pardavimo pajamos dėl naftos kainų pasaulyje, atitinkamai turėjo įtakos ir grynojo pelno mažėjimui, taip pat ir pardavimo apimčių mažėjimas įtakojo tokius grynojo pelno pokyčius.

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis 2015 – 2019 m. UAB „X“ audituotomis finansinėmis ataskaitomis

18 pav. UAB „X“ grynojo pelno dinamika ir jo pokytis

2018 m. situaciją reikalauja išsamesnio paaiškinimo, dėl dvigubai padidėjusio grynojo pelno. Kadangi dėl pardavimo apimčių didėjimo, bei naftos kainų augimo pasaulyje pardavimo pajamos padidėjo apie 30 proc., o tai įtakojo bendrojo pelno augimą, kuris tais metais augo 28 proc. daugiau nei 2017 m., taip pat 26 proc. augimą turėję kitos veiklos rezultatai, kuriems 2018 m. didžiausią įtaką padarė

nuomos pajamų šoktelėjimas aukštyn, visi šie pokyčiai turėjo įtakos ir grynojo pelno augimui. Tačiau didžiausią įtaką tokiam grynojo pelno šuoliui turėjo daugiau nei 200 tūkst. eurų sumažėjusios palūkanų ir kitos panašios sąnaudos bei atsiradusios beveik 60 tūkst. eurų pajamos iš teigiamų valiutų pokyčių. Todėl 2018 m. grynasis pelnas siekė net dvigubai tiek, kiek 2017 m. grynasis pelnas.

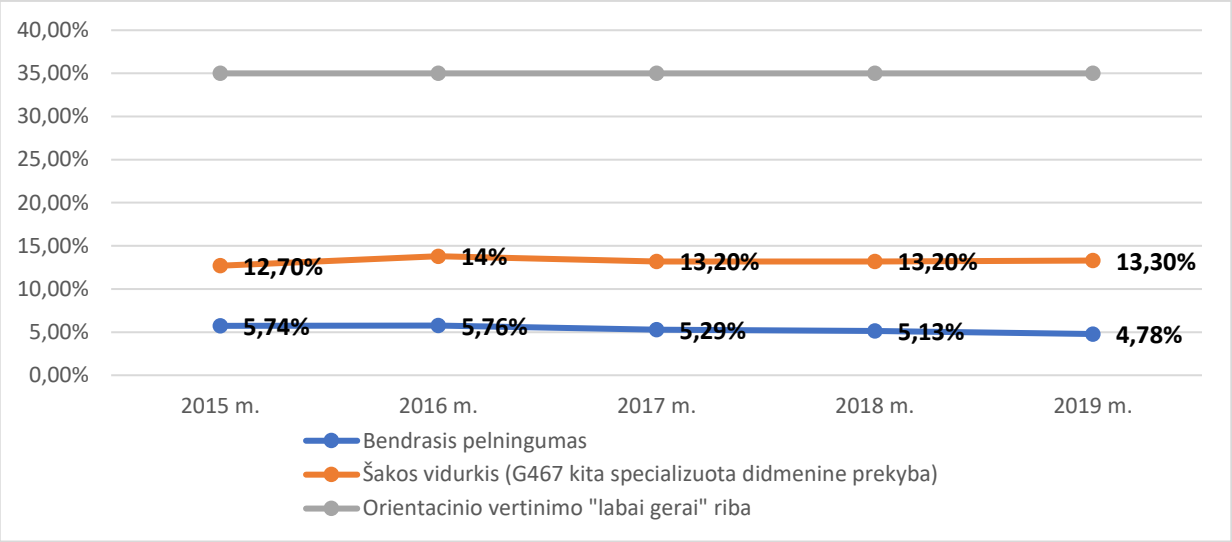
Sekančiais 2019 m. grynasis pelnas ir vėl turėjo 13 proc. mažėjimo tendenciją, dėl daugiau nei 2 proc. sumažėjusio bendrojo pelno, kurį įtakojo padidėjusios savikainos ir ne taip greitai didėjusių pardavimo pajamų sumos. Be to, bendrosios ir administracinės sąnaudos išaugo beveik 14 proc., taip pat 70 proc. sumažėjo ir palūkanų bei kitos panašios pajamos, šios visos priežastys ir nulėmė grynojo pelno mažėjimą lyginant jį su 2018 m. grynuoju pelnu. Dar pelno mažėjimui įtakos galėjo turėti ir 2019 m. paskutiniais mėnesiais sumažėjusios pasaulinės naftos kainos, bei pardavimų apimčių mažėjimas dėl nestabilios situacijos iš Kinijos, kurioje tuo metu prasidėjo vėliau pasaulį sukausčiusi covid-19 pandemija. Kadangi Lietuvos uoste apsilankydavo nemažai laivų iš Kinijos, todėl dėl viruso sumažėjo ir šių atplaukiančių laivų srautai, ko pasėkoje įmonė X patyrė sumažėjusias pardavimų apimtis.

Apibendrinant galima teigti, kad įmonės situacija, nėra visiškai stabili, tačiau visais analizuojamais laikotarpiais buvo pelninga ir iš savo veiklos susikurianti pridėtinę vertę. Atlikus struktūrinę bei dinaminę pelno (nuostolių) ataskaitos analizę išryškėjo labai didelė bendrovės priklausomybė nuo išorinių veiksnių, kurių ji nepajėgi kontroliuoti. Pagrindinis išryškėjęs veiksnys darantis įtaką įmonės pardavimų pajamoms ir savikainai, kurios savo ruoštu atitinkamai mažina arba didina įmonės bendrąjį pelną, yra pasaulinė politinė ir ekonominė situacija, kuri įtakoja pasaulines naftos kainas, todėl įmonės „X“ pardavimo pajamos ir savikaina nėra stabilios analizuojamu laikotarpiu. Taip pat pardavimo pajamoms įtaką daro ir pardavimo apimčių mažėjimas, o tai ypač išryškėjo 2019 m. paskutiniaisiais mėnesiais, dėl pasaulį apėmusios pandemijos. Įmonės sąnaudos analizuojamu laikotarpiu tolygiai augo, dėl kasmet didėjančių darbo užmokesčio sąnaudų ir naujo tanklaivio įsigijimo, o tai įtakojo grynojo pelno mažėjimą. Be šių veiksnių, kurie daro reikšmingą įtaką pelnui, dar prisideda ir valiutų kursų teigiama ar neigiama įtaka, kuri taip pat įvardinama kaip veiksnys, kuris įtakoja grynojo pelno dydį.

3.4. UAB „X“ pelningumo rodiklių analizė

Atlikus balanso bei pelno (nuostolių) dinaminę ir struktūrines analizes rekomenduojama atlikti pelningumo rodiklių analizę, kad išsiaiškinti pelno santykį su tam tikru įmonės veiklos rodikliu. Analizuojamos įmonės pelningumo rodiklių analizei atlikti darbe apskaičiuoti bendrasis, grynasis, turto, trumpalaikio turto, ilgalaikio turto, nuosavo kapitalo bei turto apyvartumo rodikliai. Kad šių rodiklių įvertinimas būtų objektyvesnis, darbe rodiklių duomenys lyginami su ūkio šakos, kurioje veikia analizuojama įmonė, rodikliais, kurie pateikiami LR statistikos departamento duomenų bazėse.

Apskaičiuoti analizuojamos įmonės rodiklių duomenys bei orientacinio vertinimo ribos ir ūkio šakos duomenys pateikiami 7 priede.

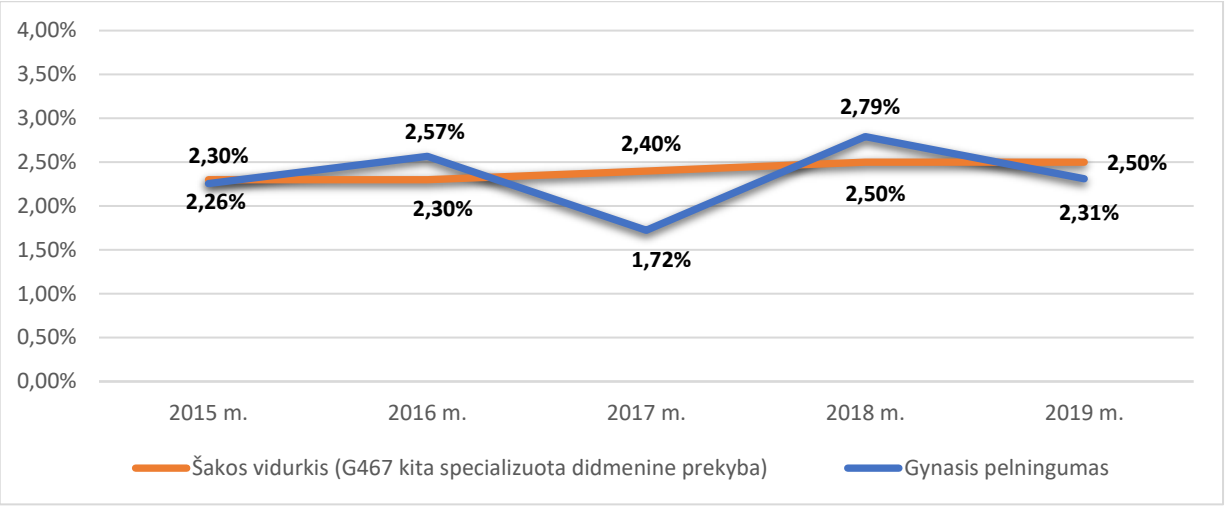

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis 2015 – 2019 m. UAB „X“ audituotomis finansinėmis ataskaitomis, LR statistikos departamento duomenimis, orientaciniu įmonės būklės vertinimu

19 pav. UAB „X“ ir šakos vidurkio bendrojo pelningumo dinamika

19 paveiksle pateikta įmonės „X“ ir ūkio šakos bendrojo pelningumo dinamika analizuojamu laikotarpiu, kuri parodo kiek bendrojo pelno tenka vienam uždirbtam pardavimo pajamų eurui bei šio rodiklio orientacinio vertinimo riba. Kaip matyti paveiksle, įmonės „X“ pelningumas turėjo nežymią mažėjimo tendenciją ir nuo 2015 m. kai jis siekė 5.74 proc., 2019 m. šis rodiklis sumažėjo iki 4.78 proc. Tuo tarpu ūkio šakos bendrojo pelningumo rodiklis, pagal statistinius duomenis, buvo beveik du kartus didesnis visu analizuojamu laikotarpiu. 2015 m. ūkio šakos rodiklis siekė 12.7 proc. ir 2019 m. pakilo iki 13.3 proc. bendrojo pelningumo rodiklio reikšmės. Pagal orientacinį vertinimą ir lyginant su ūkio šakos vidurkiu, įmonės „X“ bendrasis pelningumas visu analizuojamu laikotarpiu buvo nepatenkinamas, kadangi jo reikšmė mažesnė už 7 proc. Nors analizuojamoje įmonėje bendrasis pelnas nuo 2016 m. turėjo augimo tendenciją, tačiau pardavimo pajamos augo sparčiau, o lėtesniam bendrojo pelno augimui įtaką daro ir sparčiau auganti pardavimų savikaina. Kadangi bendrasis pelningumas apibūdina įmonės pagrindinės veiklos pelningumą ir parodo kiek naudinga parduoti prekes, galima teigti, kad analizuojamoje įmonėje pagrindinė veikla nėra labai pelninga, tai rodo, kad įmonėje vyraujanti strategija parduoti kuo daugiau, uždirbant mažiau pelno nėra visiškai racionali.

20 paveiksle matyti įmonės „X“ ir ūkio šakos grynojo pelningumo dinamika analizuojamu laikotarpiu. Grynasis pelningumas tai grynojo pelno ir pardavimo pajamų santykis, jis parodo kuri vieno pardavimų euro dalis tenka grynajam pelnui.

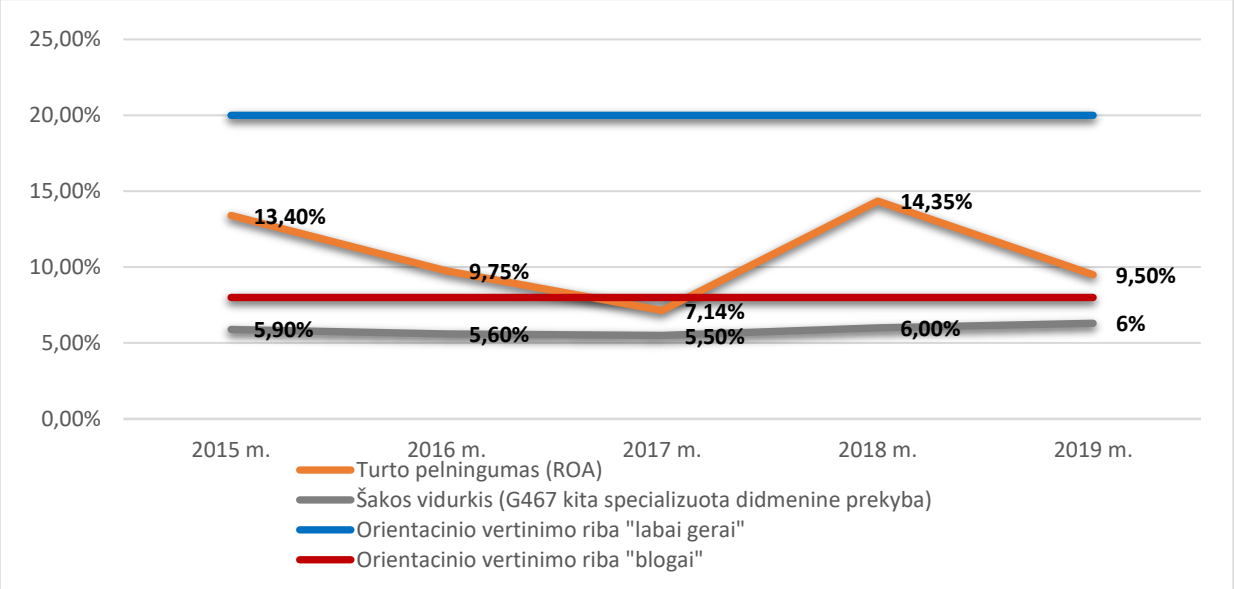
Šaltinis: sudaryta autorės remiantis 2015 – 2019 m. UAB „X“ audituotomis finansinėmis ataskaitomis, LR statistikos departamento duomenimis

20 pav. UAB „X“ ir šakos vidurkio grynojo pelningumo dinamika

Kaip matyti iš paveikslo, bendrovės „X“ grynasis pelningumas nebuvo toks stabilus kaip bendrasis pelningumas, o ryškiausias pastebimas pokytis buvo 2017 m. , kai grynojo pelningumo rodiklis pasiekė žemiausią ribą per visus analizuojamus metus ir siekė vos 1.72 proc. Tokį rodiklio nuosmukį lėmė smarkiai išaugusios palūkanų ir kitos panašios sąnaudos, dėl valiutos konvertavimo sąnaudų. Visais kitais analizuojamais metais rodiklio reikšmė buvo aukščiau 2 proc. ribos, tačiau pagal įmonių orientacinį vertinimą tokia rodiklio reikšmė priskiriama prie neigiamo vertinimo, nes grynojo pelningumo rodiklis nesiekia net 5 proc. Tuo tarpu lyginant analizuojamą įmonę su ūkio šakos vidurkiu, rodiklių duomenys nebeturi tokio didelio atotrūkio, kaip buvo bendrojo pelningumo atveju. Analizuojamos įmonės rodiklio reikšmės ir ūkio šakos vidurkio rodiklių reikšmės svyruoja 2 ir 3 proc. ribose. Tai rodo, kad analizuojama įmonė geba susitvarkyti su sąnaudomis, gauna pajamų iš kitos veiklos ir uždirba panašų pelną kaip ir kita specializuota didmenine prekyba besiverčiančios įmonės, nuo vieno pardavimų euro, tačiau pastarosioms įmonėms uždirbant daugiau bendrojo pelno, patiriamos didesnes sąnaudų išlaidos, kurios sumažina grynojo pelningumo rodiklio reikšmę.

21 paveiksle pateikiama įmonės ir šakos vidurkio turto pelningumo (ROA) rodiklio dinamika analizuojamu laikotarpiu bei orientacinio vertinimo ribos. Turto pelningumo rodiklis atspindi investicijų į turtą efektyvumą ir parodo kaip įmonėje panaudojamas turtas uždirbant pelną.

Analizuojama įmonė turi įvairaus turto, tačiau tiesiogiai naudojamas turtas uždirbant pajamas sudaro tik kiek daugiau nei 5 proc. dalies nuo viso turimo įmonės turto, todėl rodiklis analizuojamu laikotarpiu pagal orientacinį vertinimą priskiriamas tik prie patenkinamos rodiklio ribos. Tuo tarpu remiantis statistikos departamento duomenimis, tos pačios ūkio šakos turto pelningumo rodiklis visais analizuojamais laikotarpiais vertinamas neigiamai, nes vidutiniškai nesiekė nei 6 proc. ribos.

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis 2015 – 2019 m. UAB „X“ audituotomis finansinėmis ataskaitomis, LR statistikos departamento duomenimis, orientaciniu įmonės būklės vertinimu

21 pav. UAB „X“ ir šakos vidurkio turto pelningumo dinamika ir jo ribos

Analizuojamos įmonės turto pelningumo svyravimus ir nuosmukį nuo 9,75 proc. ribos 2016 m., iki 7,14 proc. ribos 2017 m. lėmė beveik 30 proc. išaugusi turto vertė ir 4.5 proc. sumažėjęs grynasis pelnas. Tuo tarpu 2018 m. turtas augo nebe taip sparčiai, o grynasis pelnas padvigubėjo.

9 lentelėje pateikti ilgalaikio ir trumpalaikio turto pelningumo rodiklių dinamikos duomenys ir jų orientacinis vertinimas, analizuojamu laikotarpiu.

9. Lentelė. Ilgalaikio ir trumpalaikio turto pelningumo rodiklių dinamika

Rodiklio pavadinimas	Formulė/ vertinimas	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.
Trumpalaikio turto pelningumas	GP/ TT	17,04%	11,67%	8,57%	16,68%	10,99%
Diagnozė	Kuo didesnis, tuo geriau	geras	patenkinamas	patenkinamas	geras	patenkinamas
Ilgalaikio turto pelningumas	GP/ IT	62,90%	59,68%	42,88%	103,21%	70,39%
Diagnozė	Kuo didesnis, tuo geriau	L. geras	L. geras	L. geras	L. geras	L. geras

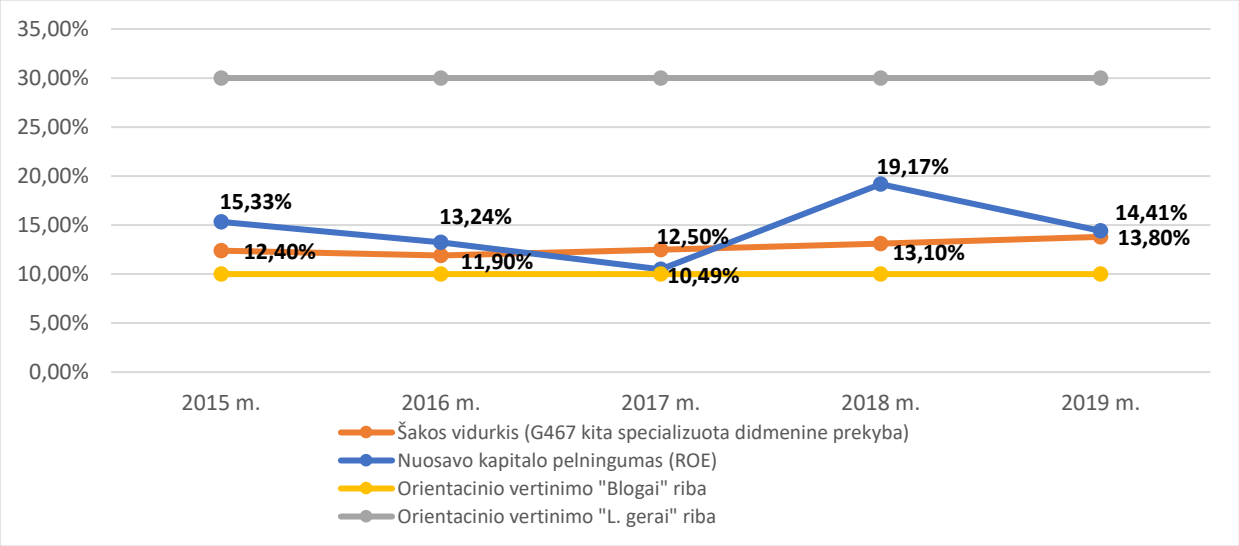
Šaltinis: sudaryta autorės remiantis 2015 – 2019 m. UAB „X“ audituotomis finansinėmis ataskaitomis, LR statistikos departamento duomenimis, orientaciniu įmonės būklės vertinimu

Apskaičiavus ilgalaikio turto pelningumo rodiklius analizuojamoje įmonėje visais analizuojamais laikotarpiais, šis rodiklis pagal įmonių orientacinį vertinimą buvo priskiriamas prie labai gero. Rodiklio pokyčius labiausiai lėmė grynojo pelno svyravimai, nes ilgalaikio turto rodiklis įmonėje svyravo tarp 1

ir 1,5 mln. eurų vertės. 2018 m. rodiklio šuolį galima paaiškinti dėl padvigubėjusio grynojo pelno, tais metais grynasis pelnas net viršijo ilgalaikio turto vertę, ko pasėkoje ilgalaikio turto pelningumo rodiklis siekė daugiau nei 100 proc.

Tuo tarpu trumpalaikio turto pelningumas įmonėje mažesnis, nes trumpalaikio turto įmonė turi daug daugiau, nei ilgalaikio ir jo vertė turėjo ryškią augimo tendenciją. Tačiau jis visu analizuojamu periodu šis rodiklis nebuvo pasiekęs blogos ribos pagal orientacinį vertinimą ir dažnesniu atveju siekė patenkinamo lygio ribą.

22 paveiksle pateikta įmonės „X“ ir šakos vidurkio nuosavo kapitalo pelningumo dinamika bei orientacinio vertinimo ribos analizuojamu laikotarpiu. Šis rodiklis parodo grynojo pelno dalį tenkančią vienam savininkų nuosavybės eurui.

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis 2015 – 2019 m. UAB „X“ audituotomis finansinėmis ataskaitomis, LR statistikos departamento duomenimis, orientaciniu įmonės būklės vertinimu

22 pav. UAB „X“ ir šakos vidurkio nuosavo kapitalo pelningumo dinamika ir jo ribos

Analizuojamu laikotarpiu įmonės „X“ nuosavo kapitalo pelningumo rodikliai neturėjo kryptingos tendencijos ir kito netolygiai. Nuosavo kapitalo pelningumas dėl didelio nepaskirstyto pelno ir 2017 m. padidinto įstatinio kapitalo nuo 2015 m. turėjo mažėjimo tendenciją, tačiau 2018 m. padvigubėjus grynajam pelnui, kaip ir kiti rodikliai šis rodiklis padidėjo ir pasiekė beveik gerą ribą pagal orientacinį vertinimą. Tuo tarpu šakos rodikliai analizuojamu laikotarpiu buvo stabilūs ir nuo 2016 m. turėjo augimo tendenciją. Tačiau ūkio šakos rodikliai buvo mažesni už bendrovės „X“ rodiklius, išskyrus 2017 m., kai šakos rodikliai siekė 12,5 proc. ribą, o analizuojamos įmonės rodiklis siekė 10,49 proc. ribą.

Apibendrinant atliktą įmonės „X“ pelningumo rodiklių analizę pastebėta, kad įmonės bendrojo ir grynojo pelningumo rodikliai vertinant juos pagal įmonių orientacinį vertinimą ir lyginant su įmonių šakos vidurkiais yra priskiriami prie nepatenkinamo lygio rodiklių. Ir nors grynojo pelningumo rodikliai

yra šiek tiek geresni už šakos grynojo pelningumo rodiklius, tačiau jie per visą analizuojamą laikotarpį nebuvo pasiekę gero vertinimo lygio ir buvo vertinami nepatenkinamai. Tačiau lyginant grynojo pelningumo rodiklius šakoje su įmonės „X“ rodikliais pastebėtas įmonės privalumas su mažesniu bendruoju pelningumu pasiekti panašias ar net šiek tiek aukštesnes grynojo pelningumo rodiklio reikšmes, taip yra, nes analizuojama įmonė sugeba valdyti savo sąnaudas bei uždirbti pelno iš kitos veiklos. Vertinant bendrojo pelningumo įmonėje rodiklius nustatyta, kad pagrindinė įmonės veikla nėra labai pelninga, o įmonės pardavimų politika parduoti daugiau už mažiau nėra visiškai racionali. Tuo tarpu turto ir nuosavo kapitalo pelningumo rodikliai analizuojamoje įmonėje buvo aukštesni lyginant juos su ūkio šakos vidurkio rodikliais, tačiau vertinant pagal orientacinius rodiklius tiek analizuojamos bendrovės „X“ tiek šakos rodikliai nebuvo pasiekę labai geros rodiklių ribos. Pastebėta, kad įmonėje ilgalaikis turtas efektyviau panaudojamas pelno uždirbimui nei trumpalaikis turtas.

Norint detaliau išsiaiškinti veiksnius, veikusius turto ir nuosavo kapitalo pelningumo rodiklių dinamiką patartina atlikti piramidinę analizę, kuri pateikiama sekančiame poskyryje.

3.5. UAB „X“ turto ir nuosavo kapitalo pelningumo piramidinė analizė

Siekiant detalesnio veiksnių, įtakojančių pelną atskleidimo taip pat ir jų poveikio įvertinimo, geriausia taikyti rodiklių išskaidymo būdą, todėl darbe atlikta Du Ponto piramidinė analizė. Ši analizė atskleidžia vidinius įmonės veiksnius, kurių įtaka didžiausia, turto ir nuosavo kapitalo pelningumo atžvilgiu.

Turto pelningumas. Taikant Du Ponto piramidinę analizę apskaičiuojant turto pelningumą, turto pelningumo formulė išskaidoma į veiksnius, pardavimų pelningumą ir turto apyvartumą, o šie dar skaidomi į sudedamuosius elementus. Darbe UAB „X“ turto pelningumo analizė atlikta naudojantis dviem skirtingais metodais: Du Pont remiantis lietuviškąja atskaitomybe (žr. 8 priedą) ir R. Schattke ir H. Jensen (žr. 9 priedą) piramidinės analizės metodais.

Du Pont modelyje pardavimų pelningumas yra grynojo pelno ir pardavimo pajamų santykis, tuo tarpu turto apyvartumas yra pardavimo pajamų bei viso turto santykis. Gauti rezultatai remiantis šiuo modeliu pateikti 10 lentelėje.

10. Lentelė. UAB „X“ turto pelningumą lemiantys veiksniai remiantis Du Pont modeliu

	Turto pelningumas	Pardavimu pelningumas	Turto apyvartumas
2015 m.	0,1342	0,0226	5,94
2016 m.	0,0977	0,0257	3,80
2017 m.	0,0712	0,0172	4,14
2018 m.	0,1434	0,0279	5,14
2019 m.	0,0949	0,0231	4,11

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis 2015 – 2019 m. UAB „X“ audituotomis finansinėmis ataskaitomis

Atlikta turto pelningumo analizė remiantis Du Pont metodika, parodė, kad turto grąža nors ir visais analizuojamais laikotarpiais buvo teigiama, tačiau iki 2018 m. turėjo mažėjimo tendenciją, kai pardavimų pelningumas neturėjo ryškių pokyčių. O tai atskleidžia, kad turto apyvartumo mažėjimas darė neigiamą įtaką turto pelningumui. O turto apyvartumo mažėjimą įtakojo auganti įmonės turto vertė. 2018 m. turto pelningumo padidėjimui įtakos turėjo padidėjęs pardavimų pelningumas, tačiau didesnę įtaką darė turto apyvartumo padidėjimas. Vidutinė turto grąža pagal Du pont modelį analizuojamu laikotarpiu siekė 0,10 eur. o lyginant 2015 m. su 2019 m. reikšmėmis turto pelningumas sumažėjo 0,04 punkto.

Tuo tarpu atlikta piramidinė analizė remiantis R. Schattke ir H. Jensen modeliu, parodė kiek kitokius rezultatus. Taikant šią metodiką pardavimų pelningumas yra skaičiuojamas kaip santykis tarp veiklos pelno ir pardavimo pajamų, o turto apyvartumu laikomas pardavimo pajamų ir ilgalaikio materialaus, ilgalaikio nematerialaus ir trumpalaikio turto santykis. Gautos analizuojamos įmonės turto pelningumo analizės pagal R. Schattke ir H. Jensen modelį duomenys pateikti 11 lentelėje.

11. Lentelė. UAB „X“ turto pelningumą lemiantys veiksniai remiantis R. Schattke ir H. Jensen modeliu

	Turto pelningumas	Pardavimu pelningumas	Turto apyvartumas
2015 m.	0,1118	0,0188	5,94
2016 m.	0,0621	0,0163	3,80
2017 m.	0,0892	0,0215	4,14
2018 m.	0,1334	0,0259	5,14
2019 m.	0,0864	0,0202	4,11

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis 2015 – 2019 m. UAB „X“ audituotomis finansinėmis ataskaitomis

Atlikta turto pelningumo analizė pagal šį modelį atskleidė, kad vidutinė turto grąža analizuojamu laikotarpiu siekė 0,09 eurų. vienam turto eurui, o jo reikšmė nuo 2015 m. iki 2019 m. sumažėjo 0,03 punkto. Atkreiptinas dėmesys, kad analizuojamos bendrovės turtą sudaro tik ilgalaikis materialusis ir trumpalaikis turtas, todėl turto apyvartumo reikšmės sutampa su aukščiau analizuoto modelio turto apyvartumo reikšmėmis. Tuo tarpu pardavimų pelningumo augimui įtakos turėjo augančios pardavimų pajamos ir ne taip sparčiai augančios bendrosios ir administracinės sąnaudos.

Kapitalo pelningumo rodiklio reikšmė parodo nuosavo kapitalo sukurtą pelną. Du Pont analizė paprasčiausią kapitalo pelningumo formulę pelno santykį su nuosavu kapitalu išskaido į veiksnius: pardavimų pelningumas, kapitalo struktūra ir turto apyvartumas. Darbe atlikta kapitalo pelningumo analizė taikant Du Pont modelį, gauti rezultatai pateikiami 12 lentelėje.

12. Lentelė. UAB „X“ kapitalo pelningumą lemiantys veiksniai remiantis Du Pont modeliu

	Nuosavo kapitalo pelningumas	Pardavimų pelningumas	Turto apyvartumas	Kapitalo struktūra
2015 m.	0,1533	0,0226	5,94	1,1439
2016 m.	0,1324	0,0257	3,80	1,3583
2017 m.	0,1049	0,0172	4,14	1,4687
2018 m.	0,1917	0,0279	5,14	1,3364
2019 m.	0,1441	0,0231	4,11	1,5162

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis 2015 – 2019 m. UAB „X“ audituotomis finansinėmis ataskaitomis

Lentelėje matyti, kad nuosavo kapitalo pelningumas turėjo mažėjimo tendenciją, tačiau visus analizuojamus metus jis nebuvo pasiekęs žemesnės nei 10 proc. ribos, tačiau nuo 2015 m. , kai kapitalo pelningumas buvo 15,33 proc., 2019 m. šis rodiklis jau siekė 14,41 proc. ir sumažėjo beveik 1 proc. punktu. Didžiausią įtaką kapitalo pelningumo kitimui darė turto apyvartumas, kuris turėjo mažėjimo tendenciją dėl didėjančio turto įmonėje. Tuo tarpu kapitalo struktūros rodiklis įmonėje turėjo augimo tendenciją, tačiau taip stipriai kaip turto apyvartumas neįtakojo kapitalo pelningumo. Kapitalo struktūros rodiklis analizuojamoje įmonėje augo dėl didėjančio turto.

Apibendrinant galima teigti, kad atliktos turto pelningumo piramidinės analizės pagal skirtingus modelius, duomenys padėjo atskleisti, daugiau veiksnių įtakojančių turto pelningumą. Abi taikytos metodikos atskleidė, kad turto pelningumas mažėja dėl turto didėjimo analizuojamoje įmonėje. Tuo tarpu pardavimų pelningumo rodikliai geresni taikant Du Ponto modifikuotą metodiką, analogiškai geresnės ir turto pelningumo rodiklių reikšmės. Atlikta įmonės nuosavo kapitalo pelningumo analizė atskleidė daugiau veiksnių įtakojančių nuosavo kapitalo pelningumą ir parodė, kad labiausiai jo kitimą įtakojo turto apyvartumas, kuris analizuojamu laikotarpiu turėjo mažėjimo tendenciją, ko pasėkoje sumažėjo ir nuosavo kapitalo pelningumas.

3.6. UAB „X“ perspektyvų numatymas

Aiškus įmonės praeities finansinių rodiklių supratimas ir analizė yra pagrindas įmonės ateities prognozėms. Atsižvelgiant į prognostinius įmonės duomenis atskleidžiamas įmonės potencialas ir jos silpnosios pusės, taip pat tai yra geras atspirties taškas kuriant naujas strategijas ir planus. Pasak A. V. Rutkausko, L. Šečkutės ir A. Pabedinskaitės (2002), finansų prognozavimas – tai didelės dalies, ryšiais susietų rodiklių dinamikos nusakymas. Finansiniai rezultatai pateikiami pelno (nuostolių) ataskaitoje, todėl ja remiantis sudaromos prognozės įmonės ateičiai.

Siekiant numatyti įmonės veiklos perspektyvas, darbe sudaromos 2020 - 2021 m. pelno (nuostolių) ataskaitos bei pagrindinių pelningumo rodiklių prognozės. Darbe naudojami slenkančio vidurkio, eksponentinio išlyginimo ir trendo funkcijos metodai (skaičiavimo formulės pateiktos 8 lentelėje) pagrindiniams pelno (nuostolių) ataskaitos straipsniams numatyti, toks skirtingų metodų taikymas suteikia galimybę gautus prognostinius rezultatus palyginti tarpusavyje. Taip pat atlikti gautų duomenų paklaidų skaičiavimai, kurie leidžia realistiškiau įvertinti ateities perspektyvas. Skaičiavimai pateikiami 10, 11, 12 prieduose, o gauti rezultatai pateikiami lentelėje

Slenkančio vidurkio metodas pasirinktas todėl, kad analizuojamos įmonės pelno (nuostolių) ataskaitos straipsniai neturi nei ryškių sezoniškumo svyravimų, nei ryškaus trendo. Šio metodo esmė yra laiko eilutės paskutiniųjų laikotarpių vidurkio apskaičiavimas, o jo reikšmė yra prognozė sekančiam laikotarpiui. Atsiradus naujo periodo duomenims jie pakeičia seniausią reikšmę, todėl vidurkis keičiasi. Šis metodas darbe buvo apskaičiuotas dviem būdais, taikant dviejų metų vidurkį ir taikant trijų metų vidurkį, toks dviejų būdų apskaičiavimas leidžia įvertinti paklaidas ir atrinkti tinkamesnį vidurkį pelno (nuostolių) ataskaitos prognozei. Sudaryta prognostinė 2020 – 2021 m. pelno (nuostolių) ataskaita remiantis slenkančio vidurkio metodu pateikta 13 lentelėje.

13. Lentelė. UAB „X“ prognozuojama pelno (nuostolių) ataskaita, slenkančio vidurkio metodu

Straipsniai	2019 m.	2020 m.	2021 m.
Pardavimo pajamos	48 517 638	47 355 350	47 936 494
Pardavimo savikaina	46 197 848	45 010 346	45 604 097
BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	**2 319 790**	**2 345 004**	**2 332 397**
Bendrosios ir administracinės sąnaudos	1 337 444	1 256 714	1 297 079
Kitos veiklos rezultatai	338 251	313 284	325 769
Kitos palūkanų ir panašios pajamos	22 406	49 170	35 788
Palūkanų ir kitos panašios sąnaudos	17 112	28 887	22 999
PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ	**1 325 894**	**1 421 857**	**1 373 876**
Pelno mokestis	203 966	213 279	206 081
GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	**1 121 928**	**1 208 578**	**1 167 795**

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis 2015 – 2019 m. UAB „X“ audituotomis finansinėmis ataskaitomis

Šiuo metodu sudaryta pelno (nuostolių) ataskaitai pasirinkta taikyti dviejų metų vidurkį, nes gautos reikšmės buvo mažiau nutolusios nuo 2019 m. rodiklių reikšmių, nei taikant trijų metų vidurkio skaičiavimus. Lentelėje matyti, kad taikant šį metodą prognozuojamos pardavimų pajamos ir pardavimų savikaina turėtų mažėti, lyginant jas su 2019 m. reikšmėmis. 2020 m. prognozuojamas bendrojo pelno augimas, o 2021 m. nežymus sumažėjimas. Prognozuojamu laikotarpiu bendrosios ir administracinės sąnaudos bei kitos veiklos rezultatai 2020 m. turėtų sumažėti , o 2021 m. padidėti, tačiau 2019 m. atitinkamai bendrųjų sąnaudų ir kitos veiklos rezultatų lygio nepasieks. Kitos palūkanų ir panašios

pajamos bei sąnaudos prognozuojama turės augimo tendencijas 2020 – 2021 m. Taigi taikant slankiojo vidurkio metodą prognozuojama, kad grynasis pelnas 2020 m. turėtų didėti 86 tūkst. eurų, lyginant su 2019 m. grynuoju pelnu, o 2021 m. sumažėti 40 tūkst. eurų.

Analizuojamos įmonės „X“ prognostinėms pelno (nuostolių) ataskaitoms sudaryti taikytas eksponentinio išlyginimo metodas, kurio esmė yra naudojamas svertinis visų laiko eilutės reikšmių vidurkis, bei pasirinktas koeficientas, kurio reikšmė svyruoja tarp 0 ir 1. Įmonės „X“ prognostinei ataskaitai sudaryti taikant šį metodą atlikti skaičiavimai su dviem koeficientais 0,8 ir 0,9 ir atrinkti duomenys su mažiausia gauta paklaida, o ji gauta skaičiavimams taikant 0,9 koeficientą. 14 lentelėje pateikti analizuojamos įmonės prognostinės pelno (nuostolių) ataskaitos duomenys 2020 – 2021 m., taikant eksponentinio išlyginimo metodą.

14. Lentelė. UAB „X“ prognozuojama pelno (nuostolių) ataskaita, eksponentinio išlyginimo metodu

Straipsniai	2019 m.	2020 m.	2021 m.
Pardavimo pajamos	48 517 638	48 162 430	50 171 675
Pardavimo savikaina	46 197 848	45 843 244	47 786 573
BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	**2 319 790**	**2 319 186**	**2 385 102**
Bendrosios ir administracinės sąnaudos	1 337 444	1 320 411	1 338 301
Kitos veiklos rezultatai	338 251	332 666	350 982
Kitos palūkanų ir panašios pajamos	22 406	27 280	17 780
Palūkanų ir kitos panašios sąnaudos	17 112	21 664	22 251
PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ	**1 325 894**	**1 337 057**	**1 393 312**
Pelno mokestis	203 966	200 559	208 997
GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	**1 121 928**	**1 136 498**	**1 184 315**

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis 2015 – 2019 m. UAB „X“ audituotomis finansinėmis ataskaitomis

Lentelėje matyti, kad prognozuojamos pardavimų pajamos ir pardavimų savikaina 2020 m. turėtų sumažėti, o 2021 m. padidėti ir pasiekti net aukštesnį lygį nei 2019 m. Atitinkamai kinta ir prognozuojamas bendrasis pelnas analizuojamoje įmonėje, 2020 m. jis išliks beveik nepakitęs dėl prognozuojamo greitesnio pardavimo savikainos mažėjimo lyginant su pardavimo pajamomis, o 2021 m. prognozuojama, kad jis padidės 65 tūkst. eurų. Prognozuojama labai panaši tendencija ir bendrosioms ir administracinėms sąnaudoms, bei kitos veiklos rezultatams, kurie 2020 m. atitinkamai turėtų mažėti 17 ir 5 tūkst. eurų, o 2021 m. pasiekti 2019 m. lygį ir padidėti atitinkamai 17 ir 18 tūkst. eurų. Palūkanų ir kitoms panašioms pajamoms 2020 m. prognozuojamas augimas , 2021 m. sumažėjimas. Tuo tarpu palūkanų ir kitoms panašioms sąnaudoms prognozuojamas didėjimas ir 2020 m., ir 2021 m. Taigi pritaikius eksponentinio išlyginimo metodą analizuojamos įmonės prognostinei pelno (nuostolių) ataskaitai grynasis pelnas 2020 – 2021 m. turėtų augti, atitinkamai 14 ir 47 tūkst. eurų.

Tiesinio trendo metodo prognozės esmė, kad praeityje buvusios reikšmės galios ir ateityje, o prognozė pratęsia praeities duomenų eilutę. Kadangi analizuojamos įmonės pelno (nuostolio) ataskaitos straipsniai neturi stabilios didėjimo ar mažėjimo tendencijos, todėl buvo sudėtinga pritaikyti šį metodą. Taikant vidutinės procentinės absoliutinės paklaidos skaičiavimus gauti rezultatai parodė, kad gauti prognostiniai pelno (nuostolių) ataskaitos skaičiavimai taikant šį metodą yra laikomi tiksliais, tačiau gauti vidutinės procentinės paklaidos dydžiai dažnu atveju siekė -1,5 proc., tokie MPE rodiklio dydžiai parodo, kad yra poslinkis, todėl gauti prognostiniai rezultatai yra didesni nei tikrieji duomenys, nes šio rodiklio dydis turėtų būti artimas 0. Tuo tarpu palūkanų ir kitų panašių pajamų ir sąnaudų gauti prognostiniai duomenys yra laikomi nepakankamai tiksliais prognozei, dėl gautų vidutinės procentinės absoliutinės paklaidos skaičiavimų, kurių reikšmės buvo didesnės už 50 proc. 15 lentelėje pateikti gauti analizuojamos įmonės prognostinės pelno (nuostolių) ataskaitos duomenys 2020 – 2021 m., taikant tiesinio trendo metodą.

15. Lentelė. UAB „X“ prognozuojama pelno (nuostolių) ataskaita, tiesinio trendo metodu

Straipsniai	2019 m.	2020 m.	2021 m.
Pardavimo pajamos	48 517 638	54 402 670	60 254 005
Pardavimo savikaina	46 197 848	51 824 526	57 461 593
BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	**2 319 790**	**2 578 144**	**2 792 412**
Bendrosios ir administracinės sąnaudos	1 337 444	1 311 536	1 363 324
Kitos veiklos rezultatai	338 251	370 226	409 898
Kitos palūkanų ir panašios pajamos	22 406	2 630	-19 633
Palūkanų ir kitos panašios sąnaudos	17 112	19 750	23 041
PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ	**1 325 894**	**1 555 271**	**1 327 964**
GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	**1 121 928**	**1 327 964**	**1 482 504**

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis 2015 – 2019 m. UAB „X“ audituotomis finansinėmis ataskaitomis

Remiantis atliktais tiesinio trendo metodo skaičiavimais pardavimo pajamos ir pardavimo savikaina turėtų didėti 2020 – 2021 m., kas įtakoja ir bendrojo pelno prognozuojamą padidėjimą. Rodiklis MAPE vertinant prognostinius pajamų ir savikainos duomenis siekia 11 proc., todėl prognozės laikomos tiksliomis, tačiau MPE dydis yra -1,6 proc., kas parodo, kad gauti prognostiniai duomenys yra didesni už tikruosius, todėl ir bendrojo pelno prognozė yra didesnė. Bendrosios ir administracinės sąnaudos 2020 m. turėtų sumažėti, tačiau 2021 m. vėl padidėti ir pasiekti didesnį nei 2019 m. lygį. Vertinant gautus rezultatus šiam straipsniui apskaičiuotas MAPE dydis buvo 6,47 proc., tokia reikšmė parodo, kad prognostiniai duomenys yra labai tikslūs, o MPE dydis šiuo atveju siekė -0,46 proc., jis yra artimas nuliui todėl poslinkio nėra. Kitos veiklos rezultatai 2020 -2021 m. remiantis trendo metodu gautais prognostiniais skaičiavimais turėtų didėti ir 2021 m. lyginant su 2019 m. padidėti daugiau nei 72 tūkst. eurų. Vertinant kitos veiklos rezultatų prognostines reikšmes apskaičiuotas MAPE dydis, kuris

siekia 4,84 proc., tai parodo, kad prognozė labai tiksli, o apskaičiuota MPE reikšmė siekia -0,33, ji artima nuliui, todėl galima teigti, kad poslinkio vertinant prognostinius kitos veiklos rezultatus nėra. Palūkanų ir kitų panašių pajamų bei sąnaudų prognostiniai skaičiavimai nevertinami, dėl gautų MAPE ir MPE dydžių, pagal kuriuos prognostiniai duomenys laikomi nepakankamai tiksliais. MPE dydis palūkanų pajamoms siekia -46,86 proc., tuo tarpu MAPE dydis siekia 70,89 proc., o palūkanų ir kitų panašių sąnaudų MPE ir MAPE dydžiai yra vienodi ir siekia 55,27 proc. Tokiu atveju buvo pasirinkta šių dydžių nevertinti ir atlikti pelno prieš apmokestinimą, bei grynojo pelno prognostinius skaičiavimus tiesinio trendo metodu. Skaičiavimai parodė, kad pelnas įmonėje turėtų didėti ir 2021 m. lyginant grynąjį pelną su 2019 m. jis padidės 360 tūkst. Vertinant gautus pelno prieš apmokestinimą, bei grynojo pelno rezultatus MAPE dydis abiem atvejais siekė 20 proc., kas parodo, kad prognozė vertinama kaip tiksli, o MPE dydis siekė -4,5 proc., o tai parodo, kad prognozuojami duomenys yra didesni nei tikrieji.

Apibendrinant skaičiavimus remiantis trimis skirtingais metodais pateikiama 16 lentelė, kurioje pateikti visų trijų metodų rezultatai, o paryškintos reikšmės atrinktos sudaryti tinkamiausiai prognostinei pelno (nuostolių) ataskaitai sudaryti, remiantis tuo, kad jų reikšmės yra mažiausiai nutolusios nuo 2019 m. reikšmių.

16. Lentelė. UAB „X“ prognozės remiantis slenkančio vidurkio, eksponentinio išlyginimo ir tiesinio trendo metodais

Rodikliai		**Slenkančio vidurkio metodas**	**Eksponentinio išlyginimo metodas**	**Tiesinio trendo metodas**
Pardavimo pajamos	2020 m. prognozė	47 355 350	48 162 430	54 402 670
	Skirtumas tarp 2020 prognozės ir 2019 m. realios reikšmės	-1 162 288	-355 208	5 885 032
Pardavimo savikaina	2020 m. prognozė	45 010 346	45 843 244	51 824 526
	Skirtumas tarp 2020 prognozės ir 2019 m. realios reikšmės	-1 187 502	-354 604	5 626 678
BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	2020 m. prognozė	2 345 004	2 319 186	2 578 144
	Skirtumas tarp 2020 prognozės ir 2019 m. realios reikšmės	25 214	-604	258 354
Bendrosios ir administracinės sąnaudos	2020 m. prognozė	1 256 714	1 320 411	1 311 536
	Skirtumas tarp 2020 prognozės ir 2019 m. realios reikšmės	-80 730	-17 033	-25 908
Kitos veiklos rezultatai	2020 m. prognozė	313 284	332 666	370 226
	Skirtumas tarp 2020 prognozės ir 2019 m. realios reikšmės	-24 967	-5 585	31 975
Kitos palūkanų ir panašios pajamos	2020 m. prognozė	49 170	27 280	2 630
	Skirtumas tarp 2020 prognozės ir 2019 m. realios reikšmės	26 764	4 874	-19 776
Palūkanų ir kitos panašios sąnaudos	2020 m. prognozė	28 887	21 664	19 750
	Skirtumas tarp 2020 prognozės ir 2019 m. realios reikšmės	11 775	4 552	2 638
PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ	2020 m. prognozė	1 421 857	1 337 057	1 555 271
	Skirtumas tarp 2020 prognozės ir 2019 m. realios reikšmės	95 963	11 163	229 377
Pelno mokestis	2020 m. prognozė	213 279	200 559	233 291
	Skirtumas tarp 2020 prognozės ir 2019 m. realios reikšmės	9 313	-3 407	29 325
GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	2020 m. prognozė	1 208 578	1 136 498	1 321 980
	Skirtumas tarp 2020 prognozės ir 2019 m. realios reikšmės	86 650	14 570	200 052

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis 2015 – 2019 m. UAB „X“ audituotomis finansinėmis ataskaitomis

Nustatyta, kad tinkamiausi duomenys įmonės „X“, pelno (nuostolių) ataskaitos prognozei numatyti yra eksponentinio išlyginimo skaičiavimų rezultatai. Visuose straipsniuose šie rodikliai yra mažiausiai nutolę nuo 2019 m. pelno (nuostolių) ataskaitos realių reikšmių, todėl toliau bus remiamasi šio modelio prognostiniais skaičiavimais. Pastebima, kad palūkanų ir panašių sąnaudų mažiausiai nutolusi reikšmė nuo 2019 m. realios reikšmės yra rezultatai pagal tiesinio trendo metodą, tačiau dėl aukščiau darbe minėtų priežasčių, šis pelno (nuostolių) ataskaitos straipsnis pagal trendo metodą nėra vertinamas.

Sudarius prognostinę pelno (nuostolių) ataskaitą, remiantis gautais duomenimis naudinga apskaičiuoti prognozuojamus pelningumo rodiklius, turto ir kapitalo pelningumams apskaičiuoti reikalingos prognostinės turto bei nuosavo kapitalo reikšmės, todėl 17 lentelėje pateikti prognostiniai 2020 – 2021 m. šių balanso straipsnių duomenys, kuriems apskaičiuoti taikyti tokie pat metodai, kaip ir sudarant prognostinę pelno (nuostolių) ataskaitą, o jų skaičiavimai pateikti 13, 14 ir 15 prieduose.

17. Lentelė. UAB „X“ turto ir nuosavo kapitalo prognozės remiantis slenkančio vidurkio, eksponentinio išlyginimo ir tiesinio trendo metodais

Rodiklis	Slankiųjų vidurkių metodas		Eksponentinio išlyginimo metodas		Tiesinio trendo metodas	
	2020 m.	2021 m.	2020 m.	2021 m.	2020 m.	2021 m.
Turtas	10 396 402	11 101 397	11 516 679	12 233 325	12 950 359	14 550 670
Nuosavas kapitalas	7 255 634	7 521 268	7 669 758	8 029 788	8 491 421	9 359 560
Turto skirtumas tarp 2020 prognozės ir 2019 m. realios reikšmės	-1 409 990		-289 713		1 143 967	
NK skirtumas tarp 2020 prognozės ir 2019 m. realios reikšmės	-531 268		-117 144		704 519	

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis 2015 – 2019 m. UAB „X“ audituotomis finansinėmis ataskaitomis

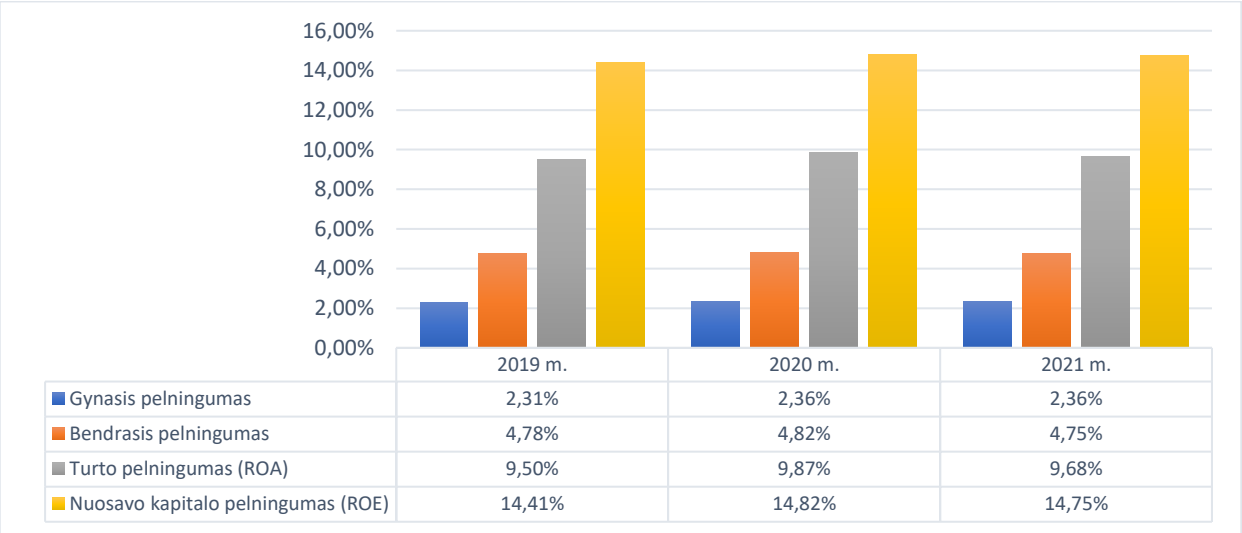
Taikant slankiųjų vidurkių metodą pasirinkus dviejų ir trijų metų vidurkius artimesnės reikšmės 2019 m. reikšmėms, abiem atvejais buvo pritaikius trijų metų vidurkį. Remiantis šiuo metodu 2020 m. tiek turtas, tiek ir nuosavas kapitalas atitinkamai turėtų sumažėti lyginant juos su 2019 m. daugiau nei 1,4 mln. eurų ir 531 tūkst. eurų.

Tuo tarpu taikant tiesinio trendo metodą, prognozės turto straipsniui 2020 m. kiek kitokios, kuriomis remiantis turtas įmonėje turėtų padidėti daugiau nei 1,4 mln. eurų, o 2021 m. didėti ir siekti didesnę reikšmę nei 2019 m. Analizuojant šiuo metodu gautus prognostinius nuosavo kapitalo duomenis 2020 – 2021 m. jis taip pat turėtų didėti. Skirtumas tarp 2019 m. realių nuosavo kapitalo reikšmių siekia 704 tūkst. eurų.

Taikant eksponentinio išlyginimo metodą prognozuojama, kad turtas 2020 m. turėtų sumažėti 289 tūkst. eurų, lyginant su 2019 m. reikšme, o 2021 m. turtas įmonėje turėtu augti ir pasiekti didesnį lygį

nei 2019 m. Tuo tarpu nuosavo kapitalo prognozės labai panašios kaip ir turto, remiantis jomis nuosavas kapitalas 2020 m. turėtų sumažėti, o 2021 m. padidėti. Lyginant realią nuosavo kapitalo reikšmę su prognostine 2020 m. reikšme skirtumas yra 117 tūkst. eurų. Kadangi mažiausiai nutolusios reikšmės nuo 2019 m. realių reikšmių yra gautos taikant eksponentinio išlyginimo metodą, todėl toliau darbe remiamasi jomis.

23 paveiksle grafiškai pavaizduoti analizuojamos įmonės prognozuojami 2020 – 2021 m. pelningumo rodikliai remiantis gautais eksponentinio išlyginimo metodo prognostiniais duomenimis. Paveiksle matyti, kad grynojo pelningumo rodiklis neturėtų ženkliai kisti ir 2020 m. lyginant juos su 2019 m. padidės 0,05 proc. punktais, o 2021 m. liks nepakitęs.

	2019 m.	2020 m.	2021 m.
Gynasis pelningumas	2,31%	2,36%	2,36%
Bendrasis pelningumas	4,78%	4,82%	4,75%
Turto pelningumas (ROA)	9,50%	9,87%	9,68%
Nuosavo kapitalo pelningumas (ROE)	14,41%	14,82%	14,75%

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis 2015 – 2019 m. UAB „X“ audituotomis finansinėmis ataskaitomis

23 pav. UAB „X“ prognozuojami grynojo, bendrojo, turto ir nuosavo kapitalo pelningumo rodikliai

Bendrojo pelningumo rodiklis 2020 m. turėtų didėti 0,05 proc. punktais, o 2021 m. sumažėti 7 proc. punktais ir pasiekti mažesnį nei 2019 m. lygį. Tuo tarpu turto pelningumas remiantis prognozėmis taip pat 2020 m. turėtų didėti 0,37 proc. punktais, o 2021 m. sumažės 0,19 proc. punktų, tačiau išliks didesnis už 2019 m. turto pelningumo reikšmę. Panašios prognozės ir nuosavo kapitalo pelningumui, kuris 2020 m. turėtų didėti 0,41 proc. punktu, o 2021 m. sumažėti 0,07 proc. punktais, tačiau reikšmė turėtų išlikti didesnė nei 2019 m. nuosavo kapitalo pelningumas. Kadangi išanalizavus įmonės „X“ prognozuojamus pelningumo duomenys svyravimai yra tik iki 0,5 proc. punktų, todėl galima daryti išvadą, kad pelningumo rodikliai reikšmingai neturėtų keistis ateityje.

Apibendrinant atliktus įmonės „X“ prognostinius skaičiavimus taikant tris skirtingus metodus, nustatyta, kad geriausiai analizuojamos įmonės prognostinei pelno (nuostolių) ataskaitai sudaryti tinkantis būdas yra eksponentinio išlyginimo metodas, taip pat šis metodas geriausiai tinka ir turto bei nuosavo kapitalo prognozėms sudaryti. Remiantis eksponentinio išlyginimo metodu, gauti rezultatai

buvo mažiausiai nutolę nuo realių pelno (nuostolių) ataskaitos reikšmių. Prognozuojama, kad 2020 m. įmonės „X“ pardavimo pajamos bei pardavimo savikaina turėtų sumažėti, tačiau bendrasis pelnas dėl proporcingo reikšmių sumažėjimo, turėtų ryškiai nesiskirti nuo 2019 m. bendrojo pelno reikšmės. Tuo tarpu 2021 m. prognozuojamas pardavimo pajamų ir pardavimo sąnaudų didėjimas, o bendrasis pelnas turėtų taip pat padidėti 65 tūkst. eurų. Bendrųjų sąnaudų ir kitos veiklos rezultatų prognozės panašios ir prognozuojama, kad 2020 m. jos sumažės, tačiau 2021 m. šie straipsniai turėtų padidėti ir pasiekti aukštesnes reikšmes nei 2019 m. Palūkanų ir kitos panašios pajamos turėtų 2021 m. sumažėti, o palūkanų ir panašios sąnaudos turėtų didėti. Prognozuojama, kad įmonės grynasis pelnas turės didėjimo tendenciją ir 2021 m. jis turėtų padidėti 62 tūkst. eurų, lyginant su 2019 m. grynojo pelno realia reikšme.

Atlikus pelningumo rodiklių prognozę, remiantis prognozuojama pelno (nuostolių) ataskaita ir prognostiniais turto bei nuosavo kapitalo duomenimis, nustatyta, kad pelningumo rodikliai įmonėje neturėtų ženkliai kisti, kadangi jų svyravimai kinta tik 1 proc. ribose. Todėl reikšmingų pokyčių ateityje nenumatoma.

IŠVADOS IR SIŪLYMAI

1. Išanalizavus ir palyginus įvairių Lietuvos ir užsienio autorių teorinę medžiagą pelno ir pelningumo, bei juos įtakojančių veiksnių tema, išskiriant jų klasifikavimą ir prognozavimo metodus nustatyta, kad:

1.1. Pelną įvairūs autoriai laiko skirtingai reikšmingu rodikliu vertinant įmonės veiklą, vieni autoriai teigia, kad pelnas yra pagrindinis įmonės veiklos vertinimo rodiklis, tuo tarpu kiti tam prieštarauja ir teigia, kad vienas absoliutus rodiklis neparodo realios įmonės finansinės būklės. Pelną galima įvardinti kaip įmonės ataskaitinio laikotarpio veiklos įvertinimą, kuris atneša įmonei pridėtinę finansinę veiklą.

1.2. Pelną veikia įvairūs vidiniai bei išoriniai veiksniai, pastaruosius yra labai sudėtinga valdyti, todėl patartina nuolat stebėti ir sekti kaip kinta įmonės pelnas veikiamas šių veiksnių. Vidinius veiksnius, kurie lemia generuojamą pelną, galima valdyti, nes tai procesai vykstantys įmonės viduje.

1.3. Pelningumas yra pelno ir tam tikro pasirinkto rodiklio santykis, pelningumo rodikliai skirstomi į tris pagrindines grupes: pardavimų, turto ir kapitalo. Pelningumo rodiklių geresniam atskleidimui patartina, išskaidyti jį į atskirus elementus, taikant Du Ponto analizę, kuri įgalina pastebėti veiksnius, įtakojančius pelningumą.

1.4. Siekiant realistiškiau įvertinti įmonės veiklą, patartina prognozuoti ateities perspektyvas, kurios padeda nustatyti ateityje laukiančias rizikas ir įgalina spėti joms pasiruošti. Prognozavimo metodai skirstomi į kiekybinius ir kokybinius, o šie dar į priežastinius bei ir laiko eilučių metodus.

2. Atlikus UAB „X“ išorinių ir vidinių veiksnių, lemiančių pelno dydį analizę nustatyta, kad:

2.1. Išoriniai veiksniai labiausiai įtakojantys įmonės „X“ pelno dydį yra tarptautinės naftos kainos ir BVP, ką patvirtino atlikta koreliacinė analizė, kuri parodė kad šiuos veiksnius ir pardavimo pajamas sieja stiprus ryšys, o tai reiškia, kad pasaulyje besiklostanti politinė ir ekonominė padėtis taip pat gali būti priskiriama prie šių veiksnių.

2.2. Įmonė dirba pelningai ir analizuojamais laikotarpiais turto bei nuosavo kapitalo straipsniai įmonėje turėjo augimo tendenciją. Kadangi didžiausią dalį įmonės turte užima trumpalaikis turtas, o jis visais analizuojamais laikotarpiais didėjo, todėl šios turto grupės didėjimas įtakojo viso įmonės turto augimą. Nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų struktūroje daugiau nei pusę struktūros dalies sudaro nepaskirstytas pelnas, jo didėjimas kasmet ir didino nuosavo kapitalo vertę analizuojamu laikotarpiu. Įmonės „X“ įsipareigojimai taip pat turėjo didėjimo tendenciją, tačiau jų dalis nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų struktūroje nebuvo didesnė nei 34 proc.

3. Atlikus UAB „X“ pelno analizę, siekiant atskleisti jo pokyčių priežastis nustatyta, kad:

3.1. Bendrasis pelnas įmonės pajamų struktūroje sudaro vidutiniškai apie 5 proc., kas rodo kad pardavimo pajamų ir pardavimo savikainos skirtumas yra ganėtinai mažas. Pardavimo pajamos ir

pardavimo savikaina nuo 2016 m. turėjo augimo tendenciją, tačiau bendrasis pelnas augęs nuo 2016 m. iki 2018 m., 2019 m. sumažėjo 2 proc. tokiam jo sumažėjimui įtakos turėjo greitesnis savikainos nei pardavimo pajamų didėjimas.

3.2. Grynasis pelnas kito netolygiai ir iki 2017 m. turėjęs mažėjimo tendenciją, 2018 m. padidėjo per pus, o tokį rodiklio šuolį lėmė 30 proc. padidėjusios pardavimo pajamos, bei 26 proc. augimą turėję kitos veiklos rezultatai, taip pat ženkliai sumažėjusios palūkanų ir kitos panašios sąnaudos, bei padidėjusios pajamos dėl teigiamų valiutų pokyčių.

4. Atlikus UAB „X“ pelningumo analizę, siekiant atskleisti rodiklių pokyčių priežastis nustatyta, kad:

4.1. Bendrojo pelningumo rodikliai analizuojamu laikotarpiu, pagal orientacinį įmonių būklės vertinimą bei lyginant juos su tos pačios veiklos šakos rodikliais, laikomi nepatenkinamais ir vidutiniškai siekia 5,3 proc., taip pat rodiklis analizuojamu laikotarpiu turėjo nežymią mažėjimo tendenciją ir 2019 m. lyginant su 2015 m. sumažėjo 1 proc. punktu. Tokie bendrojo pelningumo rezultatai atskleidė probleminę įmonės strategiją parduoti daugiau, uždirbant mažiau, kurią reikėtų keisti ir ieškoti galimybių mažinant pardavimo savikainą.

4.2. Grynojo pelningumo rodiklis analizuojamu laikotarpiu priskiriamas prie nepatenkinamo vertinimo, tačiau lyginant rodiklio reikšmes su šakos vidurkio rodiklių reikšmėmis beveik visu analizuojamu laikotarpiu, išskyrus 2017 m., įmonės „X“ rodikliai buvo didesni. Tai parodo, kad įmonė turėdama mažesnius bendrojo pelningumo rodiklius lyginant su ūkio šaka, geba išlaikyti net aukštesnį grynojo pelningumo rodiklį, tokie rezultatai leidžia daryti išvadą, kad įmonė gerai tvarkosi su sąnaudomis, o nuomos pajamos taip pat didina įmonės grynąjį pelningumą.

4.3. Turto pelningumo rodikliai analizuojamu laikotarpiu dažniausiai vertinami kaip patenkinami, išskyrus ilgalaikio turto pelningumą, kuris vertinamas labai gerai. Tačiau lyginant turto pelningumo rodiklį su ūkio šakos vidurkiu jis visu analizuojamu periodu buvo aukštesnis. Atlikta Du Ponto analizė pagal lietuvišką atskaitomybę ir remiantis R. Schattke ir H. Jensen modeliu, parodė, kad turto grąža nors ir buvo teigiama, tačiau turėjo mažėjimo tendenciją, o jos mažėjimui įtakos turėjo turto apyvartumas, kurį įtakojo auganti įmonės turto vertė.

4.4. Nuosavo kapitalo pelningumo rodiklių reikšmės vertinamos kaip patenkinamos visu analizuojamu laikotarpiu, o lyginant su šakos rodikliais išskyrus 2017 m., įmonės „X“ rodikliai siekė aukštesnes reikšmes. Atlikus Du Ponto piramidinę analizę nustatyta, kad didžiausią įtaką kapitalo pelningumui daro turto apyvartumas, kuris nuolat mažėjo.

5. Siekiant numatyti UAB “X“ pelno ir pelningumo rodiklių perspektyvas, nustatyta, kad:

5.1. Tinkamiausias prognostinių skaičiavimų modelis iš trijų skirtingų taikytų metodų įmonės „X“ prognostinei pelno (nuostolių) ataskaitai sudaryti bei apskaičiuoti prognozuojamus pelningumo

rodiklius yra eksponentinio išlyginimo metodas, kuriuo apskaičiuotos prognostinės reikšmės artimiausios 2019 m. realioms reikšmėms.

5.2. Įmonės grynasis pelnas 2020 – 2021 m. turėtų augti. 2020 m. prognozuojamas 14 tūkst. pelno didėjimas, kurio augimui įtakos turės sumažėjusios bendrosios ir administracinės sąnaudos ir padidėjusios kitos palūkanų bei panašios pajamos. Tuo tarpu 2021 m. grynasis pelnas taip pat turėtų didėti apie 47 tūkst. eurų, o jo didėjimas bus įtakotas išaugusių pardavimo pajamų ir kitos veiklos rezultatų didėjimo.

Siūlymai.. Atsižvelgiant į tai, kad įmonėje pardavimo pajamos auga lėtesniu tempu nei pardavimo sąnaudos, patartina siekti mažinti pardavimo sąnaudas. Vienas iš pardavimo sąnaudų mažinimo būdų bandyti sudaryti sutartis su didesniais užsienio tiekėjais ir gauti geresnes kainas. Žinant, kad įmonė neparduoda pakankamų kiekių produkcijos, kad naftos perdirbimo gigantai sudarytų su ja sutartis, patartina didinti pardavimų apimtis, kad pasiektų reikiamą ribą. Kadangi įmonė neturi reikšmingų konkurentų laivų aptarnavimo srityje, tačiau negali įtakoti atplaukiančių laivų srauto, todėl patartina ieškoti būdų kaip plėstis ir užimti didesnę rinkos dalį automobilinio bei ūkinio kuro pardavimų sektoriuje. Tai padėtų padidinti pardavimų apimtis ir sudaryti pelningesnes sutartis su naujais produkcijos tiekėjais.

Nustačius, kad bendrosios ir administracinės sąnaudos analizuojamu laikotarpiu turėjo didėjimo tendenciją, rekomenduojama ieškoti būdų jas sumažinti. Kadangi nemažą dalį sąnaudose užima ūkinės ir eksploatacinės išlaidos, siūloma peržiūrėti jų sudėtį ir ieškoti jų mažinimo galimybių.

Siekiant sėkmingo įmonės „X“ veiklos tęstinumo patartina periodiškai atlikti finansinių ataskaitų analizę, stebėti rodiklių pokyčius ir aiškintis jų kitimo priežastis bei taikyti jų kontrolę, kas leis vadovams priimti racionalesnius sprendimus susijusius su įmonės veikla. Žinant, kad įmonė turi vyriausiąjį finansininką bei dvi buhalteres, darbui atlikti nereikėtų ieškoti naujų žmogiškųjų išteklių.

LITERATŪRA

Teisės ir kiti normatyviniai aktai:

1. 24- asis verslo apskaitos standartas „Pelno mokestis“. http://www.bankrotodep.lt/assets/Veiklos-sritys/Apskaita/VAS/Priimti-standartai/24-VAS-4-redakcija.pdf
2. 12-asis tarptautinis apskaitos standartas „Pelno mokesčiai„. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008R1126&qid=1397629289404&from=LT

Kiti šaltiniai:

3. Ali Muhammad, Dianita Mirna, Hadian Niki, Aryanti Maya Lisa, Wahyuningsih Nila Dewi (2020). Financial Performance Analysis Based on Profitability Ratio (Study at PT Astra International Tbk Period 2009-2018). International Journal of Psychosocial Rehabilitation, 14757192, 2020, Vol. 24, Issue 2 Prieiga per internetą: URL: http://repository.widyatama.ac.id/xmlui/handle/123456789/12271
4. Anđelić S. ir Vesić T. (2018). The importance of financial analysis for business decision making. Prieiga per internetą: URL: https://www.researchgate.net/publication/326507701_The_importance_of_financial_analysis_for_business_decision_making
5. Aulová R., Pánková L.ir Rumánková L. (2019). Analysis of Selected Profitability Ratios in the Agricultural Sector. AGRIS on-line Papers in Economics and Informatics, Vol. 11, No. 3, pp. 3-12. Prieiga per internetą: URL: https://online.agris.cz/archive/2019/03/01 ISSN 1804-1930.
6. Bagdonas E. (2004). Socialinė statistika. Pirmoji dalis. Metodai. Kaunas, Technologija. ISBN 9955-09-524-5
7. Bagdžiūnienė V. (2005). Finansinių ataskaitų analizė : esmė ir verslo situacijos. Vilnius: Conto litera. ISBN 9986-836-17-4
8. Bikienė J. , Pučkienė D. (2012). Buhalterinė apskaita: teorija ir praktika. Vilnius: Mykolo Romerio univeritetas. ISBN 978-9955-19-439-2
9. Boguslauskas V. ir Jagelavičius G. (2002). Įmonės veiklos finansinis vertinimas: monografija. 2 – asis leidimas, Kaunas: Technologija. ISBN 9955-09-074-X
10. Budrevičius (2007) Prognozavimo metodai vadyboje, mokomoji knyga. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla. ISBN 978-9986-19-981-6
11. Burkšaitienė D. (2001). Verslo vertinimo sistemos kūrimo metodika. Transformacijos Rytų ir Centrinėje Europoje. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla. ISSN 1648-3979. 2001, Nr. 4, p. 133-140. Prieiga per internetą: URL: http://etalpykla.lituanistikadb.lt/fedora/objects/LT-LDB-0001:J.04~2001~1367188098114/datastreams/DS.002.0.01.ARTIC/content

12. Buškevičiūtė E., Kanapickienė R., Patašius M. (2010). Finansinių rezultatų analizė, vadovėlis. Kaunas: Technologija. ISBN 978-9955-25-839-1
13. Buškevičiūtė E., Mačerinskienė I. (1998), Finansų analizė. Mokomoji knyga. Kaunas, Technologija. ISBN 9986-13-603-2
14. Butkutė J., Valainytė I. (2000). Pardavimo prognozavimo praktika Lietuvos lengvosios pramonės įmonėse. Inžinerinė ekonomika. 2000. Nr. 2 (17) Inžinerinių sprendimų komecializacija. ISSN 1392-2785
15. Daunytė E. (2018). Pajamų, sąnaudų, pelno analizė ir prognozavimas: integruotas požiūris. VU EVAF studentų mokslinės draugijos konferencijos straipsnių rinkinys, 2017. Vilnius : Vilniaus universiteto leidykla. 2018, p. 117-125. eISSN 2538-8681
16. Dowdell T. D., Klamm B. K., Andersen M. L., (2020). Internal controls and financial statement analysis. Journal of Theoretical Accounting Research Spring2020, Vol. 15 Issue 2, p34-57. 24p.
17. Dr Ahmed Arif Almazari,2012, Financial Performance Analysis of the Jordanian Arab Bank by Using the DuPont System of Financial Analysis, International Journal of Economics and Finance Vol. 4, No. 4; April 2012. Prieiga per internetą: URL: http://dx.doi.org/10.5539/ijef.v4n4p86
18. Dr. Venkateswararao. Podile, N.Janardhanarao, Dr. Ch. Hema Venkata Siva Sree (2018). Profitability analysis of a micro and proprietary enterprise – a case study of Nagas elastomer works. Asian Journal of Multidimensional research (AJMR). ISSN: 2278-4853 Vol 7, Issue 11, November 2018
19. Garšvienė L., Lileikienė A. (2007). Paslaugų ir prekių ar jų grupių pelningumo analizės svarba. Jaunųjų mokslininkų darbai. Nr. 3 (14). 2007. Prieiga per internetą: URL: http://etalpykla.lituanistikadb.lt/fedora/objects/LT-LDB-0001:J.04~2007~1367184076232/datastreams/DS.002.0.01.ARTIC/content ISSN 1648-8776
20. George T. Friedlob and Lydia L. F. Schleifer (2003). ESSENTIALS of Financial Analysis. John Wiley & Sons, Inc., Hoboken, New Jersey. ISBN 0-471-22830-3.
21. Gimžauskienė E. (2007). Organizacijų veiklos vertinimo sistemos: mokslo monografija. Kaunas: Technologija. ISBN 978-9955-25-282-5
22. Gronskas V. (2005). Ekonominė analizė. Kaunas: Technologija.ISBN 9955-09-870-8.
23. Gudaitis T., Žagūnytė U. (2013). Įmonių pelningumo vertinimo sistemos teoriniai aspektai. Journal of Management Vadyba. – Klaipėda: Lietuvos verslo kolegija, 2013, Nr. 1(22), p. 89-95. –Prieiga per internetą: URL: https://www.ltvk.lt/file/zurnalai/Vadyba_2013_23.pdf ISSN 1648-7974

24. Janovič V. (2012). Įmonių perspektyvinė finansinė analizė esant neapibrėžtumui. Business systems and economics No. 2 (1), 2012. ISSN 2029-8234
25. Juozaitienė L. (2007). Įmonės finansai: analizė ir valdymas: vadovėlis. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla. ISBN 978-9986-38-792-3
26. Kaleininkaitė L., Trumpaitė I. (2007). Verslo rizikos valdymas ir jo tobulinimas. Verslas: teorija ir praktika – 2007, VIII t., Nr. 3, 176–181 Prieiga per internetą: URL: http://etalpykla.lituanistikadb.lt/fedora/objects/LT-LDB-0001:J.04~2007~1367164106725/datastreams/DS.002.0.01.ARTIC/content
27. Kulkarni P., Pimplapure V. (2019). An Analytical Study of Profitability of Pharmaceutical Companies in India. Journal of the Gujarat Research Society. Volume 21 Issue 16, December 2019. ISSN: 0374-8588
28. Kurapkaitė G. ir Gudeliūnienė G. (2016). UAB „Vitaresta“ pelningumo analizė. Tarptautinė mokslinė konferencija, Verslo aktualijos būsimųjų specialistų požiūriu, Straipsnių rinkinys, Kauno kolegija 2016. ISSN 2424-5798,
29. Labanauskaitė D. ir Bružaitė E. (2015). Verslo aplinkos poveikio įmonių mokumui ekonominis vertinimas. Lietuvos ekonomikos augimo ir stabilumo strateginės kryptys, Nacionalinės mokslinės – praktinės konferencijos recenzuotų straipsnių rinkinys, Vilnius, 2015. ISBN 978-609-459-613-1
30. Lakis V. , Linčauskienė D. (2014). Pelno mokesčio vengimo tendencijos ir mastai. Vadyba Journal of Management 2014, Nr. 1 (24). ISSN 1648-7974
31. Lazutkienė I. (2014), Uždarosios akcinės bendrovės „Smėlita“ pardavimų pelningumo analizė ir jo gerinimo galimybių įvertinimas (magistro baigiamasis darbas). Šiauliai: Šiaulių universitetas.
32. Lileikienė A., Grigaliūnienė Ž. (2014). Verslo finansų valdymas. Šiauliai, Klaipėdos universiteto leidykla ISBN 978-9955-18-837-7
33. Mackevičius J. (2005). Įmonių veiklos analizė. Informacijos rinkimas, sisteminimas ir vertinimas. Vilnius, TEV. ISBN 9955-680-13-X
34. Mackevičius J. (2009). Įmonių veiklos analizė : informacijos rinkimas, sisteminimas ir vertinimas : monografija. Vilnius: TEV. ISBN 978-9955-680-73-4
35. Mackevičius J. (2010). Integruota įmonių bankrotų prognozavimo metodika. Current Issues of Business and Law, 2010, Vol. 5 Issue 1, p123-138. 16p. ISSN 1822-9530
36. Mackevičius J. ir Valkauskas R. (2010). Integruota įmonės finansinės būklės ir veiklos rezultatų analizės metodika. Verslas: Teorija ir praktika Business: Theory and practice 2010 11(3): 213–221. ISSN 1392–1258.

37. Mackevičius J., Molienė O., Poškaitė D. (2008). Bendrojo pardavimo pelningumo kompleksinės analizės metodika. Ekonomika 2008 81. ISSN 1392–1258.
38. Mackevičius J., Poškaitė D., Vilis L. (2011). Finansinė analizė. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas. ISBN 978-9955-19-241-1
39. Mackevičius J., Savickas V. (2010). Valdymo apskaitos turinio klausimu. Buhalterinės apskaitos teorija ir praktika 2010 7. ISSN 1822-8682. Prieiga per internetą: URL: http://etalpykla.lituanistikadb.lt/fedora/objects/LT-LDB-0001:J.04~2010~1367189807328/datastreams/DS.002.0.01.ARTIC/content
40. Mackevičius J., Valkauskas R. (2015). Ekspertinio vertinimo būdo naudojimas finansinėje analizėje. Ekonomikos vystymasis: procesai ir tendencijos : III-osios tarptautinės mokslinės-praktinės konferencijos straipsnių rinkinys. T. II. Vilnius : Vilniaus kolegija, 2015. P. 15-27 , ISBN: 9786094360343,
41. Mackevičius J., Valkauskas R., Bachtijeva D. (2020). Laiko eilutės interpoliacija ir jos metodų taikymas atliekant finansinę analizę, Buhalterinės apskaitos teorija ir praktika ISSN 2538-8762 eISSN 1822-8682 2020, Nr. 21. Prieiga per internetą: URL: https://doi.org/10.15388/batp.2020.21
42. Martinavičius J. ir Blažaitytė R. (2011). Patikimumo ir pagrįstumo vertinimas, atliekant finansinių santykinių rodiklių analizę. Buhalterinės apskaitos teorija ir praktika 2011 9. Prieiga per internetą: URL: http://etalpykla.lituanistikadb.lt/fedora/objects/LT-LDB-0001:J.04~2011~1367189845749/datastreams/DS.002.0.01.ARTIC/content ISSN 1822-8682.
43. Martišius S. A., Kėdaitis V. (2010). Statistika. I dalis. Statistinės analizės teorija ir metodai. Vilniaus universiteto leidykla. ISBN 978-9955-33-585-6
44. Obi C. B. (1998). Verslo finansų pagrindai : vadovėlis aukštųjų mokyklų studentams. Kaunas: Technologija. ISBN 9986-13-605-9
45. Pabedinskaitė A. (2008) Kiekybiniai sprendimų metodai, I dalis Koreliacinė regresinė analizė. Prognozavimas. ISBN 978-9986-05-891-5 Prieiga per internetą: URL: https://www-ebooks-vgtu-lt.skaitykla.mruni.eu/pdfreader/kiekybiniai-sprendim-metodai-i-dalis-koreliacin-regresin-analiz-prognozavimas
46. Ridong HU , Wu FAN (2019). Effects of Leverage Ratio on Corporate Research and Development Expenditure of Small and Medium Enterprises. Revista de Cercetare si Interventie Sociala dec2019, Vol. 67, p103-113. 11p. ISSN: 1583-3410
47. Rudžionienė K. (2012), Finansinės apskaitos teorijos: monografija. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla. ISBN 978-609-459-091-7
48. Rutkauskas A. V. (2007) Pelno inžinerija. Vilnius: UAB Ciklonas. ISBN 978-9955-695-56-1

49. Rutkauskas A. V., Pabedinskaitė A., Šečkutė L. (2003). Finansinių rodiklių prognozavimas. Verslas: teorija ir praktika – Business: theory and practice 2003, IV tomas, nr. 1. ISSN 1648-0627
50. Rutkauskas A. V., Šečkutė L., Pabedinskaitė A. (2002). Finansų prognozavimas esant neapibrėžtumui. EKONOMIKA 2002 57. ISSN 1392-1258
51. Savickas V. (2019). Pelningumo rodiklių įmonių veiklos finansiniams rezultatams vertinti pasirinkimo problematika. Buhalterinės apskaitos teorija ir praktika ISSN 2538-8762 eISSN 1822-8682. 2019, Nr. 20. Prieiga per internetą: URL: https://doi.org/10.15388/batp.2019.2
52. Senkus K. (2005). Pinigų srautų prognozavimas. Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos 2005 : Ernesto Galvanausko mokslinė konferencija. ISSN 1648-9098. 2005, nr. 5, p. 343-347.
53. Skunčikienė S., Jurgaitytė R., Rakickas A. (2006). Verslo žaidimo, kaip imitacinio modeliavimo galimybės prognozuojant makroekonominius rodiklius. Vadyba: mokslo tiriamieji darbai. Klaipėda., 2006, nr. 2(9). p. 249-256. Prieiga per internetą: URL: https://hdl.handle.net/20.500.12259/45195
54. Stončiuvienė N., Zinkevičienė D. (2014). Organizacijų veiklos rezultatų ataskaitų palyginamoji analizė. Buhalterinės apskaitos teorija ir praktika 2014 15. ISSN 1822-8682 Prieiga per internetą: URL: https://etalpykla.lituanistikadb.lt/fedora/objects/LT-LDB-0001:J.04~2014~1549630034873/datastreams/DS.002.0.01.ARTIC/content
55. Šlekienė D. ir Klimavičienė I. (2000), Įmonės veiklos finansinis vertinimas. Mokomoji knyga. Kaunas, Technologija. ISBN 9986-13-721-7
56. Tamulevičienė D. (2016). Methodology of complex analysis of companies' profitability. The International Journal Entrepreneurship and sustainability issues 2016 Volume 4 Number 1 (September). ISSN 2345-0282
57. Tirūnaitė E., Latoža R. , Jonuševičienė, J. (2019). Įmonės finansinių rezultatų analizė ir prognozavimas. Verslas, technologijos, biomedicina: inovacijų įžvalgos : respublikinė mokslinė-praktinė studentų konferencija : straipsnių rinkinys [elektroninis išteklius]. Klaipėda : Klaipėdos valstybinė kolegija. 2019, Nr. 1(10), p. 231-240. ISSN 2538-7383
58. Tissen M. ir Sneidere R., (2019). Turnover ratios and profitability ratios calculation methods: the book or average value. New Challenges of Economics & Business Development. 2019, p851-862. 12p.
59. Vertybinių popierių birža NASDAQ OMX Vilnius (2010). Įmonių finansinė analizė, rodiklių skaičiavimo metodika. Prieiga per internetą: URL: https://www.nasdaqbaltic.com/files/vilnius/leidiniai/Rodikliu_skaiciavimo_metodika-final.pdf

60. Žaptorius J.(2017). Tvarumo apskaita ir valdymo kontrolės sistema : monografija. Vilnius: Technika. ISBN 978-609-457-989-9.
61. Žižytė V.ir Tamulevičienė D. (2018). Veiklos sritimis grįsto savikainos skaičiavimo metodo taikymas: buhalterines ir audito paslaugas teikiančios įmonės atvejis. Buhalterinės apskaitos teorija ir praktika 2018, tomai 17–18 / Accounting theory and practice 2018, Vol. 17–18. ISSN 2538-8762. Prieiga per internetą: URL: https://www.journals.vu.lt/BATP/article/view/11853
62. Žvinklys J., Vabalas E. (2001). Įmonės ekonomika, mokymo knyga. Vilniaus vadybos kolegija: Vilnius. ISBN 9986-9349-5-8

Pranskaitienė J. (2021). *Įmonės pelno ir jį lemiančių veiksnių analizė bei perspektyvų numatymas* (magistro baigiamasis darbas). Vilnius: Mykolo Romerio universitetas

ANOTACIJA

Baigiamajame magistro darbe atlikta įmonės „X“ pelno ir pelningumo rodiklių bei juos veikiančių veiksnių analizė ir veiklos perspektyvos. Teorinėje darbo dalyje aptarta pelno ir pelningumo rodiklių reikšmė, apibrėžtos jų sąvokos. Atlikta veiksnių, kurie įtakoja pelno dydį apžvalga. Pateikti prognozavimo metodai, jų poreikis įmonėje bei prognozavimo samprata. Pateikti ir pagrysti tyrime taikyti pelno ir pelningumo rodiklių analizei, bei prognozavimui taikyti metodai. Pateikiamas analizuojamos įmonės pristatymas, atlikta struktūrinė ir dinaminė įmonės „X“ analizė, taip pat pateikiami apskaičiuoti pelningumo rodikliai, kurie palyginami su tos pačios ūkio šakos rodikliais, bei vertinami pagal įmonių veiklos orientacinį vertinimą. Pateikta analizuojamos įmonės prognostinė pelno (nuostolių) ataskaita ir apskaičiuoti prognozuojami pelningumo rodikliai.

Pagrindiniai žodžiai: pelnas, pelningumas, analizė, prognozavimas

Pranskaitienė J. (2021). *Analysis of company's profit, factors affecting them and forecast of business prospects.* (master thesis). Vilnius: Mykolas Romeris University

ANNOTATION

Master's thesis analyses company's „X" profit, profitability indicators, factors affecting them and operational perspectives. Theoretical framework defines and discusses the significance of profit and profitability indicators and reviews the factors that affect the size of the profit. Concept of forecasting, forecasting methods and their necessity for the business are introduced in this part of the thesis. This section also presents and validates methods used in the study to analyse profit, profitability indicators and forecasting. The following section presents the analysed company (company „X"), covering it's structural and dynamic analysis, calculating it's profitability indicators, comparing and evaluating them to industry standards. Finally, the forecasted profit (loss) report of the analysed company is presented and the forecasted profitability indicators are calculated.

Key words: profit, profitability, analysis, forecasting

Pranskaitienė J. (2021). *Įmonės pelno ir jį lemiančių veiksnių analizė bei perspektyvų numatymas* (magistro baigiamasis darbas). Vilnius: Mykolo Romerio universitetas

SANTRAUKA

Šiuolaikiniame pasaulyje labai aktyviai kuriasi naujos įmonės, kurių pagrindinis tikslas yra pelnas. Galutiniam įmonių rezultatui didelės įtakos turi įmonės strategijos pasirinkimas, priimami sprendimai bei pelno analizė. Pastebima, kad ne visos šalyje veikiančios bendrovės skiria tinkamą dėmesį pelno ir pelningumo analizavimui, jų veiksnių nustatymui ir jų prognozavimui. Magistro baigiamojo darbo temos aktualumas pasireiškia įmonės „X“ pelno ir pelningumo analizės nebuvimu. Atsižvelgiant į tai buvo iškeltas probleminis klausimas: kokie yra UAB „X“ įmonės pelną lemiantys veiksniai, kaip jie įtakoja galutinius veiklos rezultatus ir kokios numatomos veiklos perspektyvos? Tyrimo objektas – UAB „X“ pelno ir pelningumo rodikliai bei juos lemiantys veiksniai. Darbo tikslas – išanalizuoti įmonės „X“ pelną, pelningumo rodiklius, atskleisti juos įtakojančius veiksnius, numatyti įmonės veiklos perspektyvas. Šiam tikslui pasiekti iškelti darbo uždaviniai: teoriškai pagrįsti pelno ir pelningumo sampratą bei juos įtakojančius veiksnius, išskiriant jų klasifikavimą, bei prognozavimo metodus, atlikti UAB „X“ pelno ir pelningumo rodiklių analizę, siekiant atskleisti jų pokyčių priežastis, nustatyti UAB „X“ pelną ir pelningumą lemiančius veiksnius, numatyti UAB“X“ pelno ir pelningumo rodiklių perspektyvas, pateikti siūlymus pelningumo didinimui įmonėje. Tyrimo metodika - turinio ir literatūros analizės lyginimo metodai, finansinių ataskaitų dinamikos ir struktūros analizės, santykinių pelningumo rodiklių analizė, Du Pont piramidinė analizė, prognozavimui naudojami slankiųjų vidurkių, eksponentinio išlyginimo ir eilutės trendo metodai.

Atliktas tyrimas atskleidė, kad analizuojama įmonė dirba pelningai, o jos pelnas yra priklausomas nuo pasaulinių naftos kainų ir BVP, kurie priskiriami išoriniams veiksniams veikiantiems įmonės „X“ pelną. Taip pat nustatyta, kad vidiniai įmonės veiksniai daugiausiai veikiantys pelno rodiklį yra pardavimų pajamos ir sąnaudos, bei valiutos kursų įtaka. Turto ir nuosavo kapitalo rodikliai analizuojamu laikotarpiu turėjo augimo tendencijas. Pelningumo rodikliai įmonėje analizuojamu laikotarpiu stabilūs ir dažnu atveju vertinami kaip patenkinami. Taikant tris skirtingus prognozavimo metodus pateikta 2020 – 2021 m. prognostinė pelno (nuostolių) ataskaita ir apskaičiuoti pelningumo rodikliai. Remiantis gautais tyrimo rezultatais pateiktos išvados ir siūlymai.

Pranskaitienė J. (2021). *Analysis of company's profit, factors affecting them and forecast of business prospects.* (master thesis). Vilnius: Mykolas Romeris University

SUMMARY

In the modern world, more and more companies are created with the intention to generate profit. The success of those companies depends on the choice of companies' strategies, various decisions made and profit analysis. However, it has been noticed that not all companies operating in Lithuania pay due attention to the profit and profitability analysis, identification of factors affecting them and forecasting. The lack of company's „X" analysis of its profit and profitability shows just how relevant the topic of this master's thesis is. Considering this, the main research problems/questions were raised: what factors determine company's „X" profit, how they affect final performance indicators and what is the forecasted business performance? The research focuses on company „X" profit, profitability indicators and the factors affecting them. The main purpose of this thesis is to analyze company's X profit, profitability indicators, to determine factors affecting them and to forecast business performance. The following tasks have been set to achieve this goal: to define the concept of profit and profitability, to present factors affecting profitability their classification and forecasting methods, to analyze company's „X" profit and profitability indicators, factors affecting profitability, to forecast „X" profit and profitability indicators, to propose strategies for increasing company's profitability. Research methodology - content and literature analysis comparison methods, financial statement dynamics and structure analysis, relative profitability ratios analysis, Du Pont pyramid analysis. Moving averages, exponential smoothing and line trend methods are used for forecasting.

The research shows that company „X" is profitable and that its profitability depends on external and internal factors. External factors affecting company's 'X' profitability are Global crude oil prices and GDP. Internal factors are sales revenue, cost of goods sold and exchange rates. Asset and equity ratios showed growth trends during the reviewed period. Company's profitability indicators during the analyzed period are stable and often assessed as satisfactory. Forecasted profit (loss) statement is presented and profitability indicators are calculated using three different forecasting methods. Based on the obtained research results, conclusions and suggestions are presented.

PRIEDAI

1 PRIEDAS.

UAB „X“ 2015 – 2019 m. balanso turto dalies struktūrinė analizė

TURTAS	2015 m.	Baze turtas	Baze IT/TT	2016 m.	Baze turtas	Baze IT/TT	2017 m.	Baze turtas	Baze IT/TT	2018 m.	Baze turtas	Baze IT/TT	2019 m.	Baze turtas	Baze IT/TT
Ilgalaikis turtas	**1 079 475**	**21,30%**	**100,00%**	**1 055 514**	**16,33%**	**100,00%**	**1 402 719**	**16,65%**	**100,00%**	**1 249 236**	**13,90%**	**100,00%**	**1 593 900**	**13,50%**	**100,00%**
Nematerialusis turtas															
Materialusis turtas	1 079 475	21,30%	100,00%	1 055 514	16,33%	100,00%	1 402 719	16,65%	100,00%	1 249 236	13,90%	100,00%	1 593 900	13,50%	100,00%
Žemė	209 163	4,13%	19,38%	209 163	3,24%	19,82%	223 492	2,65%	15,93%	225 377	2,51%	18,04%	263 091	2,23%	16,51%
Pastatai ir statiniai	616 941	12,18%	57,15%	586 445	9,07%	55,56%	740 678	8,79%	52,80%	712 682	7,93%	57,05%	660 111	5,59%	41,41%
Transporto priemonės	224 123	4,42%	20,76%	187 890	2,91%	17,80%	361 891	4,30%	25,80%	254 630	2,83%	20,38%	622 571	5,27%	39,06%
Kiti įrenginiai, prietaisai ir įrankiai	29 248	0,58%	2,71%	37 259	0,58%	3,53%	48 009	0,57%	3,42%	38 492	0,43%	3,08%	48 127	0,41%	3,02%
Sumokėti avansai ir vykdomi materialiojo turto statybos (gamybos)				34 757	0,54%	3,29%	28 649	0,34%	2,04%	18 055	0,20%	1,45%			
Finansinis turtas	-			-			-			-			-		
Trumpalaikis turtas	**3 983 824**	**78,63%**	**100,00%**	**5 399 978**	**83,56%**	**100,00%**	**7 018 057**	**83,30%**	**100,00%**	**7 731 725**	**86,04%**	**100,00%**	**10 205 660**	**86,44%**	**100,00%**
Atsargos, išankstiniai apmokėjimai ir nebaigtos v	705 141	13,92%	17,70%	936 320	14,49%	17,34%	734 526	8,72%	10,47%	540 786	6,02%	6,99%	1 681 727	14,24%	16,48%
Atsargos	698 640	13,79%	17,54%	930 526	14,40%	17,23%	728 458	8,65%	10,38%	527 784	5,87%	6,83%	1 454 631	12,32%	14,25%
Žaliavos ir komplektavimo gaminiai	440		0,01%	440	0,01%	0,01%	2 209	0,03%	0,03%	12 812	0,14%	0,17%	7 431	0,06%	0,07%
Pirktos prekės, skirtos perparduoti	698 200	13,78%	17,53%	930 086	14,39%	17,22%	726 249	8,62%	10,35%	514 972	5,73%	6,66%	1 447 200	12,26%	14,18%
Ilgalaikis materialusis turtas, skirtas parduoti					0,00%	0,00%		0,00%	0,00%		0,00%	0,00%	151 380	1,28%	1,48%
Išankstiniai apmokėjimai	6 501	0,13%	0,16%	5 794	0,09%	0,11%	6 068	0,07%	0,09%	13 002	0,14%	0,17%	75 716	0,64%	0,74%
Nebaigtos vykdyti sutartys															
Per vienerius metus gautinos sumos	2 686 106	53,01%	67,43%	4 331 443	67,03%	80,21%	5 237 639	62,17%	74,63%	6 908 050	76,87%	89,35%	7 730 288	65,48%	75,75%
Pirkėjų įsiskolinimas	2 495 073	49,24%	62,63%	3 422 247	52,96%	63,38%	3 812 642	45,25%	54,33%	5 214 685	58,03%	67,45%	5 797 012	49,10%	56,80%
Dukterinių ir asocijuotų įmonių skolos	96 030	1,90%	2,41%	213 947	3,31%	3,96%	606 594	7,20%	8,64%	515 396	5,74%	6,67%	405 051	3,43%	3,97%
Kitos gautinos sumos	95 003	1,87%	2,38%	695 249	10,76%	12,88%	818 403	9,71%	11,66%	1177969	13,11%	15,24%	1 528 225	12,94%	14,97%
Trumpalaikės investicijos													222 700	1,89%	2,18%
Kitos investicijos													222 700	1,89%	2,18%
Pinigai ir pinigų ekvivalentai	592 577	11,70%	14,87%	132 215	2,05%	2,45%	1 045 892	12,41%	14,90%	282 889	3,15%	3,66%	570 945	4,84%	5,59%
Ateinančių laikotarpių sąnaudos ir sukauptos paja	3 560	0,07%	0,09%	6 875	0,11%	0,13%	4 326	0,05%	0,06%	5 450	0,06%	0,07%	6 832	0,06%	0,07%
Turto iš viso:	**5 066 859**	**100,00%**		**6 462 367**	**100,00%**		**8 425 102**	**100,00%**		**8 986 411**	**100,00%**		**11 806 392**	**100,00%**	

2 PRIEDAS.

UAB „X“ 2015 – 2019 m. nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų dalies struktūrinė analizė

NUOSAVAS KAPITALAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	2015 m.	Baze NK+Į	BazeNK/Į	2016 m.	Baze NK+Į	BazeNK/Į	2017 m.	Baze NK+Į	BazeNK/Į	2018 m.	Baze NK+Į	BazeNK/Į	2019 m.	Baze NK+Į	BazeNK/Į
Nuosavas kapitalas	**4 429 485**	**87,42%**	**100,00%**	**4 757 810**	**73,62%**	**100,00%**	**5 736 458**	**68,09%**	**100,00%**	**6 724 366**	**74,83%**	**100,00%**	**7 786 902**	**65,95%**	**100,00%**
Kapitalas	434 400	8,57%	9,81%	434 400	6,72%	9,13%	849 976	10,09%	14,82%	849 976	9,46%	12,64%	849 976	7,20%	10,92%
Įstatinis (pasirašytasis)	434 400	8,57%	9,81%	434 400	6,72%	9,13%	849 976	10,09%	14,82%	849 976	9,46%	12,64%	849 976	7,20%	10,92%
Perkainojimo rezervas (rezultatai)															
Rezervai	43 443	0,86%	0,98%	43 443	0,67%	0,91%	84 998	1,01%	1,48%	84 998	0,95%	1,26%	84 998	0,72%	1,09%
Nepaskirstytasis pelnas (nuostoliai)	3 951 642	77,99%	89,21%	4 279 967	66,23%	89,96%	4 801 484	56,99%	83,70%	5 789 392	64,42%	86,10%	6 851 928	58,04%	87,99%
Ataskaitinių metų pelnas (nuostoliai)	678 937	13,40%	15,33%	629 967	9,75%	13,24%	601 484	7,14%	10,49%	1 289 392	14,35%	19,17%	1 121 928	9,50%	14,41%
Ankstesnių metų pelnas (nuostoliai)	3 272 705	64,59%	73,88%	3 650 000	56,48%	76,72%	4 200 000	49,85%	73,22%	4 500 000	50,08%	66,92%	5 730 000	48,53%	73,59%
Dotacijos, subsidijos															
Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	**637 374**	**12,58%**	**100,00%**	**1 704 557**	26,38%	**100,00%**	**2 688 644**	31,91%	**100,00%**	**2 262 045**	25,17%	**100,00%**	**4 019 490**	34,05%	**100,00%**
Po vienerių metų mokėtinos sumos	-			-						117 500	1,31%	**5,19%**	117 500	1,00%	2,92%
Finansinės skolos															
Kitos mokėtinos sumos ir ilgalaikiai įsipareigojimai(imoniu gr imonems moketinos sumos										117 500	1,31%	5,19%	117 500	1,00%	2,92%
Per vienerius metus mokėt. sumos ir trump. įsipareigojimai	637 374	12,58%	100,00%	1 704 557	26,38%	100,00%	2 688 644	31,91%	100,00%	2 144 545	23,86%	94,81%	3 901 990	33,05%	97,08%
Finansinės skolos				780 742	12,08%	45,80%	1 748 348	20,75%	65,03%	1 517 061	16,88%	67,07%	2 567 413	21,75%	63,87%
Skolos tiekėjams	334 223	6,60%	52,44%	417 202	6,46%	24,48%	409 180	4,86%	15,22%	32 430	0,36%	1,43%	792 481	6,71%	19,72%
Gauti išankstiniai apmokėjimai	28 683	0,57%	4,50%	67 058	1,04%	3,93%	31 781	0,38%	1,18%	29 211	0,33%	1,29%	29 643	0,25%	0,74%
Pelno mokesčio įsipareigojimai	26 321	0,52%	4,13%	64 011	0,99%	3,76%			0,00%	117 694	1,31%	5,20%	35 102	0,30%	0,87%
Su darbo santykiais susiję įsipareigojimai	125 054	2,47%	19,62%	143 249	2,22%	8,40%	173 477	2,06%	6,45%	174 703	1,94%	7,72%	202 431	1,71%	5,04%
Atidėjimai															
Imoniu gr. Imonems moketinos sumos							296 742	3,52%	11,04%	243 493	2,71%	10,76%	34 806	0,29%	0,87%
Kitos mokėtinos sumos ir trumpalaikiai įsipareigojir	123 093	2,43%	19,31%	232 295	3,59%	13,63%	29 116	0,35%	1,08%	29 953	0,33%	1,32%	240 114	2,03%	5,97%
Nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų iš viso:	**5 066 859**	**100,00%**		**6 462 367**	**100,00%**		**8 425 102**	**100,00%**		**8 986 411**	**100,00%**		**11 806 392**	**100,00%**	

3 PRIEDAS.

UAB „X“ 2015 – 2019 m. turto dalies dinaminė analizė

TURTAS	2015 m.	2016 m.	Pokytis (+/-) 2016/2015 m.		2017 m.	Pokytis (+/-) 2017/2016 m.		2018 m.	Pokytis (+/-) 2018/2017 m.		2019 m.	Pokytis (+/-) 2019/2018 m.	
			Eur	%		Eur	%		Eur	%		Eur	%
Ilgalaikis turtas	1 079 475	1 055 514	- 23 961	-2,22%	1 402 719	347 205	32,89%	1 249 236	- 153 483	-10,94%	1 593 900	344 664	27,59%
Nematerialusis turtas													
Materialusis turtas	1 079 475	1 055 514	- 23 961	-2,22%	1 402 719	347 205	32,89%	1 249 236	- 153 483	-10,94%	1 593 900	344 664	27,59%
Žemė	209 163	209 163	0	0,00%	223 492	14 329	6,85%	225 377	1 885	0,84%	263 091	37 714	16,73%
Pastatai ir statiniai	616 941	586 445	- 30 496	-4,94%	740 678	154 233	26,30%	712 682	- 27 996	-3,78%	660 111	- 52 571	-7,38%
Mašinos ir įranga													
Transporto priemonės	224 123	187 890	- 36 233	-16,17%	361 891	174 001	92,61%	254 630	- 107 261	-29,64%	622 571	367 941	144,50%
Kiti įrenginiai, prietaisai ir įrankiai	29 248	37 259	8 011	27,39%	48 009	10 750	28,85%	38 492	- 9 517	-19,82%	48 127	9 635	25,03%
Investicinis turtas													
Sumokėti avansai ir vykdomi materialiojo turto statybos (gamybos)		34 757	34 757	-	28 649	- 6 108	-17,57%	18 055	- 10 594	-36,98%		- 18 055	-100,00%
Finansinis turtas													
Trumpalaikis turtas	3 983 824	5 399 978	1 416 154	35,55%	7 018 057	1 618 079	29,96%	7 731 725	713 668	10,17%	10 205 660	2 473 935	32,00%
Atsargos, išankstiniai apmokėjimai ir nebaigtos vykdyti sutartys	705 141	936 320	231 179	32,78%	734 526	- 201 794	-21,55%	540 786	- 193 740	-26,38%	1 681 727	1 140 941	210,98%
Atsargos	698 640	930 526	231 886	33,19%	728 458	- 202 068	-21,72%	527 784	- 200 674	-27,55%	1 454 631	926 847	175,61%
Žaliavos ir komplektavimo gaminiai	440	440	0	0,00%	2 209	1 769	402,05%	12 812	10 603	479,99%	7 431	- 5 381	-42,00%
Pirktos prekės, skirtos perparduoti	698 200	930 086	231 886	33,21%	726 249	- 203 837	-21,92%	514 972	- 211 277	-29,09%	1 447 200	932 228	181,02%
Ilgalaikis materialusis turtas, skirtas parduoti											151 380	151 380	-
Išankstiniai apmokėjimai	6 501	5 794	- 707	-10,88%	6 068	274	4,73%	13 002	6 934	114,27%	75 716	62 714	482,34%
Nebaigtos vykdyti sutartys													
Per vienerius metus gautinos sumos	2 686 106	4 331 443	1 645 337	61,25%	5 237 639	906 196	20,92%	6 908 050	1 670 411	31,89%	7 730 288	822 238	11,90%
Pirkėjų įsiskolinimas	2 495 073	3 422 247	927 174	37,16%	3 812 642	390 395	11,41%	5 214 685	1 402 043	36,77%	5 797 012	582 327	11,17%
Dukterinių ir asocijuotų įmonių skolos	96 030	213 947	117 917	122,79%	606 594	392 647	183,53%	515 396	- 91 198	-15,03%	405 051	- 110 345	-21,41%
Kitos gautinos sumos	95 003	695 249	600 246	631,82%	818 403	123 154	17,71%	1177969	359 566	43,94%	1 528 225	350 256	29,73%
Trumpalaikės investicijos											**222 700**	222 700	-
Kitos investicijos											222 700	222 700	-
Pinigai ir pinigų ekvivalentai	592 577	132 215	- 460 362	-77,69%	1 045 892	913 677	691,05%	282 889	- 763 003	-72,95%	570 945	288 056	101,83%
Ateinančių laikotarpių sąnaudos ir sukauptos pajamos	3 560	6 875	3 315	93,12%	4 326	- 2 549	-37,08%	5 450	1 124	25,98%	6 832	1 382	25,36%
Turto iš viso:	5 066 859	6 462 367	1 395 508	27,54%	8 425 102	1 962 735	30,37%	8 986 411	561 309	6,66%	11 806 392	2 819 981	31,38%

4 PRIEDAS.

UAB „X“ 2015 – 2019 m. nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų dalies dinaminė analizė

NUOSAVAS KAPITALAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	2015 m.	2016 m.	Pokytis (+/-) 2016/2015 m.		2017 m.	Pokytis (+/-) 2017/2016 m.		2018 m.	Pokytis (+/-) 2018/2017 m.		2019 m.	Pokytis (+/-) 2019/2018 m.	
			Eur	%		Eur	%		Eur	%		Eur	%
Nuosavas kapitalas	4 429 485	4 757 810	328 325	7,41%	5 736 458	978 648	20,57%	6 724 366	987 908	17,22%	7 786 902	1 062 536	15,80%
Kapitalas	434 400	434 400	-	-	849 976	415 576	95,67%	849 976	-	-	849 976	-	-
Įstatinis (pasirašytasis) kapitalas	434 400	434 400	-	-	849 976	415 576	95,67%	849 976	-	-	849 976	-	-
Perkainojimo rezervas (rezultatai)													
Rezervai	43 443	43 443	-	-	84 998	41 555	95,65%	84 998	-	-	84 998	-	-
Nepaskirstytasis pelnas (nuostoliai)	3 951 642	4 279 967	328 325	8,31%	4 801 484	521 517	12,19%	5 789 392	987 908	20,58%	6 851 928	1 062 536	18,35%
Ataskaitinių metų pelnas (nuostoliai)	678 937	629 967	- 48 970	-7,21%	601 484	- 28 483	-4,52%	1 289 392	687 908	114,37%	1 121 928	- 167 464	-12,99%
Ankstesnių metų pelnas (nuostoliai)	3 272 705	3 650 000	377 295	11,53%	4 200 000	550 000	15,07%	4 500 000	300 000	7,14%	5 730 000	1 230 000	27,33%
Dotacijos, subsidijos													
Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai	637 374	1 704 557	1 067 183	167,43%	2 688 644	984 087	57,73%	2 262 045	- 426 599	-15,87%	4 019 490	1 757 445	77,69%
Po vienerių metų mokėtinos sumos	-	-	-	-	-	-	-	117 500	117 500	-	117 500	-	-
Kitos mokėtinos sumos ir ilgalaikiai įsipareigojimai(imoniu gr imonems moketinos sumos								117 500	117 500	-	117 500	-	-
Per vienerius metus mokėtinos sumos ir trumpalaikiai įsipareigojimai	637 374	1 704 557	1 067 183	167,43%	2 688 644	984 087	57,73%	2 144 545	- 544 099	-20,24%	3 901 990	1 757 445	81,95%
Finansinės skolos		780 742	780 742	-	1 748 348	967 606	123,93%	1 517 061	- 231 287	-13,23%	2 567 413	1 050 352	69,24%
Skolos tiekėjams	334 223	417 202	82 979	24,83%	409 180	- 8 022	-1,92%	32 430	- 376 750	-92,07%	792 481	760 051	2343,67%
Gauti išankstiniai apmokėjimai	28 683	67 058	38 375	133,79%	31 781	- 35 277	-52,61%	29 211	- 2 570	-8,09%	29 643	432	1,48%
Pelno mokesčio įsipareigojimai	26 321	64 011	37 690	143,19%		- 64 011	-100,00%	117 694	117 694	-	35 102	- 82 592	-70,18%
Su darbo santykiais susiję įsipareigojimai	125 054	143 249	18 195	14,55%	173 477	30 228	21,10%	174 703	1 226	0,71%	202 431	27 728	15,87%
Imoniiu gr. Imonems moketinos sumos					296 742	296 742	-	243 493	- 53 249	-17,94%	34 806	- 208 687	-85,71%
Kitos mokėtinos sumos ir trumpalaikiai įsipareigojimai	123 093	232 295	109 202	88,72%	29 116	- 203 179	-87,47%	29 953	837	2,87%	240 114	210 161	701,64%
Nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų iš viso:	5 066 859	6 462 367	1 395 508	27,54%	8 425 102	1 962 735	30,37%	8 986 411	561 309	6,66%	11 806 392	2 819 981	31,38%

5 PRIEDAS.

UAB „X“ 2015 – 2019 m. pelno (nuostolių) ataskaitos struktūrinė analizė

Straipsniai	2015 m.		2016 m.		2017 m.		2018 m.		2019 m.	
Pardavimo pajamos	**30 079 227**	**100,00%**	**24 556 533**	**100,00%**	**34 896 862**	**100,00%**	**46 193 062**	**100,00%**	**48 517 638**	**100,00%**
Didmeninės prekybos pajamos	30 046 480	99,89%	24 512 712	99,82%	34 838 950	99,83%	46 078 683	99,75%	48 402 567	99,76%
Mažmeninės prekybos pajamos	32 747	0,11%	43 821	0,18%	57 912	0,17%	114 379	0,25%	115 071	0,24%
Pardavimo savikaina	**28 353 280**	**94,26%**	**23 141 314**	**94,24%**	**33 051 345**	**94,71%**	**43 822 844**	**94,87%**	**46 197 848**	**95,22%**
Didmeninės prekybos savikaina	28 323 667	94,16%	23 101 896	94,08%	32 998 100	94,56%	43 720 706	94,65%	46 092 974	95,00%
Mažmeninės prekybos savikaina	29 613	0,10%	39 418	0,16%	53 245	0,15%	102 138	0,22%	104 874	0,22%
BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	**1 725 947**	**5,74%**	**1 415 219**	**5,76%**	**1 845 517**	**5,29%**	**2 370 218**	**5,13%**	**2 319 790**	**4,78%**
Bendrosios ir administracinės sąnaudos	1 159 410	3,85%	1 014 174	4,13%	1 093 855	3,13%	1 175 983	2,55%	1 337 444	2,76%
Kitos veiklos rezultatai	167 814	0,56%	232 469	0,95%	229 192	0,66%	288 313	0,62%	338 254	0,70%
Kitos palūkanų ir panašios pajamos	112 779	0,37%	117 819	0,48%	18 162	0,05%	75 933	0,16%	22 406	0,05%
Palūkanų ir kitos panašios sąnaudos	16 386	0,05%	9 197	0,04%	288 233	0,83%	40 661	0,09%	17 112	0,04%
PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ	**830 744**	**2,76%**	**742 136**	**3,02%**	**710 783**	**2,04%**	**1 517 820**	**3,29%**	**1 325 894**	**2,73%**
Pelno mokestis	151 807	0,50%	112 169	0,46%	109 299	0,31%	228 428	0,49%	203 966	0,42%
GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	**678 937**	**2,26%**	**629 967**	**2,57%**	**601 484**	**1,72%**	**1 289 392**	**2,79%**	**1 121 928**	**2,31%**

6 PRIEDAS.

UAB „X“ 2015 – 2019 m. pelno (nuostolių) ataskaitos dinaminė analizė

Straipsniai	2015 m.	2016 m.	Pokytis (+/-) 206/2015 m.		2017 m.	Pokytis (+/-) 2017/2016 m.		2018 m.	Pokytis (+/-) 2018/2017 m.		2019 m.	Pokytis (+/-) 2019/2018 m.	
			Eur	%		Eur	%		Eur	%		Eur	%
Pardavimo pajamos	30 079 227	24 556 533	-5 522 694	-18,36%	34 896 862	10 340 329	42,11%	46 193 062	11 296 200	32,37%	48 517 638	2 324 576	5,03%
Didmeninės prekybos pajamos	30 046 480	24 512 712	-5 533 768	-18,42%	34 838 950	10 326 238	42,13%	46 078 683	11 239 733	32,26%	48 402 567	2 323 884	5,04%
Mažmeninės prekybos pajamos	32 747	43 821	11 074	33,82%	57 912	14 091	32,16%	114 379	56 467	97,50%	115 071	692	0,61%
Pardavimo savikaina	28 353 280	23 141 314	-5 211 966	-18,38%	33 051 345	9 910 031	42,82%	43 822 844	10 771 499	32,59%	46 197 848	2 375 004	5,42%
Didmeninės prekybos savikaina	28 323 667	23 101 896	-5 221 771	-18,44%	32 998 100	9 896 204	42,84%	43 720 706	10 722 606	32,49%	46 092 974	2 372 268	5,43%
Mažmeninės prekybos savikaina	29 613	39 418	9 805	33,11%	53 245	13 827	35,08%	102 138	48 893	91,83%	104 874	2 736	2,68%
BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	1 725 947	1 415 219	-310 728	-18,00%	1 845 517	430 298	30,41%	2 370 218	524 701	28,43%	2 319 790	-50 428	-2,13%
Bendrosios ir administracinės sąnaudos	1 159 410	1 014 174	-145 236	-12,53%	1 093 855	79 681	7,86%	1 175 983	82 128	7,51%	1 337 444	161 461	13,73%
Kitos veiklos rezultatai	167 814	232 469	64 655	38,53%	229 192	-3 277	-1,41%	288 313	59 121	25,80%	338 254	49 941	17,32%
Kitos palūkanų ir panašios	112 779	117 819	5 040	4,47%	18 162	-99 657	-84,58%	75 933	57 771	318,09%	22 406	-53 527	-70,49%
Palūkanų ir kitos panašios	16 386	9 197	-7 189	-43,87%	288 233	279 036	3033,99%	40 661	-247 572	-85,89%	17 112	-23 549	-57,92%
PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ	830 744	742 136	-88 608	-10,67%	710 783	-31 353	-4,22%	1 517 820	807 037	113,54%	1 325 894	-191 926	-12,64%
Pelno mokestis	151 807	112 169	-39 638	-26,11%	109 299	-2 870	-2,56%	228 428	119 129	108,99%	203 966	-24 462	-10,71%
GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	**678 937**	**629 967**	**-48 970**	**-7,21%**	**601 484**	**-28 483**	**-4,52%**	**1 289 392**	**687 908**	**114,37%**	**1 121 928**	**-167 464**	**-12,99%**

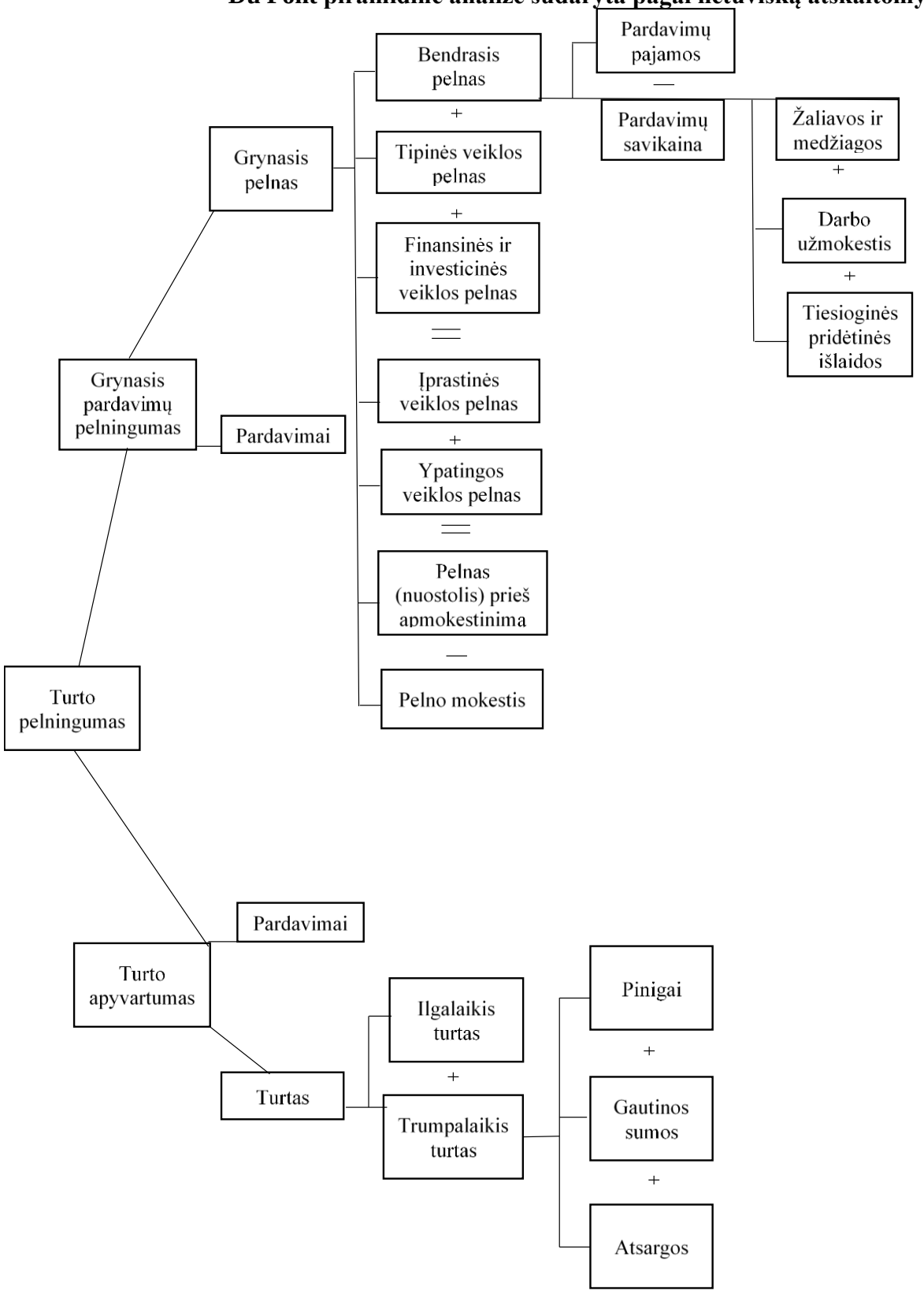
7 PRIEDAS.

UAB „X“ ir tos pačios ūkio šakos 2015 – 2019 m. pelningumo rodikliai ir orientacinis jų vertinimas

Rodiklio pavadinimas	Formulė	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.
Gynasis pelningumas	GP/PP	2,26%	2,57%	1,72%	2,79%	2,31%
Diagnozė		nepatenkinamas	nepatenkinamas	nepatenkinamas	nepatenkinamas	nepatenkinamas
Labai gerai	25%	25%	25%	25%	25%	25%
Blogas	Neigiamas	Neigiamas	Neigiamas	Neigiamas	Neigiamas	Neigiamas
Šakos vidurkis (G467 kita specializuota didmenine prekyba)		2,30%	2,30%	2,40%	2,50%	2,50%
Bendrasis pelningumas	BP/PP	5,74%	5,76%	5,29%	5,13%	4,78%
Diagnozė		nepatenkinamas	nepatenkinamas	nepatenkinamas	nepatenkinamas	nepatenkinamas
Labai gerai	35%	35%	35%	35%	35%	35%
Blogas	Neigiamas	Neigiamas	Neigiamas	Neigiamas	Neigiamas	Neigiamas
Šakos vidurkis (G467 kita specializuota didmenine prekyba)		12,70%	14%	13,20%	13,20%	13,30%
Turto pelningumas (ROA)	GP/ visas turtas	13,40%	9,75%	7,14%	14,35%	9,50%
Diagnozė	>20% labai gerai; >15% gerai; <8% nepatenkinamai	patenkinamas	patenkinamas	patenkinamas	geras	patenkinamas
Labai gerai	>20 %	20%	20%	20%	20%	20%
Blogas	< 8%	8%	8%	8%	8%	8%
Šakos vidurkis (G467 kita specializuota didmenine prekyba)		5,90%	5,60%	5,50%	6,00%	6%
Trumpalaikio turto pelningumas	GP/ TT	17,04%	11,67%	8,57%	16,68%	10,99%
Diagnozė		geras	patenkinamas	patenkinamas	geras	patenkinamas
Labai gerai	Kuo didesnis, tuo geriau					
Blogas						
Ilgalaikio turto pelningumas	GP/ IT	62,90%	59,68%	42,88%	103,21%	70,39%
Diagnozė		L. geras	L. geras	L. geras	L. geras	L. geras
Labai gerai	Kuo didesnis, tuo geriau					
Blogas						
Turto apyvartumas	PP /visas turtas	5,94	3,80	4,14	5,14	4,11
Diagnozė		L. geras	L. geras	L. geras	L. geras	L. geras
Labai gerai	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00
Blogas	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Šakos vidurkis (G467 kita specializuota didmenine prekyba)		2,14	2,00	2,02	2,11	2,12
Nuosavo kapitalo pelningumas (ROE)	GP / NK	15,33%	13,24%	10,49%	19,17%	14,41%
Diagnozė	30% labai gerai; >20% gerai; <10% nepatenkinamai	patenkinamas	patenkinamas	patenkinamas	geras	patenkinamas
Labai gerai	30%	30%	30%	30%	30%	30%
Blogas	< 10%	10%	10%	10%	10%	10%
Šakos vidurkis (G467 kita specializuota didmenine prekyba)		12,40%	11,90%	12,50%	13,10%	13,80%

8 PRIEDAS.

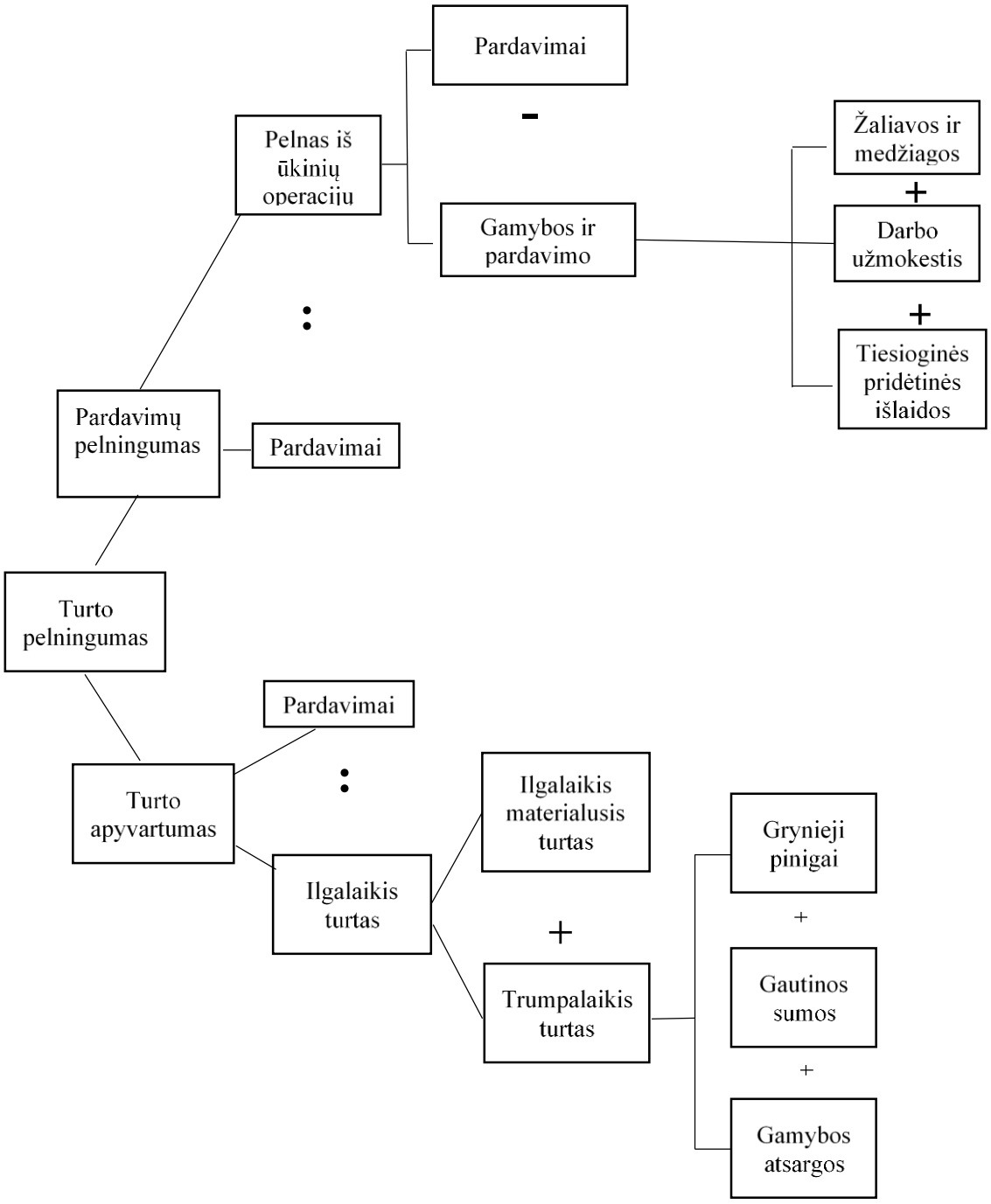
Du Pont piramidinė analizė sudaryta pagal lietuvišką atskaitomybę

Šaltinis J. Mackeviciu, D. Poskaite, L. Vilis. 78 psl. Du Ponto piramidine analize pagal Lietuviskaja atskaitomybe. Finansine analize 2011.

9 PRIEDAS.

Turto piramidinė analizė sudaryta pagal R. Schattke ir H. Jensen modelį

Šaltinis V. Gronskas 171 psl.. Turto pelningumo piramidinė analizė (Shattke, Jensen), Ekonominė analizė, 2005.

10 PRIEDAS.

UAB „X“ pelno (nuostolių) ataskaitos rodiklių prognozavimas taikant slankiojo vidurkio metodą

Metai	Pardavimo pajamos	Slankiuju vidurkiu metodas n=2	Slankiuju vidurkiu metodas n=3	Pardavimo savikaina	Slankiuju vidurkiu metodas n=2	Slankiuju vidurkiu metodas n=3	Bendrosios ir admin. San.	Slankiuju vidurkiu metodas n=2	Slankiuju vidurkiu metodas n=3	Kitos veiklos rezultatai	Slankiuju vidurkiu metodas n=2	Slankiuju vidurkiu metodas n=3	Palukanu ir kt. Panasios pajamos	Slankiuju vidurkiu metodas n=2	Slankiuju vidurkiu metodas n=3	Palukanu ir kt. Panasios san	Slankiuju vidurkiu metodas n=2	Slankiuju vidurkiu metodas n=3
2015 m.	30 079 227	-	-	28 353 280	-	-	1 159 410	-	-	167 814	-	-	112 779	-	-	16 386	-	-
2016 m.	24 556 533	-	-	23 141 314	-	-	1 014 174	-	-	232 469	-	-	117 819	-	-	9 197	-	-
2017 m.	34 896 862	27 317 880	-	33 051 345	25 747 297	-	1 093 855	1 086 792	-	229 192	200 142	-	18 162	115 299	-	288 233	12 792	-
2018 m.	46 193 062	29 726 698	29 844 207	43 822 844	28 096 330	28 181 980	1 175 983	1 054 015	1 089 146	288 313	230 831	209 825	75 933	67 991	82 920	40 661	148 715	104 605
2019 m.	48 517 638	40 544 962	35 215 486	46 197 848	38 437 095	33 338 501	1 337 444	1 134 919	1 094 671	338 254	258 753	249 991	22 406	47 048	70 638	17 112	164 447	112 697
2020 m.	**Prognoze**	**47 355 350**	**43 202 521**	**Prognoze**	**45 010 346**	**41 024 012**	**Prognoze**	**1 256 714**	**1 202 427**	**Prognoze**	**313 284**	**285 253**	**Prognoze**	**49 170**	**38 834**	**Prognoze**	**28 887**	**115 335**
2021 m.	**Prognoze**	**47 936 494**	**45 971 074**	**Prognoze**	**45 604 097**	**43 681 568**	**Prognoze**	**1 297 079**	**1 238 618**	**Prognoze**	**325 769**	**303 940**	**Prognoze**	**35 788**	**45 724**	**Prognoze**	**22 999**	**57 703**

11 PRIEDAS.

UAB „X“ pelno (nuostolių) ataskaitos rodiklių prognozavimas taikant eksponentinio išlyginimo metodą

Metai	Pardavimo pajamos	Eksponent. islygintas dydis α=0,8	Paklaida	Eksponent. islygintas dydis α=0,9	Paklaida	Pardavimo savikaina	Eksponent. islygintas dydis α=0,8	Paklaida	Eksponent. islygintas dydis α=0,9	Paklaida	Bendrosios ir admin. San.	Eksponent. islygintas dydis α=0,8	Paklaida	Eksponent. islygintas dydis α=0,9	Paklaida	Kitos veiklos rezultatai	Eksponent. islygintas dydis α=0,8	Paklaida	Eksponent. islygintas dydis α=0,9	Paklaida	Palukanu ir kt. Panasios pajamos	Eksponent. islygintas dydis α=0,8	Paklaida	Eksponent. islygintas dydis α=0,9	Paklaida	Palukanu ir kt. Panasios san	Eksponent. islygintas dydis α=0,8	Paklaida	Eksponent. islygintas dydis α=0,9	Paklaida
2015 m.	**30 079 227**	30 079 227		30 079 227		**28 353 280**	28 353 280		28 353 280		**1 159 410**	1 159 410		1 159 410		**167 814**	167 814		167 814		112 779	112 779		112 779		16 386	16 386		16 386	
2016 m.	**24 556 533**	25 661 072	-1 104 539	25 108 802	-552 269	**23 141 314**	24 183 707	-1 042 393	23 662 511	-521 197	**1 014 174**	1 043 221	-29 047	1 028 698	-14 524	**232 469**	219 538	12 931	226 004	6 466	117 819	116 811	1 008	117 315	504	9 197	10 635	-1 438	9 916	-719
2017 m.	**34 896 862**	33 049 704	1 847 158	33 918 056	978 806	**33 051 345**	31 277 817	1 773 528	32 112 462	938 883	**1 093 855**	1 083 728	10 127	1 087 339	6 516	**229 192**	227 261	1 931	228 873	319	18 162	37 892	-19 730	28 077	-9 915	288 233	232 713	55 520	260 401	27 832
2018 m.	**46 193 062**	43 564 390	2 628 672	44 965 561	1 227 501	**43 822 844**	41 313 839	2 509 005	42 651 806	1 171 038	**1 175 983**	1 157 532	18 451	1 167 119	8 864	**288 313**	276 103	12 210	282 369	5 944	75 933	68 325	7 608	71 147	4 786	40 661	79 071	-38 410	62 635	-21 974
2019 m.	**48 517 638**	47 526 988	990 650	48 162 430	355 208	**46 197 848**	45 221 046	976 802	45 843 244	354 604	**1 337 444**	1 301 462	35 982	1 320 411	17 033	**338 254**	325 824	12 430	332 666	5 588	22 406	31 590	-9 184	27 280	-4 874	17 112	29 504	-12 392	21 664	-4 552
2020 m.	**Prognoze**	**47 526 988**	**4 361 940**	**48 162 430**	**2 009 245**	**Prognoze**	**45 221 046**	**4 216 942**	**45 843 244**	**1 943 329**	**Prognoze**	**1 301 462**	**35 513**	**1 320 411**	**17 889**	**Prognoze**	**325 824**	**39 502**	**332 666**	**18 317**	**Prognoze**	**31 590**	**-20 297**	**27 280**	**-9 500**	**Prognoze**	**29 504**	**3 279**	**21 664**	**586**
2021 m.	**Prognoze**	**51 888 928**		**50 171 675**		**Prognoze**	**49 437 988**		**47 786 573**		**Prognoze**	**1 336 975**		**1 338 301**		**Prognoze**	**365 326**		**350 982**		**Prognoze**	**11 292**		**17 780**		**Prognoze**	**32 783**		**22 251**	

12 PRIEDAS.

UAB „X“ pelno (nuostolių) ataskaitos rodiklių prognozavimas taikant tiesinio trendo metodą

Pardavimo pajamos (yt)

Metai	Prognozuojamų metų eilės nr. (t)	Pardavimo pajamos (yt)	ȳt	t*yt	t²	yt-ȳt	(yt-ȳt)²	(y-ȳt)/y	|y-ȳt|/y
2015 m.	1	30 079 227	25 145 994	30 079 227	1	4 933 233	24 336 785 858 996	0,1640	0,1640
2016 m.	2	24 556 533	30 997 329	49 113 066	4	-6 440 796	41 483 856 978 094	-0,2623	0,2623
2017 m.	3	34 896 862	36 848 664	104 690 586	9	-1 951 802	3 809 532 608 646	-0,0559	0,0559
2018 m.	4	46 193 062	42 700 000	184 772 248	16	3 493 063	12 201 485 628 906	0,0756	0,0756
2019 m.	5	48 517 638	48 551 335	242 588 190	25	-33 697	1 135 460 852	-0,0007	0,0007
2020 m.	6	**Prognoze**	**54 402 670**					-0,07928	0,55854
2021 m.	7	**Prognoze**	**60 254 005**						
α_0 =	19 294 659								
α_1 =	5 851 335								
MPE	$\frac{1}{5}$*-0,07928*100%=		-1,59						
MAPE	$\frac{1}{5}$*0,55854*100%=		11,17						

Pardavimo savikaina (yt)

Metai	Prognozuojamų metų eilės nr. (t)	Pardavimo savikaina (yt)	ȳt	t*yt	t²	yt-ȳt	(yt-yt)²	(y-ȳt)/y	|y-ȳt|/y
2015 m.	1	28 353 280	23 639 193	28 353 280	1	4 714 087	22 222 616 243 569	0,1663	0,1663
2016 m.	2	23 141 314	29 276 260	46 282 628	4	-6 134 946	37 637 557 514 959	-0,2651	0,2651
2017 m.	3	33 051 345	34 913 326	99 154 035	9	-1 861 981	3 466 973 989 153	-0,0563	0,0563
2018 m.	4	43 822 844	40 550 393	175 291 376	16	3 272 451	10 708 936 856 381	0,0747	0,0747
2019 m.	5	46 197 848	46 187 459	230 989 240	25	10 389	107 923 010	0,0002	0,0002
2020 m.	6	**Prognoze**	**51 824 526**					-0,08028	0,56261
2021 m.	7	**Prognoze**	**57 461 593**						
α_0	18 002 126								
α_1	5 637 067								
MPE	$\frac{1}{5}$*-0,08028*100%=		-1,61						
MAPE	$\frac{1}{5}$*0,56261*100%=		11,25						

Bendrosios ir admin. San.

Metai	Prognozuojamų metų eilės nr. (t)	Bendrosios ir admin. San.	ȳt	t*yt	t²	yt-ȳt	(yt-yt)²	(y-ȳt)/y	|y-ȳt|/y
2015 m.	1	1 159 410	1 052 598	1 159 410	1	106 812	11 408 846 069	0,0921	0,0921
2016 m.	2	1 014 174	1 104 386	2 028 348	4	-90 212	8 138 114 732	-0,0890	0,0890
2017 m.	3	1 093 855	1 156 173	3 281 565	9	-62 318	3 883 558 051	-0,0570	0,0570
2018 m.	4	1 175 983	1 207 961	4 703 932	16	-31 978	1 022 586 088	-0,0272	0,0272
2019 m.	5	1 337 444	1 259 749	6 687 220	25	77 695	6 036 575 181	0,0581	0,0581
2020 m.	6	**Prognoze**	**1 311 536**					-0,02290	0,32333
2021 m.	7	**Prognoze**	**1 363 324**						
α_0 =	1 000 810								
α_1 =	51 788								
MPE	$\frac{1}{5}$*-0,02290*100%=		-0,46						
MAPE	$\frac{1}{5}$*0,32333*100%=		6,47						

12 priedo tęsinys kitame puslapyje

12 priedo tęsinys

Kitos veiklos rezultatai									
Metai	**Prognozuojamų metų eilės nr. (t)**	**Kitos veiklos rezultatai**	**ỹt**	**t*yt**	**t²**	**yt-ỹt**	**(yt-yt)²**	**(y-ỹt)/y**	**|y-ỹt|/y**
2015 m.	1	167 814	171 864	167 814	1	-4 050	16 399 260	-0,0241	0,0241
2016 m.	2	232 469	211 536	464 938	4	20 933	438 190 489	0,0900	0,0900
2017 m.	3	229 192	251 208	687 576	9	-22 016	484 721 869	-0,0961	0,0961
2018 m.	4	288 313	290 881	1 153 252	16	-2 568	6 593 597	-0,0089	0,0089
2019 m.	5	338 254	330 553	1 691 270	25	7 701	59 302 321	0,0228	0,0228
2020 m.	6	**Prognoze**	**370 226**					-0,01629	0,24191
2021 m.	7	**Prognoze**	**409 898**						
α_0 =	132 191								
α_1 =	39 672								
MPE	$\frac{1}{5}$*-0,01629*100%=		-0,33						
MAPE	$\frac{1}{5}$*0,24191*100%=		4,84						

Palukanu ir kitos panasios pajamos									
Metai	**Prognozuojamų metų eilės nr. (t)**	**Palukanu ir kt. Panasios pajamos**	**ỹt**	**t*yt**	**t²**	**yt-ỹt**	**(yt-yt)²**	**(y-ỹt)/y**	**|y-ỹt|/y**
2015 m.	1	112 779	113 946	112 779	1	-1 167	1 362 356	-0,0103	0,0103
2016 m.	2	117 819	91 683	235 638	4	26 136	683 090 496	0,2218	0,2218
2017 m.	3	18 162	69 420	54 486	9	-51 258	2 627 362 061	-2,8223	2,8223
2018 m.	4	75 933	47 157	303 732	16	28 776	828 081 197	0,3790	0,3790
2019 m.	5	22 406	24 893	112 030	25	-2 487	6 187 159	-0,1110	0,1110
2020 m.	6	**Prognoze**	**2 630**					-2,34282	3,54442
2021 m.	7	**Prognoze**	**-19 633**						
α_0 =	136 209								
α_1 =	-22 263								
MPE	$\frac{1}{5}$*-2,34282*100%=		-46,86						
MAPE	$\frac{1}{5}$*3,54442*100%=		70,89						

Palukanu ir kitos panašios sąnaudos									
Metai	**Prognozuojamų metų eilės nr. (t)**	**Palukanu ir kt. Panasios san**	**ỹt**	**t*yt**	**t²**	**yt-ỹt**	**(yt-yt)²**	**(y-ỹt)/y**	**|y-ỹt|/y**
2015 m.	1	16 386	3 292	16 386	1	13 094	171 463 311	0,7991	0,7991
2016 m.	2	9 197	6 583	18 394	4	2 614	6 831 950	0,2842	0,2842
2017 m.	3	288 233	9 875	864 699	9	278 358	77 483 287 507	0,9657	0,9657
2018 m.	4	40 661	13 166	162 644	16	27 495	755 953 029	0,6762	0,6762
2019 m.	5	17 112	16 458	85 560	25	654	427 716	0,0382	0,0382
2020 m.	6	**Prognoze**	**19 750**					2,76347	2,76347
2021 m.	7	**Prognoze**	**23 041**						
α_0 =	64 443								
α_1 =	3 292								
MPE	$\frac{1}{5}$*2,76347*100%=		55,27						
MAPE	$\frac{1}{5}$*2,76347*100%=		55,27						

12 priedo tęsinys kitame puslapyje

12 priedo tęsinys

Grynasis pelnas									
Metai	**Prognozuojamų metų eilės nr. (t)**	**Grynasis pelnas (yt)**	**ȳt**	**t*yt**	**t²**	**yt-ȳt**	**(yt-ȳt)²**	**(y-ȳt)/y**	**|y-ȳt|/y**
2015 m.	1	678937	555 260	678 937	1	123 677	15 295 950 858	0,1822	0,1822
2016 m.	2	629967	709 801	1 259 934	4	-79 834	6 373 451 589	-0,1267	0,1267
2017 m.	3	601484	864 342	1 804 452	9	-262 858	69 094 117 878	-0,4370	0,4370
2018 m.	4	1289392	1 018 882	5 157 568	16	270 510	73 175 497 794	0,2098	0,2098
2019 m.	5	1121928	1 173 423	5 609 640	25	-51 495	2 651 735 025	-0,0459	0,0459
2020 m.	6	**Prognoze**	**1 327 964**					-0,21768	1,00160
2021 m.	7	**Prognoze**	**1 482 504**						
α_0 =	400 720								
α_1 =	154 541								
MPE	$\frac{1}{5}$*-0,217678*100%=		-4,35						
MAPE	$\frac{1}{5}$*1,00160*100%=		20,03					**-0,21768**	**1,00160**

Pelnas prieš apmokestinimą									
Metai	**Prognozuojamų metų eilės nr. (t)**	**Pelnas prieš apmok. (yt)**	**ȳt**	**t*yt**	**t²**	**yt-ȳt**	**(yt-ȳt)²**	**(y-ȳt)/y**	**|y-ȳt|/y**
2015 m.	1	830744	672 279	830 744	1	158 465	25 111 282 997	0,1908	0,1908
2016 m.	2	742136	848 877	1 484 272	4	-106 741	11 393 641 081	-0,1438	0,1438
2017 m.	3	710783	1 025 475	2 132 349	9	-314 692	99 031 306 618	-0,4427	0,4427
2018 m.	4	1517820	1 202 074	6 071 280	16	315 746	99 695 662 814	0,2080	0,2080
2019 m.	5	1325894	1 378 672	6 629 470	25	-52 778	2 785 538 395	-0,0398	0,0398
2020 m.	6	**Prognoze**	**1 555 271**					-0,22760	1,02515
2021 m.	7	**Prognoze**	**1 731 869**						
α_0 =	495 680								
α_1 =	176 598								
MPE	$\frac{1}{5}$*-0,22760*100%=		-4,55						
MAPE	$\frac{1}{5}$*1,02515*100%=		20,50					**-0,22760**	**1,02515**

13 PRIEDAS.

UAB „X“ turto ir nuosavo kapitalo rodiklių prognozavimas taikant slankiųjų vidurkių metodą

Turtas	Slankiųjų vidurkiu metodas n=2	Slankiųjų vidurkiu metodas n=3	Nuosavas kapitalas	Slankiųjų vidurkiu metodas n=2	Slankiųjų vidurkiu metodas n=3
5 066 859	-	-	4 429 485	-	-
6 462 367	-	-	4 757 810	-	-
8 425 102	5 764 613	-	5 736 458	4 593 648	-
8 986 411	7 443 735	6 651 443	6 724 366	5 247 134	4 974 584
11 806 392	8 705 757	7 957 960	7 786 902	6 230 412	5 739 545
Prognoze	**10 396 402**	**9 739 302**	**Prognoze**	**7 255 634**	**6 749 242**
Prognoze	**11 101 397**	**10 177 368**	**Prognoze**	**7 521 268**	**7 086 837**

14 PRIEDAS.

UAB „X“ turto ir nuosavo kapitalo rodiklių prognozavimas taikant eksponentinio išlyginimo metodą

Turtas	Eksponent. islygintas dydis α=0,8	Paklaida	Eksponent. islygintas dydis α=0,9	Paklaida	Nuosavas kapitalas	Eksponent. islygintas dydis α=0,8	Paklaida	Eksponent. islygintas dydis α=0,9	Paklaida
5 066 859	5 066 859		5 066 859		4 429 485	4 429 485		4 429 485	
6 462 367	6 183 265	279 102	6 322 816	139 551	4 757 810	4 692 145	65 665	4 724 978	32 833
8 425 102	7 976 735	448 367	8 214 873	210 229	5 736 458	5 527 595	208 863	5 635 310	101 148
8 986 411	8 784 476	201 935	8 909 257	77 154	6 724 366	6 485 012	239 354	6 615 460	108 906
11 806 392	11 202 009	604 383	11 516 679	289 713	7 786 902	7 526 524	260 378	7 669 758	117 144
Prognoze	**11 202 009**	**1 533 787**	**11 516 679**	**716 647**	**Prognoze**	**7 526 524**	**774 260**	**7 669 758**	**360 030**
Prognoze	**12 735 796**		**12 233 325**		**Prognoze**	**8 300 784**		**8 029 788**	

15 PRIEDAS.

UAB „X“ turto ir nuosavo kapitalo rodiklių prognozavimas taikant tiesinio trendo metodą

Turtas									
Metai	**Prognozuojamų metų eilės nr. (t)**	**Turtas (yt)**	**ȳt**	**t*yt**	**t²**	**yt-ȳt**	**(yt-ȳt)²**	**(y-ȳt)/y**	**|y-ȳt|/y**
2015 m.	1	5 066 859	4 948 804	5 066 859	1	118 055	13 936 935 803	0,0233	0,0233
2016 m.	2	6 462 367	6 549 115	12 924 734	4	-86 748	7 525 250 203	-0,0134	0,0134
2017 m.	3	8 425 102	8 149 426	25 275 306	9	275 676	75 997 146 706	0,0327	0,0327
2018 m.	4	8 986 411	9 749 737	35 945 644	16	-763 326	582 666 887 606	-0,0849	0,0849
2019 m.	5	11 806 392	11 350 048	59 031 960	25	456 344	208 249 663 798	0,0387	0,0387
2020 m.	6	**Prognoze**	**12 950 359**					-0,00369	0,19304
2021 m.	7	**Prognoze**	**14 550 670**						
α_0 =	3 348 493								
α_1 =	1 600 311								
MPE	$\frac{1}{5}$*-0,00369*100%=		-0,07						
MAPE	$\frac{1}{5}$*0,19304*100%=		3,86					**-0,00369**	**0,19304**

Nuosavas kapitalas									
Metai	**Prognozuojamų metų eilės nr. (t)**	**Nuosavas kapitalas (yt)**	**ȳt**	**t*yt**	**t²**	**yt-ȳt**	**(yt-ȳt)²**	**(y-ȳt)/y**	**|y-ȳt|/y**
2015 m.	1	4 429 485	4 150 726	4 429 485	1	278 759	77 706 468 577	0,0629	0,0629
2016 m.	2	4 757 810	5 018 865	9 515 620	4	-261 055	68 149 817 447	-0,0549	0,0549
2017 m.	3	5 736 458	5 887 004	17 209 374	9	-150 546	22 664 158 334	-0,0262	0,0262
2018 m.	4	6 724 366	6 755 143	26 897 464	16	-30 777	947 236 040	-0,0046	0,0046
2019 m.	5	7 786 902	7 623 282	38 934 510	25	163 620	26 771 438 952	0,0210	0,0210
2020 m.	6	**Prognoze**	**8 491 421**					-0,00174	0,16963
2021 m.	7	**Prognoze**	**9 359 560**						
α_0 =	3 282 587								
α_1 =	868 139								
MPE	$\frac{1}{5}$*-0,00174*100%=		-0,03						
MAPE	$\frac{1}{5}$*0,16963*100%=		3,39					**-0,00174**	**0,16963**